

Jätehuolto Pieksämäen seurakunnassa

Hänninen, Riina

2009 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Hyvinkää

Jätehuolto Pieksämäen seurakunnassa

Riina Hänninen
Kestävän kehityksen ko.
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2009

Riina Hänninen

Jätehuolto Pieksämäen seurakunnassa

Vuosi	2009	Sivumäärä	33+60

Pieksämäen seurakunta haki Kirkon ympäristödiplomia syksyllä 2009. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Pieksämäen seurakunnan jätehuoltoa luomalla seurakuntaan jätehuoltosuunnitelma osaksi Kirkon ympäristödiplomia. Tavoitteena oli saada kartoitettua nykyisen jätehuollon tilanne, sen puutteet ja luoda keinoja jätehuollon kehittämiseen sekä jätteen määrän vähentämiseen.

Pieksämäen seurakunta yhdistyi vuonna 2007 kahdesta seurakunnasta. Uudessa laajassa seurakunnassa on noin 17600 jäsentä. Seurakunnalla on useita kiinteistöjä, joihin lukeutuu neljä kirkkoa sekä viisi hautausmaata. Toimintoja ja kiinteistöjä on paljon, joten myös ympäristövaikutukset, jätehuolto mukaan lukien, ovat merkittäviä.

Jätehuoltoa selvitettiin useiden teemahaastattelujen, e-lomakkeella toteutetun kyselyn, kiinteistökohtaisen tutustumisen sekä ideakilpailun avulla. Käytössä oli siis kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia menetelmiä, joita käyttämällä saatiin kattavia tuloksia jätehuollon tilasta sekä sen kehittämiskohteista.

Jätehuolto oli Pieksämäen seurakunnassa jo ennestään melko hyvässä kunnossa. Biojätettä ja joitakin hyötyjätejakeita oli lajiteltu jo pitkään. Hautausmailla oli omat kompostointiaumat ja ongelmajätteistä huolehdittiin. Lisää kaivattiin ohjeistuksia ja koulutusta erityisesti lajittelun helpottamiseksi. Joissakin tapauksissa oli epäselvää miten lajitella ja hautausmailla lajittelu ei onnistunut puutteellisten ohjeistusten takia. Jätteen ja etenkin kynttiläjätteen määrän vähentäminen ovat olennaisia kehittämiskohteita seurakunnassa.

Jätehuoltosuunnitelmassa on tarkasteltu jätehuoltoa muun muassa kiinteistö- ja jätejakekohtaisesti sekä annettu erilaisia ohjeistuksia ja koulutusmateriaalia jätehuollon tueksi. Jätehuoltosuunnitelman rakenteeseen ovat suuresti vaikuttaneet Kirkon ympäristödiplomin asettamat vaatimukset. Tämän jätehuoltosuunnitelman avulla seurakunnan on tarkoitus kehittää toimintonsa kestävän kehityksen linjojen mukaisesti, huomioida ja korjata puutteita, vähentää jätteen syntymistä sekä tätä kautta toteuttaa seurakunnalle annetun viljelyn ja varjelen tehtävää.

Asiasanat: jätehuolto, evankelisluterilainen kirkko, diplomi, Pieksämäki, ympäristö

Riina Hänninen

Waste management in Pieksämäki parish

Year	2009	Pages	33+60

Pieksämäki applied for the environmental diploma of the Church in autumn 2009. The purpose of the study was to develop the waste management of Pieksämäki parish and make a waste management plan as part of the environmental diploma of the Church. The goals were to examine the existing waste management, its deficiencies and find ways how to develop the waste management and reduce the production of waste.

Two parishes joined to form the parish of Pieksämäki in year 2007. The new wide-ranging parish consists of about 17600 members. It owns several real estates, for example four churches and five graveyards. Because there are a lot of different functions and many properties, the environmental effects including the waste management are significant.

The data about waste management was gathered through interviews, Internet survey, property exploring and environmental idea competition. Because both quantitative and qualitative methods were used the results about the state of the waste management and the targets of development became very extensive.

The waste management had been in a fairly good condition earlier. Organic waste and some recyclable waste were already sorted. Graveyards had their own composts and problem waste was recycled. In the parish instructions and guidance about sorting were especially needed. In some cases it was unclear how to sort waste and for example sorting did not work in the graveyards because of the lacking instructions. Prevention of the production of particularly grave candle waste is one of the main targets of the parish.

In the plan waste management has been viewed for example by properties on different waste categories. Different guidance and education material to support the waste management have been included in the plan. The structure of the waste management plan was considerably affected by the requirements of the environmental diploma of the Church. The plan helps Pieksämäki parish to develop its functions according to the goals of sustainable development, repair its deficiencies, prevent the production of waste and especially fulfill the mission of the growing and protection given to parishes.

Key words: waste management, Evangelical Lutheran Church, diploma, Pieksämäki, environment

Sisällys

1	Johdanto.....	5
2	Pieksämäen seurakunta	6
3	Suomen evankelisluterilainen seurakunta ja ympäristö	7
	3.1 Kirkon ympäristödiplomi	9
	3.2 Jätehuolto ympäristödiplomissa	9
4	Jätehuolto muissa ympäristödiplomiseurakunnissa	10
	4.1 Mikkelin seurakuntayhtymä.....	10
	4.2 Orimattilan seurakunta.....	11
	4.3 Tampereen seurakuntayhtymä	11
5	Jätehuollon suuntaviivoja	11
	5.1 Jätteen syntyminen ja sen ehkäisy	12
	5.2 Jätteisiin liittyvää lainsäädäntöä	13
	5.3 EU:n jätepolitiikka ja jätedirektiivi	17
	5.4 Valtakunnallinen ja alueellinen jätesuunnitelma	17
	5.5 Jätehuoltomääräykset	19
	5.6 Jätehuoltosuunnitelma	20
6	Pieksämäen seurakunnan jätehuollon nykytila	20
7	Seurakunnan jätehuollon tilan selvittämisessä käytettyjä menetelmiä.....	21
	7.1 Alkukysely ja ideakilpailu	21
	7.2 Haastattelut ja asiantuntijavierailut	24
	7.3 Tutustuminen kiinteistöihin	25
8	Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelma.....	25
	8.1 Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelman sisältö.....	25
	8.2 Ohjeistukset ja koulutukset jätehuollossa	26
9	Oman oppimisen ja jätehuoltosuunnitelman käytettävyyden arviointi	27
10	Loppusanat	28
	Lähteet	29
	Sähköiset lähteet.....	29
	Julkaisemattomat lähteet	32
	Kuvat ja taulukot	33
	Liitteet	33
	Liite 1Jätehuoltosuunnitelma- Pieksämäen seurakunta	33
	Liite 2 Kyselytuloksien kooste jätehuollon osalta.....	33

Pieksämäen seurakunta on yhtenä monista seurakunnista lähtenyt tavoittelemaan Kirkon ympäristödiplomia. Diplomi on tavoitteena saada joulukuun 2009 mennessä. Opinnäytetyöhön sisältyvä seurakunnan jätehuoltosuunnitelma tehdään osaksi Pieksämäen seurakunnan ympäristödiplomin ympäristökatselmusta ja -ohjelmaa. Jätehuoltosuunnitelma kootaan diplomin vaatimuksia ja ohjeita mukailleen. Jätehuolto on tärkeä muista osista alueita läpileikkaava kokonaisuus ympäristödiplomissa ja muodostaa merkittävän osan seurakuntien toiminnasta. Ympäristöä säästävien käytänteiden ja toimivan jätehuollon kautta seurakunta toteuttaa ympäristötyötä ja näyttää esimerkkiä seurakuntalaisille ja kuntalaisille.

Jätehuollon toimivalla ja tehokkaalla järjestämisellä ei saavuteta pelkästään imago ja ympäristöhyötyä, vaan samalla saadaan myös kustannussäästöjä, vähennetään materiaalitarvetta, tehostetaan toimintoja, ehkäistään jätteen syntymistä sekä samalla noudatetaan jätelain jätehierarkiaa, joka tähtää kestäväen kehityksen toteutumiseen jätehuollossa.

Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelmaan on koottu olennaisia tietoja jätehuollosta, sen nykytilasta sekä kehittämistarpeista kiinteistö- ja työalakohtaisesti. Tavoitteena on löytää keinoja jätteen määrän vähentämiseen sekä hyötyjätteen keräyksen tehostamiseen. Ohjeistusten ja koulutuksen lisääminen ovat myös tärkeällä sijalla. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan hankaloittaa työntekoa tai lisätä työntekijöiden työmäärää. Tietoa Pieksämäen seurakunnan jätehuollosta on kerätty e-lomakekyselyn, haastattelujen, ideakilpailun sekä kiinteistökohtaisen selvitystyön avulla. Tuloksena on jätehuoltosuunnitelma sekä erilaisia ohjeistuksia ja muuta materiaalia jätehuollon tueksi, joilla ympäristömyönteinen toiminta on tarkoitus saada teoriasta käytäntöön.

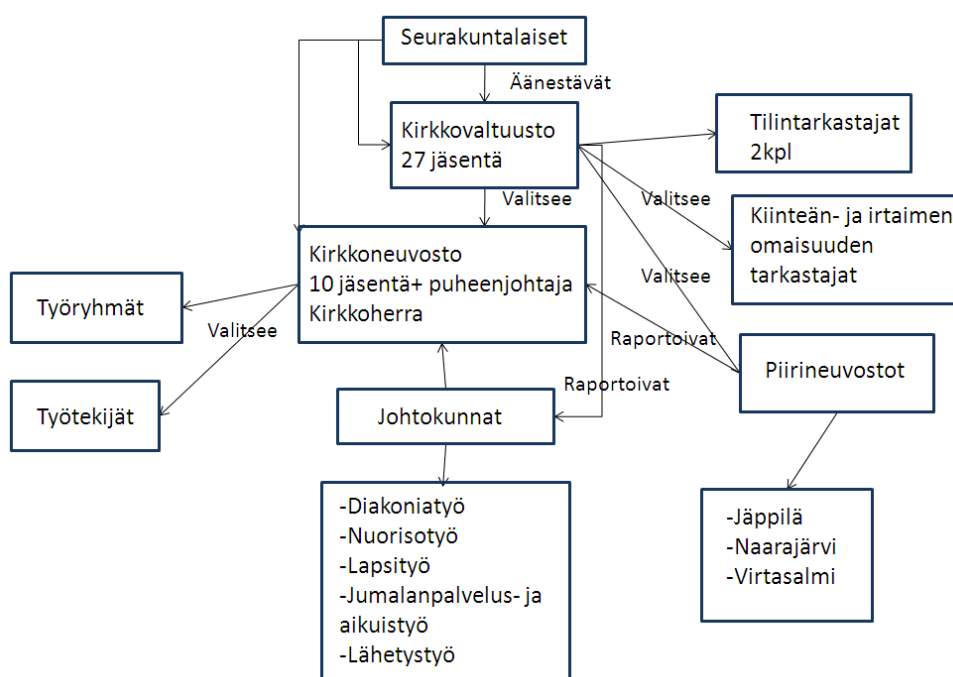
Jätehuoltosuunnitelman ja etenkin opinnäytetyön teoriapohjan tavoitteena on antaa seurakunnalle tietoa jätehuollon suuntaviivoista ja lainsäädännöstä. Jätehuoltosuunnitelman avulla seurakunnan on tarkoitus kehittää toimintojaan kestäväen kehityksen ja ympäristölainsäädännön asettamien linjojen mukaisesti, huomioida sekä korjata puutteita ja siten noudattaa seurakunnalle annetun viljelyn ja erityisesti varjelen tehtävää.

2 Pieksämäen seurakunta

Pieksämäen seurakunta on toiminut nykyisessä muodossaan vuodesta 2007 asti. Silloin Pieksämäen maaseurakunta ja kaupunkiseurakunta yhdistyivät jo tapahtuneen kuntaliitoksen myötä. Nykyisen seurakunnan jäsenmäärä oli vuoden 2008 lopussa 17450 ja poissaolevat jäsenet mukaan lukien 17830 (Pieksämäen seurakunta 2008a, 2).

Yhdistyneessä seurakunnassa on neljä omaa kirkkoa (Vanha kirkko, Uusi kirkko, Jäppilän kirkko ja Virtasalmen kirkko) ja lisäksi kaksi muuta kirkkoa (Partaharjun Ristikiven kirkko ja Vaalijalan kirkko). Seurakunnalla on käytössä kymmeniä kiinteistöjä, viisi käytössä olevaa hautausmaata (Vangasniemi, Siili, Jäppilä, Virtasalmi ja Hiekkapuro), kolme sankarihauta- aluetta ja metsämaatakin noin 2000 ha. Erilaisia toimintoja on seurakunnassa runsaasti ja siten vaikutukset ympäristöön ovat huomattavia. Myös vaikuttamisen mahdollisuudet ovat laajat ja seurakunta toimiikin omalla esimerkillään hyvänä suunnannäyttäjänä ympäristöasioiden saralla. Vuonna 2008 on tehty kiinteistöselvitys, jossa on tarkasteltu kiinteistöjen nykytilaa ja tulevaa käyttöä. Käyttöasteeltaan alhaisista kiinteistöistä on suunniteltu luovuttavan sekä muita kiinteistöjä kunnostetaan tarpeen mukaan ja käyttöastetta lisätään (Pieksämäen seurakunta 2008b). Tämän kiinteistöselvityksen perusteella on tarkasteltu myös jätehuoltosuunnitelman kiinteistöjä.

Pieksämäen seurakunnassa on noin 60 työntekijää ja lisäksi 10-15 kesätyöntekijää hautausmailla sekä muita kausityöntekijöitä. Naisia työntekijöistä on noin 60 % ja miehiä 40 %. Keskiikä työntekijöillä on noin 45- vuotta. (Pieksämäen seurakunta 2008a, 31.) Kuvassa 1 on esitetty Pieksämäen seurakunnan organisaatiokaavio organisaatiorakenteen selventämiseksi. Kirkkoneuvosto ja - valtuusto päättävät seurakunnassa myös jätehuoltoon liittyvistä asioissa. Työryhmät ja työntekijät vaikuttavat jätehuollon toimivuuteen ja käytännön toteutukseen. Tärkeää, on että jätehuolto saadaan räätälöityä toimivaksi työntekijöiden kannalta, sillä jos he eivät ole motivoituneita esimerkiksi lajittelemaan, ei sitä voi odottaa seurakuntalaisiltakaan. Jätehuollon toimivuus on erityisen tärkeää seurakunnassa juuri työntekijöiden ja seurakuntalaisten kannalta.

Kuva 1. Pieksämäen seurakunnan organisaatiokaavio.

Pieksämäen seurakunnassa järjestetään jumalanpalveluksia, ehtoollisenviettoja, musiikkitilaisuuksia, perhemessuja, konfirmaatiomessuja, perhekirkkoja sekä monia muita tilaisuuksia. Yhteensä erilaisia tilaisuuksia järjestettiin vuoden 2008 aikana 865 kpl ja näissä tilaisuuksissa kävijöitä oli yhteensä 62 770. (Pieksämäen seurakunta 2008a, 6.)

3 Suomen evankelisluterilainen seurakunta ja ympäristö

Hiippakuntadekaani Nissilä on pohtinut ympäristöongelmia kirkon haasteena teoksessa Meille annettu maa- Pohjoisen kirkon ympäristökirja (Helenius 2007, 78-83). Kirkon perinteiden ja lähetyskäskyn kautta tarkasteltuna ekologinen haaste ei ole kirkolle itsestäänselvyys. Keski-ajalta lähtien on luonnontieteiden ja teologian välille muodostettu toisistaan riippumaton työnjako. Tästä syystä kirkot ovat kohdanneet tämän päivän ympäristöongelmat ja niiden mukanaan tuomat haasteet melko valmistautumattomina. Kirkkojen ja luonnontieteen on ryhdyttävä tekemään yhteistyötä, jotta tulevaisuuden ympäristöhaasteet on helpompi kohdata. Teologian kautta voidaan ymmärtää myös luontoa. Luomiskertomus ja dekalogi (kymmenen käskyn laki) ovat kirkon ekologisen vision lähtökohdat ja suunnannäyttäjät. Luomiskertomuksen mukaisesti luonto on Jumalan luoma ja siten pyhä. Puhtaassa luonnossa näkyvät Jumalan luomistyön jäljet. Ekologiset kriisit ovat kirkolle nykypäivän profeettallinen tehtävä ja ympäristöongelmat haastavat kirkon toimimaan kansan ja yhteiskunnan omatuntona ja etenkin toimimaan esikuvana oman ekologisen visionsa mukaisesti.

Kysymyksiin kirkon ja luonnon välisestä suhteesta sekä ihmisen suhteesta luomakuntaan syntyi käsite ekoteologia. Ekoteologia siis pohtii ihmisen luontosuhdetta teologisesta näkökulmasta. Raamatun luomiskertomuksessa Jumala luo ihmisen kuvakseen hallitsemaan ja viljelemään luomakuntaa. Ekoteologiassa vaikuttaa huoli ympäristön tilasta sekä länsimaisen ihmiskeskeisen uskonnon kritiikki ja pelkästä hallitsemisen ajatuksesta pyritäänkin pääsemään eroon. Hallitsemisen lisäksi Jumala asetti ihmisen myös varjelemaan luomakuntaa tilanhoitajana, joka ei omista luontoa vaan toimii yhdessä sen kanssa ja on vastuussa Jumalalle siitä, miten hän luontoa kohtelee. Ihmisen tulisi muistaa, että hän ei ole riippumaton luonnosta. (Helenius 2007, 101-104; Kirkkojyväskylä 2006.)

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on kiinteästi mukana ympäristönsuojelussa ja ympäristötyössä. Ympäristöasiat on havaittu merkittäväksi osaksi seurakunnan työtä ja seurakuntalaisten elämää. Ekologinen vastuu on myös osa kristillisiä yhteisöjä. Kirkon työhön ovat ympäristöasiat kuuluneet merkittävänä osana jo 1980-luvulta lähtien. Kristillisen ympäristöajattelun pohja muodostuu osaksi ekoteologian kautta ajatuksesta, että ihminen on osa luontoa ja Jumala on luonut hänet viljelemään ja etenkin varjelemaan muuta luomakuntaa. Luonto ei ole vain ihmisen omistamista ja käyttöä varten. Luonnolla on itseisarvonsa ja Jumalan luomana se on pyhä. Nykyinen kulutuskulttuuri sotii kristinuskon yksinkertaista elämäntapaa vastaan. Ihmiset hankkivat paljon turhia ja ympäristöä vahingoittavia tuotteita. Samalla unohdetaan luonto ja hengellisyys, vaikka suomalaisillekin kaunis luonto ja hiljaisuus ovat tärkeä osa omaa identiteettiä ja hengellisyyttä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2009a.)

Konkreettisia evankelis-luterilaisen kirkon ympäristötekoja ovat Kirkon ilmasto-ohjelma sekä Kirkon ympäristödiplomi. Näiden ohjenuorien kautta seurakunnat saavat käytännönläheisiä vinkkejä ja ohjeita kuinka toteuttaa ympäristötekoja. Ohjeistukset ja paremmat toimintatavat liittyvät energiasäästöön, ruokailuun, siivoukseen, liikkumiseen, kohtuulliseen elämäntapaan ja etenkin jätehuoltoon sekä jätteiden määrän vähentämiseen erilaisin keinoin. Ilmasto-ohjelman periaatteet, kiitollisuus, kunnioitus ja kohtuus, antavat kestävämmän tulevaisuuden suuntaviivat niin seurakunnille kuin seurakuntalaisillekin. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2009b; c.)

3.1 Kirkon ympäristödiplomi

Kirkon ympäristödiplomi on evankelisluterilaisen kirkon ympäristöasioiden hallintaan suunniteltu työkalu. Se noudattaa kansainvälisten virallisten ympäristöjärjestelmien ISO14001 ja EMAS linjoja seurakunnan toimintoihin sovellettuna. Seurakunnassa merkittävänä näkökulmana on kristillisyyden sekä ihmisen tehtävä luomakunnan viljelijänä ja varjelijana. (Kirkkohallitus 2005, 8-17.)

Kirkkohallitus on perustanut Kirkon ympäristödiplomien vuonna 2001. Tätä ennen on kuitenkin seurakunnilla jo ollut toimintaa ympäristön puolesta. Mikkelin seurakuntayhtymä on etenkin ollut edelläkävijänä ympäristöasioissa. Mukana ympäristödiplomissa on jo yli 100 seurakuntaa. Kirkkoneuvosto tekee päätöksen diplomien hakemisesta ja hakuprosessin aloittamisesta. Neuvosto asettaa työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää tarvittavat tiedot diplomien varten. Seurakunnan nykyisistä toiminnoista tehdään ympäristökatselmus ja katselmuksen pohjalta luotavassa ympäristöohjelmassa annetaan kehittämistoimenpiteitä havaittuihin puutteisiin. Toimintoja tarkastellaan eri tehtäväalueiden mukaan. Tehtäväalueita ovat toiminta ja talous, ympäristökasvatus, jätehuolto, siivous, kiinteistönhoito, keittiöt ja ruokalat, toimistotyö, hautausmaat ja viheralueet, leiri- ja kurssikeskukset, metsänhoito ja liikenne. Seurakunnan on täytettävä diplomien minimikriteerit ja tämän lisäksi kerättävä vähintään 100 pistettä. Kirkkoneuvosto hyväksyy ympäristöohjelman, jonka jälkeen hiippakunnassa tuomiokapituli lähettää auditoijan arvioimaan seurakunnan diplomikelpoisuutta. (Kirkkohallitus 2005, 8-17.)

Diplomi on kerrallaan voimassa neljä vuotta, jonka jälkeen sitä haetaan uudelleen vaatimuksia hieman nostaen. Tavoitteena diplomissa on kaikkien työalojen ja myös seurakuntalaisten sitoutuminen ympäristötyöhön. Ympäristödiplomi tehostaa seurakunnan hallintoa, toimintaa ja taloudenpitoa. Ympäristöasiat pyritään saamaan luontevaksi osaksi seurakunnan toimintaa jatkuvan kehittämisen periaatteen ”suunnittele, tee, tarkista, korjaa”, mukaisesti. (Kirkkohallitus 2005, 8-17.)

3.2 Jätehuolto ympäristödiplomissa

Jätehuoltosuunnitelma tehdään Pieksämäen seurakunnan ympäristödiplomien tarpeisiin. Diplomissa yhtenä tärkeänä kaikkia muita tehtäväalueita leikkaavana tekijänä on jätehuolto. Diplomi vaatii, että seurakunnalle tehdään kattava jätehuoltosuunnitelma kaikista seurakunnan toiminnoista. Aluksi tehdään lähtötilanteen kartoitus ja tämän jälkeen laaditaan suunnitelma, minkä avulla toimintoja kehitetään ja tehostetaan. (Kirkkohallitus 2005, 56-59.) Diplomi pureutuu toimivan jätehuollon lisäksi myös jätteen synnyn ehkäisyyn, uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen kullekin tehtäväalueelle ominaisella tavalla.

Minimikriteereissä vaaditaan, että jätehuoltoselvityksessä ja suunnitelmassa on kartoitettu seurakunnan toimia ja tarkasteltu etenkin ongelmajätteitä, biojätteen ja hyötyjätteiden keräystä sekä hautakynntiläjätteen vähentämistä. (Kirkkohallitus 2005, 56-62.) Pisteitä saadaan jätteiden määrää vähentämällä, hankintoja tarkastelemalla, suosimalla kestotuotteita sekä laajentamalla jätteenkeräystä ja kerättäviä hyötyjätejakeita. Myös muita toimenpiteitä, joilla saadaan jätehierarkiaa toteutettua, huomioidaan pisteityksessä. (Kirkkohallitus 2005, 62-65.)

4 Jätehuolto muissa ympäristödiplomiseurakunnissa

Diplomiseurakuntien ympäristöohjelmien perusteella on koottu tähän esimerkkejä muiden seurakuntien jätehuollon toteuttamisessa. Seuraavaksi on esitelty tarkemmin Mikkelin seurakuntayhtymän, Orimattilan seurakunnan sekä Tampereen seurakuntayhtymän jätehuoltoa. Tarkasteltavat seurakunnat on valittu niiden ympäristöohjelmien jätehuolto- osuuden kattavuuden mukaan, jolloin niistä saa eniten vertailupohjaa Pieksämäen seurakunnan jätehuollon suunnitteluun.

4.1 Mikkelin seurakuntayhtymä

Mikkelin seurakuntayhtymä on pioneeri ympäristöasioiden saralla. Heillä on ollut ympäristötoimintaa jo 1990- luvulla ja he olivat pilottiseurakuntana suunniteltaessa Kirkon ympäristödiplomia. (Ylönen 2009). Mikkelin seurakuntayhtymä on jo toisella diplomikaudellaan ja käsitelinkin tässä heidän jätehuoltoaan molempien diplomikausien (2003-2007 & 2007-2011) ympäristökatselmuksien ja ohjelmien perusteella.

Mikkelin seurakuntayhtymän ensimmäisessä ympäristökatselmuksessa (Mikkelin seurakuntayhtymä 2000a, 7-8,11) on käsitelty jätehuollon nykytilaa seurakunta- ja kiinteistökohtaisesti. On selvitetty mitä jätteitä kerätään ja kuinka paljon jätettä syntyy. Lisäksi on lyhyesti esitelty parantamiskohteita, ongelmakohtia sekä jätehierarkia. Toisen diplomikauden ympäristökatselmuksessa (Mikkeli seurakuntayhtymä 2006, 5) on asiat käsitelty huomattavasti tiiviimmin ja pelkistetympin, sillä kattava jätehuoltosuunnitelma oli tehty jo edellisen ympäristökatselmuksen aikana.

Mikkelin seurakunnan ensimmäisessä ympäristöohjelmassa (Mikkelin seurakuntayhtymä 2000b, 6-7) on esitetty jätteiden ympäristövaikutuksia, päämääriä jätehuollossa, sekä erityisiä kehittämiskohteita, joita ovat esimerkiksi asuinkiinteistöt, ongelmajätteet, hautausmaiden kynntilämuovi, keräyspaperi, energiajäte sekä ylipäätään lajittelun tehostaminen. Uudemmassa Ympäristöohjelmassa (Mikkelin seurakuntayhtymä 2007,5-6) ovat toimenpiteet pysyneet melko samoina. Kynntiläjätteen määrää on saatu laskettua, mutta se on vaatinut merkittävää

lisätyötä henkilökunnalta lajittelun suhteen. Jätehuoltosuunnitelmaa on päivitetty sekä päätetty eri toimenpiteisiin vastuuhenkilöt, mikä onkin tärkeää jätehuollon toimimisen ja onnistumisen kannalta.

4.2 Orimattilan seurakunta

Orimattilan seurakunnan ympäristöohjelma on laadittu vuonna 2000. Ohjelman jätehuolto-osuus on kattavasti tehty. Tämän ympäristöohjelman jätehuolto-osiosta sai eniten käyttökelpoista tietoa Pieksämäen seurakunnan ympäristöohjelman jätehuolto-osion ja jätehuoltosuunnitelman muotoiluun. Orimattilan ympäristöohjelmassa on käsitelty jätehuollon sopimukset, jätehuoltomääräykset, jätemäärät sekä kiinteistökohtaiset tiedot. Erityistä huomiota on kiinnitetty jätteen synnyn vähentämistoimiin, kuten hyötyjätteen keräämiseen ja kertakäyttötuotteiden vähentämiseen sekä ongelmajätteisiin, biojätteen ja paperinkeräykseen. Jätehuoltosuunnitelma oli suunniteltu laadittavaksi osaksi ympäristöohjelmaa asiantuntijan avustuksella. (Orimattilan seurakunta 2000, 9-13.)

4.3 Tampereen seurakuntayhtymä

Tampereen seurakuntayhtymälle on tehty jätehuoltosuunnitelma jo vuonna 2002. Vuoden 2006-2010 ympäristöohjelmassa tätä jätehuoltosuunnitelmaa ja lähinnä sen tavoitteita on esitelty lyhyesti, mutta kattavasti. Tampereen seurakuntayhtymässä pyritään vähentämään jätettä jokaisella työalalla kiinnittämällä huomioita jo hankintavaiheessa tuotteiden elinkaariin ja niistä syntyviin jätemääriin. Jätehuoltomääräysten vaatimukset on otettu huomioon ja jätemääriä kartoitetaan niin laskutuksen kautta kuin vahtimestarien toimesta. Henkilökunnan koulutus ja selkeät ohjeistukset ovat tärkeässä asemassa toimivassa jätehuollossa Tampereella. (Tampereen seurakuntayhtymä 2006, 9-10.)

5 Jätehuollon suuntaviivoja

Jätehuoltoon vaikuttaa jätelain, ympäristösuojelulain sekä muun lainsäädännön lisäksi monet erilaiset ohjauskeinot, periaatteet ja suuntaviivat, kuten EU:n jätepolitiikka, valtakunnalliset ja alueelliset jättesuunnitelmat sekä alueellisella tasolla kuntien jätehuoltomääräykset. Näiden päälinjojen pohjalta rakentuvat yritys- ja yhteisökohtaiset jätehuoltosuunnitelmat. Myös Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelma pohjautuu näihin säännöksiin.

5.1 Jätteen syntyminen ja sen ehkäisy

Yhdyskuntajäte määritellään joko asumisessa syntyväksi kotitalousjätteeksi tai siihen rinnastettavaksi palvelutoiminnan ja teollisuuden jätteeksi (Ympäristöministeriö 2008a). Seurakunnat yhteisöinä tuottavat pääosin edellä määriteltyä yhdyskuntajätettä. Tavallisimpia yhdyskuntajätteitä Ympäristöministeriön asetuksessa yleisimpien jätteiden sekä ongelmajätteiden luettelosta (1129/2001, 22-23) ovat muun muassa paperi, kartonki, lasi, tekstiilit, muovi ja metallit. Lisäksi on muita sekalaisia yhdyskuntajätteitä. Luettelossa on eritelty myös puutarha- ja puistoajätteet sekä hautausmaiden hoidossa syntyvät biohajoavat ja -hajoamattomat jätteet.

Noin 40 % syntyvästä yhdyskuntajätteestä on peräisin julkiselta sektorilta, kuten seurakunnista, pienyrityksistä ja palveluista. Vuosittain syntyvästä noin 2,6 miljoonasta tonnista on 60 % peräisin kotitalouksista, joissa syntyy jätettä noin 486 kiloa vuodessa (v.2006). Kaatopaikalle sijoitettavan jätteen määrä on pääasiallisesti laskenut vuosien saatossa, ollen vuosien 2004-2006 välillä noin 1,4-1,5 miljoonaa tonnia. (Suomen ympäristökeskus 2008.)

Kaatopaikoille sijoitettavan jätteen ja kokonaisjätteen syntymäärien laskeminen ovat tavoitteena jätteen synnyn ehkäisyssä, joka on pääperiaate kaikissa jätteisiin liittyvissä säädöksissä ja laeissa. Jätteen synnyn ehkäisyn ennakoivilla toimilla vähennetään jätteen määrää ja haitallisia ympäristövaikutuksia sekä tehostetaan luonnonvarojen käyttöä. Vaikka kierrättäminen ja hyötykäyttö vähentävät kaatopaikkajätteen määrää, ne eivät sinällään ehkäise jätteen syntymistä. (Ympäristöministeriö 2008b; Salmenperä 2004, 8.) Muun muassa eko- ja materiaalitehokkuus, elinkaariarvioinnit, ympäristön huomiointi sekä henkilöstön osaaminen ovat ennakoivia työvälineitä jätteen synnyn ehkäisyssä (Salmenperä 2004, 8). Myös kuluttajan valinnat vaikuttavat suuresti jätteiden synnyn kehitykseen ja nykyisten kulutustottumusten arviointi sekä muuttaminen ovatkin avainasemassa jätteiden määrää vähennettäessä.

Jätepolitiikan tavoitehierarkia, joka on esitetty myös Jätelaissa (1993/1072, 1§, 4§, 6§) tarkoittaa EU:n jätestrategiassa määriteltyä jätehuollon tavoitteiden tärkeysjärjestystä. Se koostuu eri toimenpiteistä, joilla tähdätään jätteen määrän vähentämiseen, ympäristöhaittojen ehkäisemiseen sekä kierrätysyhteiskunnan luomiseen. Ensiksi on pyrittävä ehkäisemään jätteen syntyä. Jos jätteen syntyä ei voida ehkäistä, tulee jäte kierrättää uusioraaka- aineeksi tai uudelleenkäyttöön sekä hyödyntää materiaalina ja sen jälkeen vasta energiana. Viimeinen keino on sijoittaa jäte turvalliseen loppukäsittelyyn ja jäteasemalle eli kaatopaikalle. Tämän hierarkian taustalla on ennakoiva ympäristöajattelu, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä osataan myös talousnäkökohdat. (Koski 2007; Ekokem 2008; Suomen luonnonsuojeluliitto 2009; Salmenperä 2004, 9.)

Ympäristölainsäädännössä on erilaisia ohjauskeinoja, jotka toimivat myös jätteen synnyn ehkäisyn suhteen. Hallinnollinen, taloudellinen, informaatio- ohjaus sekä erilaiset vapaaehtoiset järjestelmät ovat oikein käytettynä tehokkaita keinoja saada jätteiden määrää vähennettyä ja luotua kestävämpiä toimintatapoja. Oikeudellisesti hallinnollinen ohjaus on näistä tavallisimmin käytetty. Se käsittää muun muassa lait, normit ja luvat, kuten jätelain ja ympäristöluvan, jotka säätelevät ympäristöä muuttavaa tai pilaavaa toimintaa. Taloudellinen ohjaus on viime vuosien aikana nostanut yhä enemmän päätään. Erilaiset verot, verohelpotukset, panttijärjestelmät, ympäristötuet ja sakot ovat osoittautuneet tehokkaiksi keinoiksi ympäristöohjauksessa. Taloudellinen ohjaus voisi jätteiden synnyn ehkäisyn suhteen olla yksi tehokkaimmista ohjauskeinoista. Yhä enemmän painotutaan kuitenkin informaatio- ohjaukseen, jonka tarkoituksena on lisätä tietoa ja osaamista ja sitä kautta vapaaehtoisia toimia ympäristön hyväksi. Keinoja informaatio- ohjauksessa ovat muun muassa koulutus, valistus, ympäristömerkit sekä ympäristö- ja laatujärjestelmät. Myös markkinapohjainen tuotteiden kysyntään, tarjontaan ja tuotantoon liittyvä ohjaus sekä erilaiset vapaaehtoiset sopimukset toimijan ja ympäristöhallinnon välillä ovat yleistyneet. (Marttinen, Saastamoinen & Suvanto 2000, 23-24;29-31; Salmenperä 2004, 9-12.)

5.2 Jätteisiin liittyvää lainsäädäntöä

Jätelaki ja -asetus (2009) tulivat voimaan 1.1.1994. Uusi jätelaki yhdenmukaisti Suomen jätelainsäädäntöä EU:n lainsäädännön kanssa. Jätelaki on jätehuollon erityislaki. Säännökset laissa koskevat ”jätettä, sen syntymisen ehkäisemistä, jätteen vaarallisen tai haitallisen ominaisuuden vähentämistä, jätteen hyödyntämisen edistämistä, jätehuollon muuta järjestämistä, roskaantumisen ehkäisemistä sekä roskaantuneen alueen puhdistamista” (Jätelaki 1072/1993, 2§). Tavoitteena laissa on kestävä kehityksen linjoja noudattaen edistää järkevää luonnonvarojen käyttöä sekä vähentää jätteistä aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja (Jätelaki 1072/1993, 1§). Ensisijaista on jätehierarkian mukaisesti syntyvien jätteiden vähentäminen ja tämän jälkeen muut vaihtoehdot. Tärkeää on ottaa huomioon tuotteen koko elinkaari jätteesi asti. Yleiset huolehtimisvelvollisuudet jätelaissa tarkoittavatkin sitä, että kaikessa toiminnassa on kattavasti huolehdittava siitä, että jätteitä syntyy mahdollisimman vähän ja niistä ei aiheudu vaaraa. (Jätelaki 1072/1993, 4§.) Jäteasetus määrittelee jätelain ulkopuolelle jääviä toimintoja ja jäte- ja ongelmajäteluokkia sekä tarkentaa jätelakia (Jäteasetus 1390/1993).

Seurakunnan leirikeskuksia tarkasteltaessa täytyy muistaa vuonna 2004 voimaan tullut Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla. Asetuksen mukaan vuoteen 2014 mennessä on haja- asutusalueiden jätevesijärjestelmien oltava säädöksen määräämällä tasolla. Asetuksen tavoitteena on vähentää talousjätevesien päästöjä, ympäristön pilaantumista sekä huomioida valtakunnalliset vesien-

suojelun tavoitteet. (Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla 542/2003, 1§; Korhonen 2009.)

Ympäristönsuojelulaki on säädetty 4.2.2000. Jätteiden osalta se käsittelee jätteiden synnyn ehkäisyä ja niiden haitallisten ympäristövaikutusten torjumista sekä luonnonvarojen kestävä käytön lisäämistä (Ympäristönsuojelulaki 86/2000, 1§). Yleisen selvilläolovelvollisuuden mukaisesti on toiminnanharjoittajan oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, niiden vähentämisestä sekä erilaisista riskeistä. Toimijan on seurattava toimintansa ympäristövaikutuksia erilaisilla mittauksilla ja tutkimuksilla, vaikka se ei olisikaan ympäristölupavelvollinen. (Marttinen ym. 2000, 149; Ympäristönsuojelulaki 86/2000, 5§.) Taulukossa 1 esitetyt ympäristönsuojelulain periaatteet sekä samalla ympäristönsuojelun yleiset periaatteet ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ovat myös jätteiden ja jätehuollon kannalta merkittäviä periaatteita. Nämä periaatteet ohjaavat toimintaa ja osoittavat ympäristönsuojelun vähimmäistason. Ne katsotaan normaaliksi huolellisuudeksi, mitä tulisi noudattaa kaikessa toiminnassa. (Ympäristönsuojelulaki 86/2000, 4§; Marttinen ym. 2000, 146-147.) Ympäristönsuojelulaki määrittää ympäristöluvanvaraiset kohteet. Monet jätteiden käsittelyyn liittyvät toiminnot vaativat ympäristölupaa ja toisaalta ympäristölupa itsessään antaa vaatimuksia toiminnan jätehuollon järjestämisestä. Ympäristönsuojelulaki ja jätelaki täydentävät toisiaan, mutta esimerkiksi roskaantumisen sääntely kuuluu edelleenkin jätelain piiriin. (Leinonen, Marttinen, Salila & Siitari- Vanne 2008, 10-11.)

Taulukko 1. Ympäristönsuojelun yleiset periaatteet.

Periaate	Selitys
Ennaltaehkäisyn ja haittojen minimoinnin periaate	Jos ryhdytään haittaa aiheuttavaan toimintaan, on ennalta huolehdittava haitallisten seurausten estämisestä, vähentämisestä ja selvitettävä vaihtoehtoisia ratkaisuja. Ennaltaehkäisy on edullisempaa kuin vahinkojen korjaaminen jälkikäteen.
Varovaisuus- ja huolellisuusperiaate	Epävarmojen seikkojen erityinen huomioonottaminen ja toiminnan mahdollisiin ympäristöhaittoihin varautuminen niin normaali-toiminnassa kuin onnettomuustilanteessa. Ympäristönsuojelun huomiointi toiminnassa.
Parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaate (BAT)	Erityisesti pistekuormituksen hallinnassa valitaan teknisesti ja taloudellisesti parhaimmat tekniikat, jolloin ympäristöhaittoja voidaan tehokkaimmin vähentää.
Ympäristö kannalta parhaan käytännön periaate (BEP)	Erityisesti hajapäästöjen ja muun kuin teollisen toiminnan hallinnassa käytetään ympäristön kannalta parhaita toimintamenetelmien yhdistelmiä (työmenetelmät, raaka-aineet jne.)
Aiheuttamisperiaate	"Aiheuttaja maksaa", eli toiminnanharjoittaja vastaa vaikutuksista, niiden ennaltaehkäisystä ja haittojen poistamisesta tai rajoittamisesta.

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää terveyttä sekä ennaltaehkäistä terveyshaittoja. Toiminnan tulee olla suunniteltu niin, että nämä piirteet otetaan huomioon. (Terveydensuojelulaki 763/1994, 1§, 2§.) Jätehuolto tulee terveydensuojelulainsäädännön mukaan järjestää niin, että siitä ei aiheudu terveyshaittaa tai hajuhaittaa missään jätehuollon vaiheessa. Myös haittaeläinten pääsy tulee estää jäteastioihin ja jätetiloihin. Jätevesistä ei myöskään saa aiheutua terveyshaittaa tai talousveden, uimarannan ja maaperän terveydellisen laadun huononemista. Jätehuollon terveyteen liittyvistä asioista vastaavat kuntien terveydensuojeluviranomaiset. (Valvira 2009.) Terveydensuojelulain (763/1994) 4. luvussa säädetään ilmoitusmenettelystä, jossa toiminnanharjoittajan on hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista ilmoitettava terveydensuojeluviranomaisille toiminnoista, joilla saattaa olla terveydellisiä vaikutuksia. Terveydensuojeluasetuksen (1280/1994) 3§ :ssä on määritelty näitä toimintoja, joihin kuuluu muun muassa hautausmaa ja hautapaikka. (Marttinen ym. 2000, 138.) Asetuksen (1280/1994, 4§) mukaan ilmoitukseen on liitettävä tiedot muun muassa jätehuollosta sekä jätevesihuollosta. Asetuksen luvussa 7. annetaan määräyksiä hygienia- asioista hautausmaiden hoitoon, toimintaan ja hautaamiseen liittyen. Luku 4. asetuksessa koskee taas jätteitä ja jätevesiä, niiden turvallista sijoittelua sekä erilaisten terveys-, haju- ja osaltaan eläinhaittojen ehkäisemistä. Niin terveydensuojelulaki kuin -asetuskin koskevat yleisiä terveys-, ympäristöterveys- tai hygienia- asioita, jotka liittyvät läheisesti seurakuntien ja etenkin hautausmaiden toimintaan.

Kemikaalilaki ja -asetus ovat laaja- alaisia ja ne käsittelevät muun muassa kemikaalien turvallista käsittelyä, käytöstä poistoa, terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisyä, palo- ja räjähdysvaarojen torjumista sekä kemikaalien rekisteröintiä yhdessä REACH- asetuksen kanssa (Marttinen ym. 2000, 211; Kemikaalilaki 744/1989, 1§). REACH- asetuksessa määritellään kemikaaleiksi luokiteltavat aineet ja seokset. Asetuksen myötä on rekisteröity yli 30 000 kemikaalia, joiden käyttöä ja turvallisuutta valvotaan. (Suomen ympäristökeskus & Ympäristöministeriö 2009.) Kemikaalilain tavoitteena on ehkäistä kemikaalien ympäristöhaittoja ennen kuin ne aiheuttavat ongelmia. Erilaiset ongelmajätteet, lannoitteet, torjunta- aineet ja koneista syntyvät jätteet sekä niiden turvallinen käsittely, säilytys ja poisto on huomioitava seurakunnalla tämän lain puitteissa. Monilla kemikaaleilla on vaarallisia ominaisuuksia ja ne voidaan luokitella ongelmajätteeksi, mikä on otettava huomioon niiden käsittelyssä ja elinkaaren eri vaiheissa (Arovaara 2008). Kemikaalilaissakin on erilaisia velvollisuuksia. Kemikaalilain huolehtimisvelvollisuuden (15§) mukaan kemikaalien kanssa toimimisessa on huomioitava kemikaalin määrä ja vaarallisuus ja sen mukaan noudatettava huolellisuutta ja varovaisuutta haittojen ehkäisemiseksi. Selvilläolovelvollisuuden (16§) mukaisesti on kemikaaleista oltava käyttöturvallisuustiedotteet sekä muuta tietoa esimerkiksi niiden ympäristövaikutuksista. Tähän liittyen on valittava valintavelvollisuuden (16§) mukaisesti kemikaaleja, joista aiheutuu vähiten vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Pykäliin 15 ja 16 liittyen Kirkon ympäristödiplomi vaatii käyttöturvallisuustiedotteet seurakunnalla käytettävistä kemikaaleista sekä velvollisuuden valita ympäristöystävällisempiä tai ympäristömerkittyjä kemikaaleja. Tiedonantovelvollisuus (17§) on lähinnä valmistajalla, jakelijalla tai muulla toiminnanharjoittajalla. (Suomen ympäristökeskus 2009; Marttinen ym. 2000, 212-213; Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005, 38,45,59,69,71, 104, 126.)

Seurakunta on yhteisö, jonka toiminnoissa on monia erityispiirteitä. Seurakunnan ollessa kyseessä, on jäteasioitakin pohdittaessa otettava huomioon myös hautausoimilaki- ja kirkkolaki. Kirkkolaissa (1054/1993) esitellään kirkon hengellinen merkitys ja tehtävä. Laki antaa määräyksiä seurakuntien toimintatavoista, toiminnan järjestämisestä, hallinnosta, järjestysmuodoista, eri elimien jaottelusta, kiinteistöistä ja rakennuksista, niiden kunnossapidosta, ja yhteistyöstä muiden yhteiskunnan toimijoiden, kuten kunnan kanssa. Jätelain (1072/1993,10§) mukaan kunnalla on velvollisuus järjestää jätteen kuljetus myös julkisyhteisöille, kuten seurakunnille. Hautausoimilaki (457/2003) käsittelee hautaamista, haudan ja hautausmaan hoitoa sekä krematorioita. Haudan ja hautausmaan hoitoon liittyvät läheisesti myös jätehuolto ja hautausmaan siisteys.

5.3 EU:n jätepolitiikka ja jätedirektiivi

Tavoitteena EU:n ja sitä kautta Suomen jätepolitiikassa on erilaisten periaatteiden, jätestrategian (1996) sekä jätteen synnyn ehkäisyn ja kierrätyksen- strategian (2005) mukaisesti edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä, elinkaariajattelua sekä torjua ympäristö- ja terveyshaittoja. Jotta saavutetaan ympäristönsuojelun korkea taso taloutta horjuttamatta, tarvitaan EU:n ja Suomen välillä yhteistä perustaa muun muassa lainsäädäntöön ja käsitteistöön. (Ympäristöministeriö 2008c). Jätteen synnyn ehkäisyn ja kierrätyksen- strategian (2005) tavoitteena on tehdä EU:sta kierrätysyhteiskunta, jonka tehtävänä on välttää jätettä tai käyttää sitä raaka-aineena (Ympäristöministeriö 2008d).

Tärkeitä periaatteita jätehuollossa ovat ehkäisyn periaate, pilaaja maksaa, tuottajavastuu, varovaisuusperiaate, läheisyysperiaate sekä omavaraisuusperiaate (Ympäristöministeriö 2008c), jotka on esitelty jo aiemmin taulukossa 1. Nämä periaatteet on huomioitava myös seurakunnan jätehuoltosuunnitelmaa koottaessa.

Uudistettu jätedirektiivi (98/EY/2008) julkistettiin marraskuussa 2008. Se pohjautuu vuoden 1975 jätepuitedirektiiviin. Jäsenmaissa direktiivi on saatettava voimaan 12.12.2010 mennessä. Direktiivillä yksinkertaistetaan EU:n jättesäätelyä, vahvistetaan jätehierarkia sekä parannetaan jätteen synnyn ehkäisyn, uudelleenkäytön ja kierrätyksen mahdollisuuksia. Direktiivillä selvennetään jätteen määritelmää, jolloin saadaan muun muassa yhdistettyä eri maiden jätepolitiikkoja ja yksinkertaistettua toimintaa. Hyötyjätteiden kierrätystä ja erityisesti biojätteen lajittelua ja kompostointia tehostetaan huomattavasti. Jätteisiin liittyvä pakkausedirektiivi pyrkii kaikenlaisten pakkausten jätteeksi menevän määrän vähentämiseen, kierrätyksen ja muun hyödyntämisen kehittämiseen. (Ympäristöministeriö 2007; Ympäristöministeriö 2008e; Marttinen ym. 2000, 307.) Nämä edellä esitetyt linjaukset ovat tärkeitä myös seurakunnan ja ympäristödiplomien näkökulmasta.

5.4 Valtakunnallinen ja alueellinen jätesuunnitelma

Jätelaissa on määrätty, että ympäristöministeriön ja alueellisten ympäristökeskusten tulee laatia valtakunnallinen ja alueellinen jätesuunnitelma jätteitä ja jätehuoltoa koskien. Kuten missä tahansa jätehuoltosuunnitelmassa, on myös näissä suunnitelmissa tultava esille jätteitä ja jätehuollon nykytilaa koskevat tiedot, kehittämistavoitteet ja tarpeelliset toimenpiteet, jotta tavoitteisiin päästään. Kun suunnitelmia valmistellaan ja tehdään, on tärkeää, että jokainen suunnitelmaan jollakin tavalla liittyvä taho saa tilaisuuden antaa lausunnon ja esittää mielipiteitään suunnitelmaan liittyen. Kuntien on huolehdittava, että suunnitelmia varten on

selvillä kunnassa syntyvät jätteet, jätehuollon järjestäminen ja valvonta sekä erilaiset kehittämistavoitteet. (Jätelaki 1072/1993, 40§, 40a § & 41§.)

Suomen 10.4.2008 hyväksytty valtakunnallinen jättesuunnitelma (VALTSU) vuoteen 2016 sisältää toimenpiteitä, joilla on tarkoitus vähentää jätteen määrää ja laajentaa jätepolitiikkaa niin, että tuotantoketjujen kaikki materiaalivirrat ja ympäristövaikutukset tulisivat paremmin huomioituiksi. Se pohjautuu vahvasti EU:n jätepolitiikkaan ja jätelain jätehierarkiaan. Jättesuunnitelma koskee yhdyskuntia, teollisuutta, maa- ja metsätaloutta sekä palveluja ja muita mahdollisia sektoreita. Päämääriä valtakunnallisessa jättesuunnitelmassa ovat jätehuollon organisoimisen ja jäteosaamisen kehittäminen, tuotannon ja kulutuksen materiaalitehokkuus, kierrätyksen tehostaminen, jätehuollon ilmastovaikutukset, vaarallisten aineiden hallinta sekä terveys- ja ympäristöhaitat jätteenkäsittelyssä. Tavoitteena on suunnata kohti kierrätysyhteiskuntaa. Yhdyskuntajätteen osalta on tavoitteena vuoteen 2016 mennessä kierrättää (hyödyntää materiaalina) 50 %, polttaa (hyödyntää energiana) 30 % ja sijoittaa kaatopaikoille enintään 20 %. (Ympäristöministeriö 2009; Nissinen 2008; Ympäristöyritysten liitto Finland 2009.)

Jätelain mukaisesti alueelliset ympäristökeskukset laativat jättesuunnitelman, joka pyrkii löytämään ratkaisuja alueellisiin jäteongelmiin. Tavoitteena on noudattaa valtakunnallisen jättesuunnitelman tavoitteita, eri alueiden ja kuntien ratkaisuihin vaikuttamalla. Yhteistyötä suunnitelman laatimisessa tehdään viranomaisten, erilaisten sidosryhmien ja kansalaisten kanssa. Alueellisista jättesuunnitelmista tehdään arviointi viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnin (SOVA)-lain mukaan. (Ympäristöministeriö 2005; Ympäristöministeriö 2008f.)

Etelä- Savon, Pohjois- Savon ja Pohjois- Karjalan ympäristökeskukset ovat yhdessä selvittäneet vuonna 2008 Itä- Suomen jättesuunnitelman lähtökohtia ja tavoitteita. Itä- Suomen uusi jättesuunnitelma laaditaan vuosina 2008–2009. Jättesuunnitelmassa esitetään vuosille 2010–2016 jätehuollon nykytila sekä kehittämistavoitteet ja -toimenpiteet. Tämän jättesuunnitelman vaikutusalueella on 57 kuntaa, 3 alueellista ympäristökeskusta, 5 kunnallista jätehuolto-yhtiötä ja yksi sopimusperusteinen alue sekä noin 573 467 asukasta. (Etelä-Savon ympäristökeskus, Pohjois-Karjalan ympäristökeskus & Pohjois-Savon ympäristökeskus 2009.)

Painopisteiksi tähän Itä- Suomen jättesuunnitelmaan on valittu neljä eri kokonaisuutta; jätteiden energiahyötykäytön lisäys, biohajoavien jätteiden käsittelyn kehittäminen, haja- asutusalueiden jätehuolto, sekä rakentamisen jätteet, hyödyntäminen ja käsittely. (Etelä-Savon ympäristökeskus, Pohjois-Karjalan ympäristökeskus & Pohjois-Savon ympäristökeskus 2009.) Taulukossa 2 on nähtävillä painopistealueiden yksityiskohtaisemmat sisällöt.

Taulukko 2 Painopisteitä Itä- Suomen jätesuunnitelmassa.

Painopistealue	Sisältö
Jätteiden energiahyötykäytön lisäys	1. Kierrätyspolttoaineen rinnakkaispoltto olemassa olevissa laitoksissa 2. Polttolaitos (massapoltto) ja varautuminen polttoon 3. Kuljetus muualla Suomessa oleviin polttolaitoksiin
Biohajoavien jätteiden käsittelyn kehittäminen	1. Mädätys 2. Kompostointi 3. Poltto
Haja-asutusalueiden jätehuolto	1. Materiaalina hyödynnettäviä jätteitä kerätään tehostetusti 2. Materiaalina ja energiana hyödynnettävät jätteet kerätään tehostetusti.
Rakentamisen jätteet, hyödyntäminen ja käsittely	---

Itä-Suomen jätesuunnitelma vaikuttaa merkittävästi alueen jätehuoltoyhtiöiden ja niiden asiakkaiden toimintaan ja alueen jätehuollon tulevaisuuteen, kuten tässä tapauksessa Jätekuukko Oy:n, Pieksämäen Keräys Oy:n ja Pieksämäen Puu- ja jätekuljetus KY:n (PPJ) sekä niiden asiakkaan Pieksämäen seurakunnan toimintaan.

5.5 Jätehuoltomääräykset

Pääasiallinen vastuu yhdyskuntajätteen huollossa on kunnilla. Kunnan tulee huolehtia asumisessa ja siihen rinnastettavassa toiminnassa, kuten valtion, kunnan tai seurakunnan julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa, syntyneen jätteen kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja käsittelystä sekä jätehuollon tiedotuksesta ja neuvonnasta. Kunnat eivät vastaa ongelmajätteistä ja teollisuuden, kaupan tai tuottajavastuun alaisista jätteistä, joihin on kuulunut vuodesta 2008 lähtien myös paristot ja akut. (Ympäristöministeriö 2008a; Jätelaki 1072/1993, 10§, 17§.)

Monissa kunnissa on annettu paikallisia yleisiä määräyksiä jätehuollon järjestämisestä kunnan alueella. Jätehuoltomääräyksissä on ohjeita ja määräyksiä jätehuoltoyhtiön tai kunnan alueella jätehuoltoon liittyen. Jätehuoltomääräykset voivat koskea jätteiden lajittelua, keräystä, säilyttämistä, kuljetusta, jätehuollon valvontaa sekä jätteistä aiheutuvien ympäristö- tai terveyshaittojen ehkäisemistä. Pieksämäen kunnalle on koottu kunnalliset yleiset jätehuoltomääräykset. Määräykset on uusittu vastikään yhteneviksi kaikkien Jätekuukko Oy:n osakaskuntien kanssa, jolloin jätehuollosta on haluttu tehdä joustavampaa ja tehokkaampaa. (Ympäristöministeriö 2008a; Kunnalliset yleiset jätehuoltomääräykset 2009.)

5.6 Jätehuoltosuunnitelma

Jätehuoltosuunnitelma tehostaa jätteiden hyötykäyttöä ja ehkäisee jätteiden syntyä jätelain mukaisesti. Jätehuoltosuunnitelman laatiminen ja sen toimenpiteiden toteuttaminen onkin monivaiheinen ja muuttuva prosessi. Pohjana yrityksen tai yhteisön jätehuoltosuunnitelmalle ovat valtakunnallinen ja alueellinen jätesuunnitelma.

Aluksi on kartoitettava lähtötilanne, jolloin määritellään jätehuollon nykytila ja puutteet. Lähtötilannetta varten haastatellaan henkilökuntaa, määritetään syntyviä jätelajeja, niiden määrää, kuinka jätehuolto on hoidettu ja mitä mahdollisuuksia olisi vähentää jätettä. Jätehuoltosuunnitelma laaditaan näiden selvitysten ja asetettujen tavoitteiden pohjalta. Suunnitelmassa esitetään käytännön toimia jätehuollon kehittämiseksi ja tehostamiseksi. Erilaiset ohjeistukset, opastukset ja koulutukset voivat olla tärkeä osa suunnitelmaa, jotta jätehuollon parannukset saadaan myös käytäntöön kohteessa. Tärkeää on myös määritellä aikatauluja ja vastuuhenkilöt eri toimenpiteille. Kun suunnitelmaa lähdetään toteuttamaan pitää muistaa seuranta ja raportointi, jolla voidaan tarkkailla lajittelun tasoa ja muutoksia jätehuollossa. (Jätehuoltosuunnitelma 2009.)

Kuten Kirkon ympäristödiplomissa myös jätehuoltosuunnitelmassa on saatava johto ja tämän jälkeen työntekijät sitoutumaan suunnitelman toteuttamiseen. Vastuuhenkilöt pitävät kasassa jätehuoltoon liittyvän kokonaisuuden, sillä uusien käytäntöjen, toimenpiteiden ja ajatusmallien opettelu ei onnistu hetkessä. (Jätehuoltosuunnitelma 2009; Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005, 27-28.) Onnistunut jätehuoltosuunnitelma ja sen toteutus tuo myös kustannussäästöjä.

6 Pieksämäen seurakunnan jätehuollon nykytila

Pieksämäen seurakunnassa jätehuolto on diplomivaatimukseen nähden pääasiallisesti melko hyvässä kunnossa. Seurakunnassa lajitellaan muun muassa biojätettä, paperia ja pahvia. Jätehuoltomääräyksiä noudatetaan pääasiallisesti. Puutteita jätehuoltomääräyksiin nähden on korjattu, kuten hankittu pyörällisiä jäteastioita. Ongelmajätteitä seurakunnalla ei juuri synny, pattereita toimitetaan patterinkeräyksiin ja ongelmajätteitä Pieksämäen jäteasemalle. Seurakunta hoitaa jätehuollon kolmen yhtiön, Jätekuikko Oy:n, Pieksämäen Keräys Oy:n ja Pieksämäen puu ja jätekuljetus KY:n (PPJ), kautta. Pieksämäen liikunnan toimesta on rakennettu hautausmaille ja joillekin kiinteistöille jätekatoksia. Vaikka hyötyjätteen keräystä on tehty, on siinä kuitenkin vielä tehostamisen varaa.

Hautausmailla kerätään biojäte erikseen ja kompostoidaan aumoissa Vangasniemen ja Siilin sekä Jäppilän ja Virtasalmen hautausmaiden läheisyyteen perustetuilla kompostointialueilla.

Käyttöasteeltaan suuremmissa keittiöllisissä kiinteistöissä, on järjestetty kompostointi kompostorien avulla. Pieksämäen seurakunnalla toimii myös useampi kirpputori, jotka lisäävät tuotteiden kierrätystä ja pidentävät niiden elinkaaria.

Muutamilla kiinteistöillä kerätään paperia. Lisäksi emännät keräävät vapaaehtoisesti joillakin kiinteistöillä metallia, keräyskartonkia ja lasia ja toimittavat ne lähimpiin ekopisteisiin. Tarkoituksena on saada keräysastiat näille jakeille itse kiinteistöille mikä helpottaisi lajittelua ja tehostaisi jätehuoltomääräysten noudattamista. Jäteastioiden tyhjennykset hoidetaan pääosin soiton perusteella, jolloin tyhjennysväli voi olla normaalia pidempi (Jätekuon asiakaspalvelu 9.7.2009). Kynttiläjäteongelmaan mietitään ratkaisuja yhteistyössä Pieksämäen keräyksen kanssa sekä informoimalla ja ohjeistamalla seurakuntalaisia paremmista toimintavoista. Lisäksi seurakunnan omaan kynttilöiden käyttöön pitäisi kiinnittää huomiota.

Kaatopaikkajätteen määrää ei ole aikaisemmin tarkasteltu, mutta nyt sitä ryhdytään kartoittamaan. Lisäksi, jos seurakunnalle saadaan lisää hyötyjätejakeita keräyksen piiriin, vähenee sekajätteen määrä automaattisesti. Liitteenä 1. olevassa Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelmassa on seurakunnan jätehuollon nykytilaa käsitelty yksityiskohtaisemmin.

7 Seurakunnan jätehuollon tilan selvittämisessä käytettyjä menetelmiä

Ympäristökatselmuksen tekemisessä ja sen mukana jätehuollon nykytilan selvittämisessä käytettiin useita eri menetelmiä. Tärkeimpiä niistä olivat alussa tehty mielipidekysely e-lomakkeena, henkilöhaastattelut, ideakilpailu sekä kiinteistöihin tutustuminen. Lisäksi tärkeässä asemassa taustamateriaalin kannalta olivat erilaiset asiantuntijavierailut ja haastattelut.

Näiden käytettyjen menetelmien lisäksi kolmen kesän työkokemus Pieksämäen seurakunnan kesätyöntekijänä auttoi jätehuoltosuunnitelman tekemisessä. Minulla oli ennestään kokemusta, kuinka käytännössä jätehuolto toimii ja hoidetaan muun muassa hautausmailla. Olin myös aikaisemmin ammattiin perehdyttävän harjoittelun aikana pohtinut kehittämiskohteita Pieksämäen seurakunnan jätehuoltoon hautausmaiden osalta.

7.1 Alkukysely ja ideakilpailu

Alkukysely toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena. E-lomake kyselyssä selvitettiin mielipiteitä ja suhtautumista jätehuoltoon, kuten lajitteluun, muihin ympäristöasioihin sekä seurakunnan ympäristötoimiin. Tämä kysely lähetettiin seurakunnan työntekijöille ja luottamushenkilöistä puheenjohtajille. Vastausprosentti oli noin 72 %. Kyselystä lähetettiin useampi muistutus ja kesätyöntekijät täyttivät lomakkeet info-tilaisuudessa, jonka johdosta kyselyn vastausprosentti saatiin suureksi.

Aaltolan & Vallin (2001, 100-103) mukaan tärkeää kyselyn laadinnassa on huolellisuus sekä kysymysten tarkka muotoilu ja yksiselitteisyys. Kysymysten tulee edetä loogisesti eikä lomake saa olla liian pitkä. Etukäteen on myös mietittävä tulosten analysointitapa ja sen vaikutus kysymysten asetteluun ja vastausvaihtoehtoihin. Alkuun tulee laittaa yleisempiä kysymyksiä ja arkaluontoisemmat aiheet jättää vasta loppuun. Kyselylomake on siitä hyvä, että jokainen vastaaja saa samat kysymykset, eikä kyselyn tekijän läsnäolo vaikuta vastauksiin. Haittana on se, että itse vastaamisprosessia ei voi juurikaan kontrolloida ja siten minimoida esimerkiksi väärinymmärryksiä. Seurakunnalle toteutettua kyselyä mietittiin tarkkaan ja testattiin useammalla henkilöllä, mutta kaikesta huolimatta muutamassa palautteessa arvosteltiin kyselyä ja sen loogisuutta. Tämä osoittaa, kuinka huolellinen ja yksiselitteinen tulee olla kyselyä tehtäessä.

Kyselyn tulokset antoivat viitteitä siitä, mitä seurakunnan jätehuollossa olisi kehitettävä ja kuinka työntekijät suhtautuvat ympäristöön ja jätehuoltoon liittyviin asioihin. Kuten kyselyn analysointiraportista kootusta jätehuollon koosteesta liitteessä 2 nähdään, tulokset olivat pääosin positiivisia. Kyselystä saatiin selville, että lajittelu onnistuu useimmiten Pieksämäen seurakunnassa. Lajitteluun ja kierrätykseen on myös halua ja kiinnostusta. Kerättävien hyötyjätejakeiden määrää voitaisiin lisätä muutamilla kiinteistöillä, jolloin syntyvän sekajätteen määrää saadaan vähennettyä. Joillakin työaloilla havaittiin selkeitä puutteita jätehuollossa ja lajittelun tasossa. Työntekijät toivoivat ohjeistuksia ja vinkkejä jätehuoltoon ja lajitteluun. Ongelmalliseen muovi- ja kynttiläjätteeseen haluttiin ratkaisuja ja oltiinpa jopa valmiita ryhtymään muovi- ja kynttiläjätteen kierrätykseen. Jätehuollon suurimmiksi ongelmiksi koettiin puutteellinen tietämys ja lajitteluohjeet, kiire ja jätehuollon sekavuus.

Kesällä 22.6- 13.8.2009 järjestettiin ideakilpailu työntekijöille. Paras ja käytännönläheisin ympäristöidea palkittiin Jopo- pyörällä ja kolme seuraavaa saivat pienempiä lohdutuspalkintoja. Kilpailu herätteli työntekijöitä pohtimaan valintojaan ja ympäristöasioita sekä kannusti työntekijöitä myös ekologiseen liikkumiseen. Kilpailuun osallistui 11 työntekijää yhteensä 29 idealla. Ideat olivat hyviä, kekseliäitä sekä käytännöllisiä ja niitä on tavoitteena hyödyntää soveltuvin osin ympäristöohjelman tavoitteina ja esimerkiksi sähköpostiin lähetettävänä ympäristövinkkeinä. Kriteereinä parhaiden ideoiden valinnassa olivat käytännöllisyys/käytettävyys, vaikuttavuus, innovatiivisuus sekä ympäristö- ja kustannustehokkuus. Lisäksi huomioitiin henkilön idearikkaus ja idean jatkokehittelymahdollisuus. Ideat valittiin nimettöminä ja puolueettomasti. Taulukossa 3 on esitelty edellä mainittujen kriteereiden perusteella valitut palkitut ideat.

Taulukko 3 Ideakilpailun voittajaideoita.

Sijoitus	Idea
1.	- Resurssit kootaan yhteen, vuokrataan ja jaetaan, kartoitetaan eri toimijoiden irtaimisto, vähennetään ostamista. Eri toimijoiden: järjestöjen, kaupungin, oppilaitosten kanssa yhteydenpito ja yhteistyö. Kirkon ei pidä kilpailla muiden toimijoiden kanssa vaan mennä mukaan jo valmiille, kulkea rintarinnan ja ympäristöaiheessa hyödyntää valmiita malleja. Kaikkea ei tarvitse keksiä itse. - Seurakunta voisi ompeluttaa oppilaitoksessa tai työpajalla työntekijöille ja vaikka luottamushenkilöillekin joululahjaksi tukevat laadukkaat kangaskassit. Kasseihin voisi sujauttaa erilaisia eko-vinkkejä tai Ekonistin käsikirjan 5,50e lastenkeskukselta. - Kuukausiteemat, jotka näkyisivät seurakunnan tiedotuksessa. Kuukauden ideointi voisi olla kiertävä vastuu eri työmuodoilla, jolloin siihen saataisiin ko. työalan ja kohderyhmän sävy. Työyhteisön haastaminen ja eko-tiedotus voisi olla samalla virkistävää ja innoittavaa.
2.	- Kaikissa seurakunnan seitsemässä perhekerhopaikassa voisi olla laatikko tai kaappi tms. johon kerholaiset voisivat tuoda tarpeettomaksi jääneitä lastenvaatteita ja tavaroita. Laatikosta saisi ottaa ilmaiseksi mitä tarvitsee. Vaikka puolen vuoden välein voisivat äidit tai ohjaaja poistaa laatikosta tavarat jotka eivät kierrä ja toimittaa ne eteenpäin keräykseen. Jos jollakin on esim. sitteriä tai häkkisänkyä tai rattaita mistä haluaa maksun voisi näitä varten olla pieni siirrettävä ilmoitustaulu jossa voi mainostaa. - Työntekijöiden kahvihuoneisiin voisi hommata kaikkien nimillä varustetut pyykkipojat jotka kiinnitetään kupin reunaan merkiksi että aina ei tarvitse tiskata. Sitten kun haluaa kuppinsa tiskiin laittaa pyykkipoikansa narulle ja kuppinsa tiskikoneeseen
3.	- Voitaisiin luokitella erilaiset haudoilla käytettävät yleisimmät kynttilätyypit (lyhdyt) eri kriteerein 1..5 :n tähdellä tms. luontevalla merkillä joista 5 tähden kynttilätyyppi on luontoystävällisin ja siten suositeltavin. Asia voisi olla A5 tyylikkäässä esitteessä joita olisi jaossa hautaustoimistoissa, kirkoissa, kappeleissa, joulunajan tilaisuuksissa yms. Voisipa joulun ajan lehteenkin laittaa tietoisikun.
4.	- Painopisteenä ympäristötyö, painotus jokaisella työalalla. Eri työalojen ja ikäluokkien yhdistäminen ja yhteistyön lisääminen esim. palautettaisiin mieliin mitä kaikkea ideoita ja toteutuksia oli käytössä sota-ajan puutteen jälkeen yms. (korvikkeet, pettuleipä, kengät/vaatteet) → ideoita jaettaisiin nuorille yhteisessä illanvietossa. - Akkukäyttöiset paristot ja hankinnoissa laatu ja alkuperä.

	- Henkilötietolomakkeiden arkistointi, jotta samojenkin henkilöiden ei tarvitse joka leirille täyttää taas uutta lappua. Leirikirjeet sähköiseksi Internet- sivuille. - Leikkimieliset työyhteisön kisat esim. kuluttamisen pohtimisessa ja pienien muutosten tekemisessä. (Muutos lähtee itsestä).

7.2 Haastattelut ja asiantuntijavierailut

Vastuuhenkilöiden ja jätehuollosta vastaavien henkilöiden haastattelujen pohjalta saatiin tarkempaa tietoa lajittelun tilasta ja käytännöistä eri kiinteistöillä ja työaloilla. Lisäksi Jätekuukon ympäristökouluttaja Mari Haikosen vierailu seurakunnan ympäristötyöryhmän kokouksessa antoi lisätietoa jätehuollon mahdollisuuksista ja kehittämisestä.

Aineiston kokoamista varten haastateltiin seurakunnan eri työaloille ympäristödiplomia varten valittuja vastuuhenkilöitä ja tarvittaessa seurakunnan muita työntekijöitä. Hautausmaiden jätehuollon osalta myös kesätyöntekijät olivat tärkeässä asemassa. Haastateltavien kanssa käsiteltiin muiden diplomiasioiden lisäksi myös jätehuoltoa työalakohtaisesti ja yleisesti seurakunnan näkökulmasta. Tärkeimpiä haastateltavia jätehuollon osalta olivat seurakuntapuutarhuri, hallintopäällikkö ja talouspäällikkö, joiden vastuulla jätehuoltoon liittyvät päätökset pääasiallisesti ovat. Käytännön työn kannalta merkittäviä olivat seurakuntamestarit, emännät, erikoisammattimiehet ja kesätyöntekijät. Näiden haastattelujen pohjalta saatiin tarkempaa tietoa jätehuollosta, lajittelun tilasta ja käytännöistä eri kiinteistöillä ja työaloilla.

Haastattelut olivat rakenteeltaan teemahaastatteluja. Teemahaastattelussa Eskolan & Suorannan (1998, 87) sekä Likitalon & Rissasen (1998, 65) mukaan haastattelun aihepiirit, teemat, on ennalta määrätty, mutta kysymyksiä ei ole kuitenkaan tarkasti järjestelty tai muotoiltu. Haastattelijan rooli on ohjata haastattelua ja pitää huoli, että kaikki teemat käydään läpi. Haastatteluissa oli myös piirteitä avoimesta tai epävirallisesta haastattelusta sekä syvähaastattelusta. Varsinkin suppeampia haastatteluja tehtäessä haastattelu muistutti enemmän keskustelua, eikä kaikkia diplomikäsikirjan teemoja ollut tarpeellista käydä läpi. Lisäksi haastatteluissa tuli esille usein tunteita, asenteita ja näkemyksiä. Myös yksi ryhmähaastattelu tehtiin kolmen siivoajan kanssa. Kaikissa haastatteluissa kysymyspohja noudatti diplomikäsikirjan teemoja (jätehuolto, ympäristökasvatus jne.) ja oli siten tarkoin säännelty, mutta haastateltavilla oli kuitenkin mahdollisuus keskustella vapaasti, esittää kommenttejaan, mielipiteitään ja ideoitaan myös haastattelurungon ulkopuolelta. Jokaiselle haastateltavalle räätälöitiin oma kysymyspohja hänen työ- ja vastuualansa mukaisesti. Suurin osa haastatteluista nauhoitettiin. Näistä haastatteluista saatiin selville monia työala- ja kiinteistökohtaisia tietoja jätehuoltosuunnitelmaa varten, joita ei olisi pelkän kiinteistökohtaisen kartoituksen avulla saanut selville.

7.3 Tutustuminen kiinteistöihin

Vaikka haastattelujen avulla pystyttiin vähentämään kiinteistökohtaista selvitystyötä, oli kuitenkin tarpeellista kartoittaa itse kiinteistöjä, jolloin kokonaiskuva oli helpompi hahmottaa. Jätehuoltosuunnitelmaa varten tarkastettiin seurakunnan viisi hautausmaata ja jätehuollon kannalta merkittävimmät kiinteistöt. Näissä kohteissa selvitettiin jätehuollon tilaa, lajittelun tasoa, toimivuutta, puutteita ja mahdollisia kehittämiskeinoja sekä kiinteistöjen erityispiirteitä.

Kiinteistökohtaisia tietoja löytyy tarkemmin liitteestä 1. Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelma, jossa jätehuollon taso ja tulevaisuuden toimenpiteet on esitelty tarkemmin kiinteistökohtaisesti. Etenkin hautausmaiden ja käyttöasteeltaan suurien kiinteistöjen jätehuoltoon tulee kiinnittää erityistä huomiota.

8 Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelma

Maaliskuussa 2008 kirkkoneuvosto asetti työryhmän valmistelemaan Kirkon ympäristödiplomia Pieksämäen seurakunnalle. Sain seurakunnalta tehtävänannon toteuttaa ympäristödiplomi. Diplomin osana olevan jätehuoltosuunnitelman tekeminen sopi opinnäytetyöaiheekseni. Työprosessi oli käynnistynyt jo kesällä 2007 ammattiin perehdyttävän harjoittelun jätehuoltoon liittyvän kehittämistehtävän myötä. Suunnitelmat etenivät säännöllisten ympäristötyöryhmän kokousten mukana. Varsinainen jätehuoltosuunnitelman kokoamistyö alkoi huhtikuussa 2009 edellä esiteltyjen selvitysmenetelmien voimin. Tätä ennen olin tutustunut jätehuollon eri suuntaviivoihin, jätelainsäädäntöön sekä erilaisiin jätehuoltosuunnitelmiin.

Tärkeää suunnitelmaa koottaessa oli noudattaa Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan jätehuollon ohjeistuksia, koska suunnitelma tuli ympäristödiplomin tarpeita varten. Selvitettävää Pieksämäen seurakunnassa oli paljon ja apuna olikin monia henkilöitä. Avainhenkilöitä tämän jätehuoltosuunnitelman kannalta olivat ympäristötyöryhmän jäsenet, jätehuollosta vastaavat työntekijät, Jätekuoron ja muiden jätehuoltoyhtiöiden edustajat sekä ympäristösihteeri Hanna Kakriainen.

8.1 Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelman sisältö

Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelmaan on koottu jätehuoltosuunnitelman ohjeistusta ja diplomivaatimuksia noudattaen olennaisimpia asioita seurakunnan jätehuollosta. Jätehuoltoselvityksessä ja -suunnitelmassa kartoitetaan nykyisen jätehuollon tila ja määritellään tavoitteita ja keinoja jätteen määrän vähentämiseksi sekä hyötyjätteen keräyksen tehos-

tamiseksi. Liitteessä 1 olevassa suunnitelmassa on ensiksi esitelty lyhyesti ympäristödiplomia ja seurakuntaa sekä tämän jälkeen jätehuoltoon liittyviä säännöksiä ja määräyksiä. Pieksämäen seudulla toimivat jätehuoltoyhtiöt on esitelty kappaleessa 6. Alkuselytysten yhteydessä on kartoitettu Pieksämäen seurakunnan jätehuollon kustannuksia, jätemääriä ja esitetty mahdollisuuksia etenkin sekajätteen määrän tarkempaan kartoitukseen. Seuraavaksi on esitelty jätelajeita, joita olisi mahdollista kerätä seurakunnan eri kiinteistöillä. Seurakunnan kiinteistöt, niiden nykytila ja toimenpiteet on esitelty aluekohtaisesti. Jätehuollon kannalta merkittävimmät ja käyttöasteeltaan suurimmat kiinteistöt on käsitelty kattavammin, sillä kehittämistoimet tulee aloittaa niistä.

Koulutus ja ohjeistukset ovat yksi merkittävä osa-alue sekä painopiste jätehuollon onnistumisen kannalta ja sitä on käsitelty niin jätehuoltosuunnitelmassa kuin tässä opinnäytetyössä. Lisäksi on käsitelty tärkeitä kokonaisuuksia, kuten keittiöitä, toimistoja ja siivousta erikseen jätehuollon osalta. Kiinteistökohtaisesti on määritelty vastuuhenkilöitä jätehuoltosuunnitelmaa varten. Jos vastuita ei määriteltäisi, olisi jätehuoltosuunnitelmaa mahdoton lähteä toteuttamaan teoriasta käytäntöön.

Jätehuoltosuunnitelman on tarkoitus koota aiemmin hajanaiset tiedot seurakunnan jätehuollosta. Suunnitelma on alkusysäys tarkemmalle jätehuollon kehittämiselle. Suunnitelmassa annetaan haastattelujen ja muiden selvitysten perusteella kehittämissuhteita, joita ei ole tarkoitus orjallisesti noudattaa. Toimenpiteet ovat ehdotuksia ja suuntaviivoja jätehuollon kehittämiseen. Jätehuoltosuunnitelmaa tullaan tarkentamaan ja kehittämään jätehuollon kehittymisen myötä.

8.2 Ohjeistukset ja koulutukset jätehuollossa

Alkukyselyssä selvisi, että tärkeänä koettiin koulutus, ohjeistukset ja perehdyttäminen ympäristöasioihin. Myös jätehuollon osalta on mahdollista järjestää koulutusta ja retkiä. Jätehuoltoyhtiöiden edustajat ja ympäristösihteeri ovat valmiita pitämään koulutuksia. Jätehuoltoyhtiöiden toimintapaikoilla ja kaatopaikoilla/jäteasemilla voidaan käydä paikan päällä tutustumassa toimintaan. Koulutus on tärkeää, kun jätehuoltosuunnitelmaa lähdetään toteuttamaan. Koulutuksen avulla saadaan sisäistettyä työntekijöille, mistä jätehuollossa on kyse. Koulutuksia kannattaa järjestää yleisesti ja työalakohtaisesti, kuten seurakunnan jätehuoltosuunnitelmassakin on esitetty. Koulutuksien tulee olla säännöllisiä, etteivät opitut asiat pääse unohtumaan. Lisäksi työntekijöiden oma panos ja ideat ovat tärkeällä sijalla jätehuollon kehittämisessä. (Jätehuoltosuunnitelma 2009.)

Ohjeistuksen ja opasteiden tulee olla selkeitä, ymmärrettäviä ja yksiselitteisiä, jolloin jokaisen on helppo toimia niiden mukaisesti. Yhteistyö ohjeiden teossa sekä niiden luettavuus ovat

tärkeitä näkökulmia. Ohjeet ja opasteet tulee sijoittaa kiinteistö-, työpiste- tai jätepistekohdaisesti näkyvästi niin, että ne ovat helposti kaikkien luettavissa. Esimerkiksi lajitteluohjeissa voidaan esittää seuraavia tietoja; mitä ja mihin kerätään, kuka vastaa jätteiden keräyksestä, minne jätteet toimitetaan ja mistä saa lisätietoja. Opasteiden tulee olla siistejä, informatiivisia ja osoittaa selkeästi mihin mikäkin jäte kuuluu. Kuvallinen ilmaisu ohjeissa ja etenkin opasteissa voi lisätä niiden toimivuutta ja ymmärrettävyyttä. (Jätehuoltosuunnitelma 2009.) Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelmaan kuuluu olennaisena osana ohjeiden ja opasteiden lisääminen etenkin hautausmaiden jätepisteisiin sekä muihin jätepisteisiin ja kiinteistöjen tiloihin soveltuvassa määrin. Esimerkiksi työntekijöille on jaettu sähköpostin välityksellä paperinkeräysohjeet. Näitä ohjeita päivitetään seurakunnalla jätehuollon kehittyessä ja jätelainsäädännön muuttuessa.

9 Oman oppimisen ja jätehuoltosuunnitelman käytettävyyden arviointi

Tämä opinnäytetyö lisäsi osaamistani monella työelämässä tarvittavalla osa- alueella. Koska työskentely oli hyvin itsenäistä opin organisoimaan ja aikatauluttamaan työskentelyäni aiempaa tehokkaammin ja järjestelmällisemmin sekä työskentelemään omatoimisesti. Toisaalta olisin kaivannut aluksi hieman enemmän asiantuntija- apua, jolloin jätehuoltosuunnitelman kokoamisen käynnistäminen olisi sujunut nopeammin. Useamman kuukauden projekti muiden työntekijöiden parissa lisäsi tärkeitä työelämätaitojani, kuten vuorovaikutus- ja kommunikointitaitoja. Lisäksi tulevaisuuden kannalta tärkeät verkostot ympäristöalalla lisääntyivät. Pidin useita esitelmiä ja koulutustilaisuuksia opinnäytetyön tekemisen lomassa ja niistä sainkin erittäin tärkeää esiintymiskokemusta. Nykyään olen huomattavasti varmempi esiintyjä kuin aikaisemmin.

Asiantuntijuuteni jätehuoltoon liittyvissä tehtävissä lisääntyi jätehuoltosuunnitelman kokoamisen myötä ja sain enemmän varmuutta myös tulevien työtehtävien suorittamiseen. Tietämykseni jätehuollosta, sen teoriasta ja käytännöstä, siihen liittyvistä tahoista ja lainsäädännöstä on nyt kattava ja minun on mahdollista työskennellä myös myöhemmin jätehuoltoon liittyvissä työtehtävissä, kuten jäteneuvojana.

Opin käyttämään useita menetelmiä ja työskentelytapoja opinnäytetyön tekemisen aikana. Tutuiksi tulivat kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset tiedonkeruumenetelmät, työelämäprojektien luonne sekä spss- ja excel- ohjelmat. Nyt minun on myös mahdollista käsitellä ja hallita suuria kokonaisuuksia, koska sain hyvää harjoitusta selvittäessäni ja kootessani Pieksämäen seurakunnan jätehuoltosuunnitelmaa ja ympäristödiplomia.

Mielestäni jätehuoltosuunnitelma vastaa diplomikäsikirjan vaateita ja on kattava työkalu seurakunnalle jätehuollon saattamiseksi kestäväälle tielle. Koska jätehuolto ja sen määräykset

muuttuvat koko ajan, on tärkeää, että jätehuoltosuunnitelmaa tarkennetaan ja päivitetään säännöllisin väliajoin. Lisäksi jätehuoltosuunnitelma on saatettava työntekijöiden tietoisuuteen, jotta he pystyvät myös osaltaan noudattamaan jätehuoltosuunnitelmaa, ja kehittämään sitä sekä tehostamaan seurakunnan jätehuoltoa. Näin jätehuoltosuunnitelmasta saadaan paras mahdollinen hyöty irti.

10 Loppusanat

Jätehuoltosuunnitelman luominen Pieksämäen seurakunnalle oli haastava, mutta myöhemmin ajatellen hyvin antoisa projekti. Vaikka jätehuoltoa olikin seurakunnassa jo mietitty, riitti siinä siitä huolimatta selvittävää. Mielenkiintoista oli tutustua useisiin eri menetelmiin, joilla erilaisia tietoja jätehuollosta oli mahdollista selvittää. Tavoitteena ei ollut tehdä liian raskasta suunnitelmaa jätehuollosta. Suunnitelma luotiin niin, että se on helppo ja yksinkertainen käyttää ja jokaisen työntekijän on mahdollisuus tutustua siihen. Merkittävintä Pieksämäen seurakunnan osalta on, että siellä saadaan tehostettua lajittelua ja jätehuoltoa niin, että jätteen syntymäärät lähtevät laskuun ja lajittelu sisäistetään myös seurakunnan eri työaloilla. Yhteistyö eri tahojen, kuten ympäristösihteerin, alueen jätehuoltoyhtiöiden ja erilaisien yritysten ym. kanssa, oli merkittävää ja tulevaisuudessa tämä yhteistyö ja ideoiden vaihtaminen ympäristöasioissa ja jätehuollossa toivottavasti lisääntyvät.

Tavoitteena Pieksämäen seurakunnalla on saada ympäristödiplomi syksyllä 2009. Diplomissa jätehuolto on merkittävällä sijalla. Jätehuoltoa kehitetään jatkuvasti diplomikauden 2010-2014 aikana ja tämän jälkeen uudella diplomikaudella. Aluksi keskitytään ympäristövaikutuksiltaan ja käyttöasteeltaan merkittävimpiin kiinteistöihin sekä kohteisiin, joissa jätehuolto vaatii pikaista parantamista. Jätehuolto on tavoite saada sisällytettyä osaksi normaalia toimintaa niin, että jätelain jätehierarkiaa toteutettaisiin mahdollisimman kattavasti, eikä se lisäisi merkittävästi työntekijöiden työmäärää.

Koulutus on tärkeä osa jätehuoltoa ja seurakunnassa pyritäänkin lisäämään koulutusta sekä jätehuollon ohjeistuksia toimivamman jätehuollon takaamiseksi. Jätteen määrää seurataan ja toimintaa kehitetään jätteen syntymistä ehkäiseväksi. Tavoitteena jätehuollon tehostamisessa on ympäristöhyötyjen lisäksi kustannussäästöt.

Seurakunta haluaa olla tiennäyttävä ympäristö- ja jäteasioissa niin seurakuntalaisille kuin kuntalaisillekin. Tulevaisuuden visio on olla yksi edelläkävistä vihreistä seurakunnista, jotka ottavat tosissaan luomakunnan varjelijan ja viljelijän tehtävän. Jatkuvan kehittämisen periaatteen mukaisesti jätehuoltokin on jatkuva prosessi kohti parempia ja ympäristöystävällisempiä käytänteitä.

Lähteet

Aaltola & Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalla. 2001. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

Eskoja J. & Suoranta J. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 1998. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

Helenius T. Meille annettu maa- Pohjoisen kirkon ympäristökirja. 2007. Helsinki. Edita Prima Oy.

Kirkkohallitus. 2005. Kirkon ympäristödiplomin käsikirja. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2005:5. Helsinki: Edita Prima Oy.

Leinonen, Marttinen, Salila & Siitari- Vanne. Toim.Kuusiniemi. Ympäristönsuojelulainsäädäntö. 2008. Helsinki. Edita Prima Oy.

Likitalo & Rissanen. 1998. Tutkimusmenetelmät. Menetelmätietoutta tradenomiopiskelijoille. Opetusmoniste. Pohjois- Savon ammattikorkeakoulun julkaisut D8. Helsinki. Hakapaino Oy.

Marttinen, Saastamoinen & Suvanto. Yrityksen ympäristövastuut. 2000. Saarijärvi. Saarijärvi Offset Oy. Kauppakaari Oyj.

Sähköiset lähteet

Arovaara Hannu. 2008. Yritysneuvojakoulutus. Kemikaalit jätteinä (ongelmajätteet). Viitattu 28.8.2009.
http://www.ekokompassi.fi/Tiedostot/Koulutusmateriaalit/Yritysneuvojien%20peruskoulutus%201/Ongelmaj%C3%A4tteet_Hannu_Arovaara.pdf

Ekokem Oy 2008. EU:n jätestrategiassa määritelty jätehierarkia. Viitattu 3.7.2008.
http://www.ekokem.fi/portal/fi/lisaa_tietoa/jatteiden_synnyn_ehkaisy/eu_n_jatestrategiassa_maaritelty_jatehierarkia/

Etelä-Savon ympäristökeskus, Pohjois-Karjalan ympäristökeskus & Pohjois-Savon ympäristökeskus 2009. Itä- Suomen jätesuunnittelu. Viitattu 15.6.2009.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=267786&lan=fi&clan=fi>

Hautausoimilaki 457/2003. Viitattu 29.7.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030457>

Jäteasetus 1390/1993. Viitattu 30.8.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19931390>

Jätehuoltosuunnitelma. 2009. Garbagex. Jätehuollon suunnittelu. Viitattu 10.8.2009.
http://www.garbagex.net/03_kiinteistojen_jatehuolto/01_00_tulostus.html

Jätelaki 1993/1072. Viitattu 1.7.2009. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931072>

Jätelaki ja -asetus. Garbagex. 2009. Viitattu 1.7.2009.
http://www.garbagex.net/01_jatehuollon_ohjaus/01_01_lainsaadanto.html

Kemikaalilaki 1989/744. Viitattu 15.7.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890744>

Kirkkojyväskylä 2006. Kirkon ympäristöpäivillä puhutaan maan pyhydestä. Viitattu 15.10.2009.
http://www.kirkkojyvaskyla.net/fin/uutiset/index.php?id=39&kansio=1&rap_id=1563

Kirkkolaki 1054/1993. Viitattu 29.7.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>.

Korhonen Nita 2009. Fonecta oy. Uusi jätevesiasetus koskettaa jopa miljoonaa suomalaista. Viitattu 20.8.2009. <http://www.kotitieto.fi/?32&cmsshow=317;news>

Koski, E. jätepolitiikka, jälkihoitoa vai kestävää kehitystä? 2007. Viitattu 10.7.2008.
<http://www.sll.fi/luontojaymparisto/kestava/eu-luonnonvara-hanke/eija-jate071125.pdf>

Kunnalliset yleiset jätehuoltomääräykset. 2009. Viitattu 18.8.2009.
<http://www.jatekukko.fi/www/fi/liitetiedostot/ajankohtaista/2008/JtehuoltomryksetNeuvot%20elukunnanesitys250908hyvksyttvksikunnille.pdf>

Mikkelin seurakuntayhtymä 2007. Mikkelin seurakuntayhtymän ympäristöohjelma. Viitattu 25.8.2009.
http://www.mikkelinseurakunnat.fi/filebank/471MIKKELIN_SEURAKUNTAYHTYMA_C4N_YMP_C4RIST%D6OHJELMA.pdf.

Nissinen, J. 2008. Jätteiden määrän vähentäminen - lainsäädäntö ja todellisuus. Suomen luonnon-suojeluliitto. Viitattu 24.6.2009.
<http://luontoliitto.fi/hlp/jate/Esitys170108-JouniNissinen.pdf>

Orimattilan seurakunta 2000. Orimattilan seurakunnan ympäristöohjelma. Viitattu 25.8.2009.
<http://www.evl.fi/kkh/to/kdy/orimattilanohjelma.html>

Salmenperä 2004. Jätteen synnyn ehkäisy ympäristölupamenettelyssä. Ympäristöopas 116. Suomen ympäristökeskus. Viitattu 30.8.2009.
<http://www.environment.fi/download.asp?contentid=24644&lan=fi>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009a. Kristinuskon sanomaan kuuluu ihmisen vastuu luomakunnasta. Viitattu 6.7.2009.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/E8F0D5EB31B22736C225705900378BD0?OpenDocument&lang=FI>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009b. Elä kohtuudella, kunnioittaen ja kiitosmiehellä. Viitattu 6.7.2009.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/8D7FD967FA413DE6C2257442004717CB?OpenDocument&lang=FI>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009c. Kirkon ilmasto-ohjelman periaatteita ovat kiitollisuus, kunnioitus ja kohtuus. Viitattu 6.7.2009.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/DEDDD6DE21632FC9C225741F00366183?OpenDocument&lang=FI>

Suomen luonnonsuojeluliitto 2009. Lausunto luonnoksesta Keski-Suomen alueelliseksi jätesuunnitelmaksi vuoteen 2016. Viitattu 20.7.2009.
<http://www.sll.fi/keski-suomi/luonto/jatteet/jatesuunn-lausunto09>

Suomen ympäristökeskus & Ympäristöministeriö 2009. REACH- EU:n uusi kemikaaliasetus. Viitattu 28.9.2009.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=330087&lan=FI>

Suomen ympäristökeskus 2008. Yhdyskuntajätteet. Viitattu 10.7.2009.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=18180&lan=fi>.

Suomen ympäristökeskus 2009. Toiminnanharjoittajan yleiset velvollisuudet kemikaalilain mukaan. Viitattu 28.8.2009.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1085&lan=fi>

Tampereen seurakuntayhtymä 2006. Tampereen ev. lut. seurakuntayhtymän ympäristöohjelma 2006-2010. Viitattu 25.8.2009.

<http://www.tampereenseurakunnat.fi/ymparisto/ymparistoohjelma>

Terveystensuojeluasetus 1280/1994. Viitattu 20.8.2009.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941280>

Terveystensuojelulaki 1994/763. Viitattu 20.8.2009.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940763>

Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla 542/2003. Viitattu 20.8.2009.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030542>

Valvira 2009. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Jätehuolto. Viitattu 1.8.2009.

http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/terveydensuojelu/jatehuolto.

Ympäristöministeriö 2005. SOVA- laki. Viitattu 13.7.2009.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=16676&lan=fi>

Ympäristöministeriö 2007. Jätedirektiivi etenee EU:ssa - ympäristöneuvosto sopuun asiasta Luxemburgissa. Viitattu 14.7.2009.

<http://www.environment.fi/default.asp?contentid=239927&lan=fi>

Ympäristöministeriö 2008a. Yhdyskuntajätteet. Viitattu 3.7.2009.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=153666&lan=fi>.

Ympäristöministeriö 2008b. Jätteen synnyn ehkäisy. Viitattu 10.7.2009.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=2654&lan=fi>

Ympäristöministeriö. 2008c. Jätepolitiikka Suomessa ja EU:ssa. Viitattu 2.6.2009.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=608&lan=fi>

Ympäristöministeriö 2008d. EU:n jätteen synnyn ehkäisyn ja kierrätyksen strategia. Viitattu

2.6.2009. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=185657&lan=fi>

Ympäristöministeriö. 2008e. Euroopan unionille uusi jätedirektiivi. Viitattu 2.6.2009.

<http://www.environment.fi/default.asp?contentid=304983&lan=fi>

Ympäristöministeriö. 2008f. Alueellinen jättesuunnittelu. Viitattu 13.7.2009.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=265176&lan=fi&clan=fi>

Ympäristöministeriö. 2009. Valtakunnallinen jättesuunnitelma. Viitattu 4.6.2009.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=2655&lan=fi>

Ympäristöministeriön asetus yleisimpien jätteiden sekä ongelmajätteiden luettelosta 2001.

Viitattu 5.7.2009. <http://www.finlex.fi/data/sdliite/liite/4232.pdf>

Ympäristönsuojelulaki 86/2000. Viitattu 11.7.2009.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000086>

Ympäristöyritysten liitto Finland. Jätehuollon vaatimukset, haasteet ja tavoitteet. 2009. Vii-

tattu 4.8.2009. <http://www.ymparistoyritykset.fi/jatehuolto>

Julkaisemattomat lähteet

Jätekukon asiakaspalvelu 2009. Suullinen tiedonanto/puhelinkeskustelu 9.7.2009.

Mikkelin seurakuntayhtymä 2000a. Mikkelin seurakuntayhtymän alustavan ympäristökatselmuksen raportti.

Mikkelin seurakuntayhtymä 2000b. Mikkelin seurakuntayhtymän ympäristöohjelma 1. versio.

Mikkelin seurakuntayhtymä 2006. Mikkelin seurakuntayhtymän ympäristökatselmuksen.

Pieksämäen seurakunta 2008a. Toimintasuunnitelma.

Pieksämäen seurakunta. 2008b. Kiinteistöselvitys.

Ylönen Mari. 2009. Pieksämäen seurakunnan ympäristöpäivä. Suullinen tiedonanto. 13.2.2009.

Kuvat ja taulukot

Kuva 1. Pieksämäen seurakunnan organisaatiokaavio.	7
Taulukko 1. Ympäristönsuojelun yleiset periaatteet.....	15
Taulukko 2 Painopisteitä Itä- Suomen jätesuunnitelmassa.....	19
Taulukko 3 Ideakilpailun voittajaideoita.	23

Liitteet

Liite 1 Jätehuoltosuunnitelma- Pieksämäen seurakunta

Liite 2 Kyselytuloksien kooste jätehuollon osalta

JÄTEHUOLTOSUUNNITELMA- PIEKSÄMÄEN SEURAKUNTA

Riina Hänninen 2009

Sisällys

JÄTEHUOLTOSUUNNITELMAN KÄSITTEISTÖÄ.....	4
1 Johdanto.....	6
2 Ympäristödiplomi pähkinäkuoressa	6
3 Pieksämäen seurakunta	7
4 Jätehierarkia, jätteen synnyn ehkäisy ja jätehuoltoon vaikuttavia tekijöitä	6
5 Jätehuoltomääräykset ja yleiset jätehuollon ohjeistukset	7
6 Jätehuoltoyhtiöitä ja niiden tietoja	8
6.1 Jätekukko	8
6.2 Pieksämäen keräys Oy	9
6.3 Pieksämäen Puu ja jätekuljetus Ky (PPJ)	10
7 Jätehuollon kustannuksia	11
8 Jättemääriä seurakunnalla	12
9 Jätteen määrän arviointi	14
10 Yleistietoja seurakunnalla kerättävistä tai mahdollisista jätejakeista	15
10.1 Paperi.....	15
10.2 Pahvi/Kartonki	16
10.3 Biojäte.....	17
10.4 Sekajäte	18
10.5 Metalli	19
10.6 Lasi.....	20
10.7 Ongelmajäte.....	21
10.8 Muovi	22
11 Jätehuolto kiinteistöittäin.....	23
12 Kantakaupunki.....	24
12.1 Vanha kirkko ja kellotapuli/ Suoranrannantie seurakuntatalo	24
12.1.1 Toimenpiteet.....	24
12.2 Uusi kirkko ja kellotapuli/ seurakuntakeskus	25
12.2.1 Toimenpiteet.....	25
12.3 Naarajärven seurakuntatalo	26
12.3.1 Toimenpiteet.....	26
12.4 Kontiopuiston seurakuntakoti.....	26
12.4.1 Toimenpiteet.....	26
12.5 Kerhotilat	26
12.6 Tapparakatu 3-5 ja Hiekanpäätie.....	27
13 Leirikeskukset	27
13.1 Vangasharjun leirikeskus	27

13.2	Nuuviniemen leirikeskus	28
13.2.1	Toimenpiteet	28
14	Virtasalmi	28
14.1	Virtasalmen kirkko	28
14.1.1	Toimenpiteet	29
14.2	Virtasalmen seurakuntatalo	29
14.2.1	Toimenpiteet	29
14.3	Virtasalmi leirisaari (keskus)	29
15	Jäppilä	29
15.1	Jäppilän kirkko	29
15.2	Jäppilän seurakuntatalo	30
15.2.1	Toimenpiteet	30
15.3	Jäppilä Syrjälampi leirikeskus	30
16	Hautausmaat	30
16.1	Hiekkapuron hautausmaa	31
16.1.1	Toimenpiteet	31
16.2	Siilin hautausmaa ja siunauskappeli	32
16.2.1	Toimenpiteet	32
16.3	Vangasniemen hautausmaa ja siunauskappeli	32
16.3.1	Toimenpiteet	33
16.4	Jäppilän hautausmaa	33
16.4.1	Toimenpiteet	33
16.5	Virtasalmen hautausmaa	34
16.5.1	Toimenpiteet	34
17	Salvoskämpä	34
18	Jätehuollon kannalta merkittäviä osa-alueita	35
18.1	Keittiöt	35
18.2	Toimistot	35
18.3	Siivous	36
19	Jäteohjeistukset ja koulutukset	36
20	Lopuksi	37
	Lähteet	39
	Julkaisemattomat lähteet	40
	Taulukot	41
	Liitteet	41

JÄTEHUOLTOSUUNNITELMAN KÄSITTEISTÖÄ

Lähteinä on käytetty mm. Ympäristösanastoa (Tekniikan sanastokeskus, Gummerus, 1998), jätehuoltoyhtiöiden Internet- sivuja jne. Lisää käsitteistöä löytyy kunnallisista jätehuoltomääräyksistä.

KÄSITE	SELITYS
Biojäte/kompostoituva jäte	Eloperäistä, kompostoituvaa ja maatuvaa jätettä.
Ekopiste	Ekopisteissä on jäteasiat yleisimmille/jätehuoltomääräysten mukaisille hyötyjätejakeille. Kuntalaiset voivat viedä maksutta näitä kotona syntyviä jakeita (paperi, pahvi, lasi, metalli) ekopisteisiin. Tämä ei koske seurakuntia, joilla tulisi olla oma keräys hyötyjätejakeille. Patterinkeräys on siirtynyt kauppoihin.
Ekotehokkuus	Vähemmästä tuotetaan enemmän ympäristöä säästäen. Tärkeää on huomioida tuotteiden elinkaari aina materiaalihankinnasta poistoon asti.
Energiajäte	Jätettä, jota ei voi kierrättää materiaalina, mutta joka voidaan käyttää hyödyksi energiantuotannossa.
Hyödyntäminen	Toiminta, jonka tarkoituksena on ottaa talteen ja käyttöön jätteen sisältämä aine tai energia
Hyötyjäte	Jätejäte, joka voidaan käyttää uudelleen sellaisenaan tai jonka sisältämä materiaali tai energia voidaan hyödyntää. Hyötyjätteitä ovat muun muassa paperi, pahvi, lasi ja metalli.
Järjestetty jätteenkuljetus	Jätelain 10 §:n mukainen kunnan järjestämisvelvollisuuden piirissä oleva yhdyskuntajätteen kuljetus.
Jäte	Jätteellä tarkoitetaan ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä tarpeettomana. Jätteet voidaan jakaa jäteluokkiin: jätettä synnyttävän toiminnan mukaan (kotitalous-/teollisuusjäte) tai jätelajeihin koostumuksen ja ominaisuuksien mukaan (pahvi, muovi, bio).
Jäteasema	Miehitetty yhtiön ylläpitämä keräyspaikka, johon voi toimittaa mm. metalliromua, jäteastiaan soveltumattomia jätteitä (remontti) ja ongelmajätettä. Pieksämäen jäteasema: Pekka Pennonen (0443680166)
Jätehierarkia	Jätehierarkia tarkoittaa EU:n jätestrategiassa määriteltyä jätehuollon tavoitteiden tärkeysjärjestystä, jossa tiivistyvät myös Suomen jätehuollon keskeiset periaatteet. (ekokem.fi)
Jätehuolto	Organisoina toimintana jätteen keräys, kuljetus, hyödyntäminen ja käsittely sekä näiden toimintojen tarkkailu ja käsittelypaikan jälkihoito.
Jätehuoltomääräykset	Antavat ohjeita ja paikallisia yleisiä määräyksiä jätehuoltoyhtiön tai kun-

	nan alueella jätehuoltoon liittyen. Määräykset koskevat esimerkiksi jätteen keräystä, lajittelua, säilyttämistä, kuljetusta, hyödyntämistä tai käsittelyä sekä tarvittavista toimituksista aiheutuvien terveys- ja ympäristövaarojen ehkäisemistä.
Jätehuoltosuunnitelma	Jätehuoltosuunnitelmassa kootaan yhteen nykytila sekä kehittämistarpeet ja toimenpiteet. Suunnitelmassa on määritelty syntyvien jätteiden lajittelu ja keräys sekä vastuut (vastuuhenkilöt) eri toimenpiteille.
Jätekkuko Oy	Kunnallinen jätehuolto-oyhtiö, joka vastaa usean kunnan alueella järjestettyä jätteenkuljetuksesta.
Jätteen haltija	Jätteen tuottaja, kiinteistön haltija, toiminnan järjestäjä, luonnollinen - tai oikeushenkilö, jonka hallinnassa jäte on.
Jätteen tuottaja	Luonnollinen tai oikeushenkilö, jonka toiminnassa syntyy jätettä
Jätteen vähentäminen	Toimia, joilla pyritään ehkäisemään jätteen syntymistä (esim. materiaalitehokkuus) tai vähentämään kaatopaikalle joutuvan jätteen määrää.
Keräys	Jätteen kokoaminen, lajittelu tai yhdistäminen kuljetusta taikka omatoimista hyödyntämistä tai käsittelyä varten
Keräyslasi	Kirkas ja värillinen kotitalous-/käyttölasi. Ikkunalasi ja tasolasi kuuluvat huolellisesti pakattuna sekajätteeseen.
Keräysmetalli	Pienmetalli. Isommat metallit suoraan jäteasemalle.
Kierrätys	Erilaisten jätteiden, muu kuin energia, hyödyntäminen (alkuperäisenä tai raaka- aineena).
Käsittely	Toiminta, jonka tarkoituksena on jätteen hyödyntäminen, vaarattomaksi tekeminen tai lopullinen sijoitus.
Lajittelu	Jätteiden erottelu ominaisuuksiensa perusteella ohjeiden mukaisesti eri lajeihin.
Materiaalitehokkuus	Tehdään enemmän tavaroita ja palvelutuotteita pienemmillä tuotanto- ja materiaalipanoksilla. Samalla syntyy vähemmän päästöjä ja jätteitä.
Ongelmajäte	Jäte, joka kemiallisen tai muun ominaisuutensa takia voi aiheuttaa erityistä vaaraa tai haittaa terveydelle
Puutarhajäte	Risuja, oksia, ruohoja, naatteja, puiden lehtiä ja muuta niihin verrattavaa puutarhan ja pihan hoidossa syntyvää biojätettä

1 Johdanto

Pieksämäen seurakunta hakee Kirkon ympäristödiplomia, joka on vapaaehtoinen kirkon ympäristöasioiden hallinnan työkalu. Diplomissa tärkeä muita painopisteitä leikkaava osa-alue on jätehuolto. Tämä jätehuoltosuunnitelma on tehty Kirkon ympäristödiplomin kriteerien mukaisesti osaksi Pieksämäen seurakunnan ympäristökatselmusta ja -ohjelmaa.

Jätehuoltosuunnitelmassa on koottu yhteen jätehuollon nykytila ja kehittämistarpeet sekä toimenpiteet kiinteistökohtaisesti. Suuria kokonaisuuksia jätehuollon kannalta muodostavat siivous, keittiöt, hautausmaat ja toimistot. Näiden kohteiden tarkastelu on etusijalla jätehuollon kehittämisessä. Tämän jälkeen tulevat pienemmät kohteet. Myös eri hyötyjätejakeita ja niiden merkitystä seurakunnassa on tarkasteltu tässä raportissa. Mukana on myös tietoa jätehuoltoon liittyvistä säädöksistä sekä yleistä informaatiota ja ohjeita jätehuollosta. Raportin liitteenä on taulukko, johon on tiivistetty eri kiinteistöillä kerättävät jätejakeet ja hieman muuta perustietoa. Tavoitteena on saada toimivia ja konkreettisia ratkaisuja Pieksämäen seurakunnan jätehuoltoon. Tämä jätehuoltosuunnitelma toimii suunnannäyttäjänä. Tulevaisuudessa jätehuoltosuunnitelmaa tullaan muokkaamaan ja tarkentamaan.

2 Ympäristödiplomi pähkinänkuoressa

Kirkkohallitus perusti Kirkon ympäristödiplomin vuonna 2001. Se on vapaaehtoinen kirkon ympäristöasioiden hallinnan työkalu, jossa mukana on jo yli 100 seurakuntaa. Kirkkoneuvosto päättää hakea diplomia ja asettaa ympäristötyöryhmän valmistelemaan diplomia. Näin seurakunta sitoutuu diplomiin. Pieksämäen seurakunnan ympäristötyöryhmän jäseniä ovat Anna-Liisa Väisänen (pj.), Seppo Sikanen, Juha Korhonen, Tapio Tuononen, Taina Minkkinen (sihteerin), Satu Tarvainen, Anne Nousiainen ja Riina Hänninen. Diplomiprosessissa seurakunnan toimintoista tehdään ensin ympäristökatselmus (nykyiset toiminnot) ja katselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma (toimintojen kehittäminen). Seurakunnan tulee täyttää diplomin minimikriteerit ja kerätä lisäksi vähintään 100 pistettä. Toimintoja tarkastellaan eri tehtäväalueiden mukaan, joita ovat toiminta ja talous, ympäristökasvatus, jätehuolto, siivous, kiinteistönhoito, keittiöt ja ruokalot, toimistotyö, hautausmaat ja viheralueet, leiri- ja kurssikeskukset, metsänhoito ja liikenne. Tuomiokapitulin lähettämä auditointi arvioi ympäristöjärjestelmän. Auditoinnin jälkeen kirkkohallitus myöntää seurakunnalle ympäristödiplomin neljäksi vuodeksi. Tavoitteena on ympäristöajattelun huomioiminen kaikissa toiminnoissa ja jatkuva toiminnan kehittäminen. Ympäristödiplomin tehtävänä on tehostaa seurakunnan hallintoa, toimintaa ja taloudenpitoa.

3 Pieksämäen seurakunta

Pieksämäen seurakunta on toiminut nykyisessä muodossaan vuodesta 2007 asti. Silloin Pieksämäen maaseurakunta ja kaupunkiseurakunta yhdistyivät jo tapahtuneen kuntaliitoksen myötä. Nykyisen seurakunnan väkiluku oli vuoden 2008 lopussa 17450 ja poissaolevat jäsenet mukaan lukien 17830 (Pieksämäen seurakunta 2008).

Yhdistyneessä seurakunnassa on neljä omaa kirkkoa (Vanha kirkko, Uusi kirkko, Jäppilän kirkko ja Virtasalmen kirkko) ja lisäksi kaksi muuta kirkkoa (Partaharjun Ristikiven kirkko ja Vaalijalan kirkko). Seurakunnalla on käytössä kymmeniä kiinteistöjä, viisi käytössä olevaa hautausmaata, kolme sankarihauta- aluetta ja metsämaatakin on noin 2000 ha. Vuonna 2008 on tehty kiinteistöselvitys, jossa on tarkasteltu kiinteistöjen nykytilaa ja tulevaa käyttöä. Käyttöasteeltaan alhaisista kiinteistöistä on suunniteltu luovuttavan sekä muita kiinteistöjä kunnostetaan tarpeen mukaan ja käyttöastetta lisätään.

Pieksämäen seurakunnassa on noin 60 työntekijää ja lisäksi 10- 15 kesätyöntekijää hautausmailla. Naisia työntekijöistä on noin 60 % ja miehiä 40 %. Keski- ikä työntekijöillä on noin 45-vuotta. (Pieksämäen seurakunta 2008, 31.)

Pieksämäen seurakunnassa järjestetään jumalanpalveluksia, ehtoollisenviettoja, musiikkitilaisuuksia, perhemessuja, konfirmaatiomessuja, perhekirkkoja sekä monia muita erilaisia tilaisuuksia. Yhteensä erilaisia tilaisuuksia järjestettiin vuoden 2008 aikana 865kpl ja näissä tilaisuuksissa kävijöitä oli yhteensä 62 770.

Yhdistynyt seurakunta on kiinteistöiltään ja toiminnoiltaan laaja, joten sillä on monia ympäristövaikutuksia jätehuollon ja muun toiminnan kautta. Jätehuollon Pieksämäen seurakunnalla hoitaa pääosin Jätekuukko Oy. Myös Pieksämäen Puu- ja jätekuljetusta (PPJ) ja Pieksämäen keräys Oy:tä käytetään.

4 Jätehierarkia, jätteen synnyn ehkäisy ja jätehuoltoon vaikuttavia tekijöitä

Jätteen synnyn ehkäisy on pääperiaate kaikissa jätteisiin liittyvissä säädöksissä ja laeissa. Jätteen synnyn ehkäisyn ennakoivilla toimilla vähennetään jätteen määrää ja haitallisia ympäristövaikutuksia, sekä tehostetaan luonnonvarojen käyttöä. Vaikka kierrättäminen ja hyötykäyttö vähentävät kaatopaikkajätteen määrää, ne eivät ehkäise jätteen syntymistä. (Ympäristöministeriö 2008b; Salmenperä 2004, 8.) Eko- ja materiaalitehokkuus, elinkaariarvioinnit, ympäristön huomiointi sekä henkilöstön osaaminen ovat ennakoivia työvälineitä jätteen synnyn ehkäisyssä (Salmenperä 2004, 8). Myös kuluttajan valinnat vaikuttavat suuresti jätteiden synnyn kehitykseen ja nykyisten kulutustottumusten arviointi ja muuttaminen ovat avainasemassa jätteiden määrää vähentäessä.

Jätepolitiikan tavoitehierarkia, joka on esitetty myös Jätelaissa (1993/1072, 1§, 4§, 6§) tarkoittaa EU:n jätestrategiassa määriteltyä jätehuollon tavoitteiden tärkeysjärjestystä. Se koostuu eri toimenpiteistä, joilla tähdätään jätteen määrän vähentämiseen, ympäristöhaittojen ehkäisemiseen ja kierrätysyhteiskunnan luomiseen. Ensin on pyrittävä ehkäisemään jätteen syntyä. Jos jätteen syntyä ei voida ehkäistä, tulee jäte kierrättää uusioraaka- aineeksi tai uudelleenkäyttöön sekä hyödyntää materiaalina ja sen jälkeen vasta energiana. Vasta viimeinen keino on sijoittaa jäte turvalliseen loppukäsittelyyn ja kaatopaikalle. Tämän hierarkian (Taulukko 1) taustalla on ennakoiva ympäristöajattelu ja ympäristönäkökohdat, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä osaltaan myös talousnäkökohdat. (Koski 2007; Ekokem 2008; Suomen luonnonsuojeluliitto 2009.)

Taulukko 1. Jätehuollon tavoitehierarkia.

Jätehuollon tavoitehierarkia	
1	Jätteen syntymisen ehkäisy
2	Valmistelu uudelleenkäyttöön
3	Kierrätys, kompostointi
4	Hyödyntäminen energiana/ muu hyödyntäminen
5	Kaatopaikalla turvallinen loppukäsittely

Jätehuoltoa määräävät muun muassa jätelaki (1993/1072), ympäristönsuojelulaki (2000/86), terveydensuojelulaki (1994/763) ja kemikaalilaki (1989/744). Seurakunnilla jätehuoltoon asettavat omat erityispiirteensä myös hautaustoimilaki (2003/457) ja kirkkolaki (1993/1054). Tärkeimmät jätelaki ja ympäristönsuojelulaki täydentävät toisiaan. Jätelaki käsittelee "jätettä, sen syntymisen ehkäisemistä, jätteen vaarallisen tai haitallisen ominaisuuden vähentämistä, jätteen hyödyntämisen edistämistä, jätehuollon muuta järjestämistä, roskaantumisen

ehkäisemistä sekä roskaantuneen alueen puhdistamista” (Leinonen, Marttinen, Salila & Siitari-Vanne 2008, 10). Ympäristösuojelulaki koskee jätteiden synnyn ehkäisyä ja niiden haitallisten vaikutusten torjumista sekä luonnonvarojen kestävänsä käytön lisäämistä. Lakien lisäksi EU:n jätestrategia, valtakunnallinen ja alueellinen jättesuunnitelma sekä kunnalliset jätehuoltomääräykset antavat omat lisänsä jätehuoltoon ja sen hoitamiseen. Kaikkien säädösten pohjimmainen tarkoitus on jätteen synnyn ehkäiseminen, ekotehokkaiden toimintatapojen huomioiminen, kierrätys, lajittelu ja materiaalitehokkuus, jätteiden turvallinen loppusijoitus sekä kestävänsä kehityksen suuntaviivojen mukaan toimiminen. Jätehuollon säännöksillä ja toimivalta jätehuollolla yritetään osaltaan turvata yhtäläiset elinmahdollisuudet tuleville sukupolville.

5 Jätehuoltomääräykset ja yleiset jätehuollon ohjeistukset

Pääasiallinen vastuu yhdyskuntajätteen huollossa on kunnilla. Kunnan tulee huolehtia asumisessa ja siihen rinnastettavassa toiminnassa, kuten valtion, kunnan tai seurakunnan julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa, syntyneen jätteen kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja käsitteystä sekä jätehuollon tiedotuksesta ja neuvonnasta. Kunnat eivät vastaa ongelmajätteistä, teollisuuden, kaupan tai tuottajavastuun alaisista jätteistä, joihin on kuulunut vuodesta 2008 lähtien myös paristot ja akut. (Ympäristöministeriö 2008a; Jätelaki 1993/1072, Luku 3, 10§.)

Jätehuoltomääräyksissä on ohjeita ja määräyksiä jätehuoltoyhtiön tai kunnan alueella jätehuoltoon liittyen. Jätehuoltomääräykset voivat koskea lajittelua, keräystä, säilyttämistä, kuljetusta, valvontaa ja jätteistä aiheutuvien haittojen ehkäisemistä (Jätelaki 1993/1072, 17§). Pieksämäen kunnalle on koottu yleiset kunnalliset jätehuoltomääräykset. Määräykset on uusittu vastikään yhteneviksi kaikkien Jätekuukko Oy:n osakaskuntien kanssa. Näin on yritetty tehdä jätehuollosta joustavampaa ja tehokkaampaa.

Uudistetut kunnalliset jätehuoltomääräykset löytyvät Jätekuukon sivuilta osoitteesta:

<http://www.jatekuukko.fi/www/fi/liitetiedostot/ajankohtaista/2008/JtehuoltomryksetNeuvotelukunnanesitys250908hyvksyttvksikunnille.pdf>.

Pieksämäen kunnan yleisten jätehuoltomääräyksien mukaan muilla kuin asuinkiinteistöillä (seurakunnan kiinteistöt kiinteistöt) tulee olla keräys viikkokertymästä riippuen:

Pahville tai keräyskartongille, jos sitä syntyy yli 30kg/viikko

Biojätteelle, jos sitä syntyy yli 30kg/viikko

Metallille, jos sitä syntyy yli 50kg/viikko

Lasille, jos sitä syntyy yli 50 kg/ viikko

Puuätteelle, jos sitä syntyy yli 50 kg/ viikko

Vaikka eri jakeita ei syntyisikään yllämainittuja määriä, on eri hyötyjätejakeiden kerääminen silti suositeltavaa. Käytännössä seurakunnalla voivat tyhjennysvälit olla pidempiä, kuin mitä jätehuoltomääräykset edellyttävät säännöllisessä tyhjennyksessä kaikissa keräysjakeissa, sillä seurakunnalla tyhjennykset hoidetaan pääasiallisesti soiton perusteella, kun astia on täynnä. Tämä mahdollistaisi muidenkin keräysjakeiden ottamisen keräykseen ja niiden kustannusten kohtuullisena pysymisen.

6 Jätehuoltoyhtiöitä ja niiden tietoja

Jätekukon jätehuoltourakoitsijoina toimivat sekajätteen ja biojätteen osalta EnvinroNet Oy ja muiden hyötyjätteiden osalta Sihvari Oy. Jätekukon kanssa on vasta päivitetty laskutus ja kiinteistötiedot. Paperinkeräyksestä huolehtii PPJ (Pieksämäen puu- ja jätekuljetus) ja Pieksämäen keräys Oy. Nämä kaksi paikallista jätehuoltoyhtiötä keräävät myös muita hyötyjätejakeita sekä sekajätettä. Seurakunnalla on harkittu laajempaa yhteistyötä paikallisten jätehuoltoyhtiöiden kanssa.

6.1 Jätekukko

Jätekukko Oy on 19 kunnan omistama jätehuoltoyhtiö, joka on toiminut vuodesta 2001 asti. Jätekukko Oy:n toiminta- alueella on noin 210 000 asukasta. Tämän alueen loppusijoitettavat jätteet kuljetetaan Kuopion jätekeskukseen. (Jätekukko Oy 2009.) Jätekukon palveluihin kuuluvat jätteiden kuljetus, hyöty- ja ongelmajätehuolto sekä asiakaspalvelu ja neuvonta. Lisäksi kunnissa on paikalliset jäteasemat, jonne on mahdollista toimittaa jätteet, jotka eivät kokonsa tai ominaisuuksiensa takia kuulu tavalliseen jätehuoltoon/jäteastiaan. Taulukossa 2 on nähtävillä Jätekukon erilliskerättyjä jätemääriä vertailuna vuosien 2007 ja 2008 välillä. Taulukosta 2 voi huomata, että biojätteen ja muiden hyötyjätteiden keräysmäärät ovat nousseet ja sekajätteen keräysmäärät pienentyneet vertailtavien vuosien välillä. Lisäksi taulukoissa 3 ja 4 on esitetty jäteastioiden tyhjennyshintoja Pieksämäen alueella.

Taulukko 2. Erilliskerätty jätemäärä Jätekkolla.

Erilliskerätty jätemäärä Jätekkolla			
http://www.jatekukko.fi/www/fi/liitetiedostot/vuosikertomukset/Jtekkko_vuosikertomus08_web.pdf s.13			
Jätelaji	Jätämäärä 2007 (t)	Jätämäärä 2008 (t)	Muutos 07-08 (%)
Sekajäte	40972	40101	-2
Biojäte	5499	6877	+25
Keräyskartonki	1250	2112	+69
Ruskea pahvi	2416	2864	+19
Keräyslasi	424	513	+21
Pienmetalli	215	240	+14

Taulukko 3. Sekajäteastioiden tyhjennyshintoja Jätekkolla.

Sekajäte	Muut kunnat/€ (Pieksämäki)	Valtakunnallinen ka./€
140 litraa	4,58	
240 litraa	5,19	5,53
360 litraa	5,93	
660 litraa	7,32	9,27
660 litraa, seuraavat astiat	6,58	
irtojäte m ³ (min. 0,3 m ³)	22,62	
Lisäsäkki alle 200 litraa	4,94	

Taulukko 4. Hyötyjätteiden tyhjennyshintoja Jätekkolla.

Hyötyjätteet		Muut kunnat/€ (Pieksämäki)
Biojäte	Astia max. 240 litraa	10,14
	Pussi max. 20 litraa	-
Pahvi	Rullakko	7,83
Keräyskartonki	Astia max. 800 litraa	7,83
Keräyslasi	Astia max. 660 litraa	8,36
Keräysmetalli	Astia max. 660 litraa	8,36

6.2 Pieksämäen keräys Oy

Pieksämäen keräys on toiminut jo 20 vuotta Pieksämäen alueella. Pieksämäen keräys Oy kerää paperia, muovia, pahvia, pienmetallia sekä rakennuspuujätettä ja erilaista romua. Vuositasol-

la yrityksen kautta kulkee noin 3-4 miljoonaa kiloa erilaista hyötyjätettä. (Nyman 2009.) Taulukossa 5 on Pieksämäen seurakunnalle tehty tarjous hyötyjätteen keräyksen hinnoittelusta. Seurakunnan tulee selvittää tarkemmin muovin ja pahvin keräysmahdollisuuksia. Pieksämäen keräyksen Anne Kaplas voi tarvittaessa tulla kouluttamaan seurakunnan henkilökuntaa lajitteluun (muovi) ja muuhun jätehuoltoon liittyvissä asioissa. Myös tutustumisretkiä Pieksämäen keräykselle on mahdollista tehdä. (Kapas 2009.) Tarkempia tietoja löytyy osoitteesta www.pieksamaenkerays.fi.

Taulukko 5. Hyötyjätteiden tyhjennyshintoja Pieksämäen keräyksellä.

Jäte+ astiakoko	Tyhjennyshinta/ €(+ ALV 22 %)
Pahvirullakko	5,50
Keräyspaperi 600l	2,50
Muovi 600l	7,00
Pienmetalli 600l	6,00
Koulutustilaisuuksista keskustellaan tapauskohtaisesti	

6.3 Pieksämäen Puu ja jätekuljetus Ky (PPJ)

Pieksämäen Puu- ja jätekuljetus on vuonna 1975 perustettu Paavo ja Elli Mannisen omistama yritys, jossa työskentelee yhdeksän henkilöä. Yrityksen toimialoja ovat jätehuolto, maansiirto ja maankaivutyöt. Pieksämäen alueen jätehuollon kunnallistamisen jälkeen PPJ on hoitanut yritysten jätehuoltoa sekä paperin ja pahvin keräystä Pieksämäen alueella. Haukivuoren alueella PPJ kerää kaikki jätteet. (Räty 2009.) Taulukossa 6 on Pieksämäen Puu- ja jätekuljetuksen tarjous jäteastioiden tyhjennyksien hinnoista.

Taulukko 6. Jätteiden tyhjennyshintoja Pieksämäen puu- ja jätekuljetuksella.

Jäte+ astiakoko	Tyhjennyshinta /€ (+ALV 22 %)
Sekajäte 600-660l	5,75
Pahvi 600l	2,40
Pahvi rullakko	5,76

7 Jätehuollon kustannuksia

Pieksämäen seurakunnalla kuluu jätehuoltoon keskimäärin hieman alle 10 000 euroa vuodessa (Taulukko 7.). Esimerkiksi vuodelle 2009 on budjetoitu jätehuollon kokonaiskustannuksiin 9720 euroa. Merkittävimpiä kiinteistöjä jätehuollon kustannuksia tarkastellessa ovat hautausmaat, leirikeskukset, Uusi kirkko ja srk- keskus, Naarajärven srk- koti, Jäppilän srk- talo sekä Winttipuoti ja Nuorisotoimisto.

Taulukko 7 Jätehuollon kustannuksia.

Kiinteistö	Budjetti vuodelle 2009 /€	Toteutus /€ 1.8.2009	Käyttö %
Vanha kirkko	170	22,64	13,3
Suoranrannantie srk koti	100	24,51	24,5
Uusi kirkko ja Srk keskus,	750	550,4	73,4
Winttipuoti (Tapparakatu)+ Nuorisotoimisto (Hiekanpääntie)	400	95,16	23,8
Virtasalmi kirkko+ srk talo	250	83,1	33,2
Virtasalmi leirisaari (keskus)	180	0	100
Jäppilä kirkko ja jäppilä srk talo	470	797,37	169,7
Naarajärvi srk koti	500	181,74	36,3
Kontiopuisto srk koti	100	53,94	53,9
Sinikellonkujan kerhotila	0	0	0
Sylvinkujan kerhotila	0	0	0
Tahinniemen kerhotila	0	60	-100
Vangasharjun leirikeskus	500	281,53	56,3
Nuuviniemen leirikeskus	1650	869,11	52,7
Hautausmaat yhteensä	4250	2171,72	51,1
Kiinteistötoimi yhteensä	5470	3215,05	58,8
Yhteensä jätehuolto	9720	5386,77	55,4

8 Jättemääriä seurakunnalla

Sekajätteen määrää on karkeasti arvioitu taulukossa 8 astioiden koon, lukumäärän ja tyhjennuskertojen keskiarvon pohjalta (vuodessa noin 52,5,viikkoa). Sekajätettä syntyy seurakunnalla vuosittain noin 633105 litraa. Tämä luku voi vaihdella niin ylös kuin alaspäin (vaikuttaa muun muassa astioiden todellinen täyttöaste tyhjennettäessä), mutta teoriassa syntyvä sekajättemäärä on tätä luokkaa. Merkittävimpiä kiinteistöjä jätteen synnyn kannalta ovat taulukon perusteella Siilin hautausmaa, Jäppilän hautausmaa, Jäppilän srk-talo+ kirkko, Vangasniemen ja Hiekkapuron hautausmaat, Uusi kirkko+ srk- keskus ja Virtasalmen hautausmaa. Olennaisinta tässä vaiheessa on ollut selvittää sekajätteen määrä. Maatuvan jätteen seurakunta kompostoi itse, joten siitä ei koidu suuria jätehuollon kustannuksia. Muita jakeita (paperi, pahvi, metalli, lasi) ei kerätä kuin harvalla kiinteistöllä ja niiden keräysmahdollisuudet ja keräyksen kannattavuus tulisi selvittää.

Laskuissa (Jätekertymä vuodessa) on käytetty kaavaa:

$52,5\text{vkoa}(\text{vuodessa viikkojen määrä ka.})/\text{jäteastioiden tyhjennysväli kiinteistöllä vkoa (ka.)} = \text{tyhjennuskertojen määrä vuodessa}$

$\text{Tyhjennuskertojen määrä vuodessa} * \text{kiinteistöllä olevat astiat(kokonaislitramäärä)} = \text{Jätteen määrä vuodessa litroina}$

Liitteenä 1 olevasta taulukosta saa selville tarvittaessa jäteastioiden lukumäärän eri kiinteistöillä, tässä on vain ilmoitettu kiinteistöillä olevien astioiden kokonaislitramäärä.

Taulukko 8. Seurakunnan vuotuiset jätemäärät eri kiinteistöillä.

Kiinteistö	Tyhjennysväli (vkoa_ka.)	astiat(l)	jätekertymä vuodessa (l)
Vanha kirkko	3,5	660	9900
Suoranrannantie srk koti	3,5	660	9900
Uusi kirkko ja Srk keskus,	2	1980	51975
Tapparakatu+ Hiekanpääntie	2	660	17325
Virtasalmi srk talo	2	660	17325
Virtasalmi leirisaari (keskus)	Tuodaan jätteet pois		
Jäppilä kirkko ja jäppilä srk talo	1	1320	69300
Jäppilä Syrjalampi leirikes- kus	Tuodaan jätteet pois		
Naarajärvi srk koti	1	660	34650
Kontiopuisto srk koti	4	660	8662,5
Sinikellonkujan kerhotila	3	660	11550
Sylvinkujan kerhotila	3	660	11550
tahinniemen kerhotila	3	660	11550
Vangasharjun leirikeskus	2,5	660	13860
Nuuviniemen leirikeskus	1,25	660	27720
Salvoskämpä	Tuodaan jätteet pois		
Siilin hautausmaa ja Siilin siunauskappeli	3	5940	103950
Vangasniemen hautausmaa ja Vangasniemen siunauskappeli	3	3300	57750
Hiekkapuron hautausmaa	3	3300	57750
Jäppilän hautausmaa	1,5	2640	92400
Virtasalmen hautausmaa	4	1980	25987,5
YHTEENSÄ SEKAJÄTETTÄ (Litraa/vuosi) (Suuntaa-antava!!)			633 105

9 Jätteen määrän arviointi

Jätteen määrän arviointiin on monia eri keinoja. Voidaan arvioida täyttöastetta, astioiden riittävyyttä, lajittelun toimivuutta ja tasoa tai jätemääriä esim. kg. Pieksämäen seurakunnalla lähes kaikkien kiinteistöjen jäteastiat tyhjenetään soiton perusteella. Tällöin täyttöasteen pitäisi käytännössä olla 100 %. Poikkeus voi syntyä jos jätekatoksessa on useampi keräysastia samalle jätteelle. Tällaisissa tapauksissa on hyvä merkitä myös täyttöaste jokaisesta astiasta, jos jossakin astiassa on vajaa täyttöaste. Lisäksi jos jäteastioiden suhteen tulee jotain erityishuomioita (lajittelun taso, oudot jätteet jne.), on ne myös merkittävä ylös. Alkuun merkitään astian jätelaji (merkitään kaikki sillä kiinteistöllä olevat jakeet; pahvi, seka, paperi, bio jne.) ja koko. Kun merkitään soittopäivä/ tyhjennyspäivä, saadaan tietoon teoriassa, kuinka monta täyttä (täyttöaste 100 %) tyhjennystä on tehty astioille esim. kuukauden tai vuoden aikana. Tuloksista saadaan ainakin selville viitteellistä tietoa jätemääristä ja niiden vähentämismahdollisuuksista. Taulukossa 9 on esimerkki tällaisesta astioiden tyhjennystaulukosta.

Nämä tiedot voidaan merkitä paperille tai vihkoon, joka tuodaan jätekatokseen, jäteastian luo tai läheiseen rakennukseen. Liitteenä 2 on valmis pohja, jonka voi tulostaa ja johon tulee merkitä tieto jäteastiasta, jätelajista ja astian sijaintipaikasta, jotta tietoja voidaan käyttää myöhemmin hyväksi jätemääriä arvioitaessa. Samalla saadaan myös selville, olisiko joissakin paikoissa tarvetta lisäastioille.

Tietoa jätteen määristä ja tyhjennyksistä saadaan myös taloustoimiston kautta laskutuksesta sekä suoraan Jätekuukolta.

Oleennaista jätteiden ominaisuuksien arvioinnissa olisi myös arvioida muovijätteen määrää sekajätteessä. Tällä tavoin voitaisiin saada viitteellistä tietoa siitä, millainen tarve ja mahdollisuudet muovijätteen keräyksen aloittamiselle olisi niin hautausmailla, jossa muovin keräys on kynttilöiden takia ilmeinen, kuin myös muilla kiinteistöillä.

Taulukko 9. Esimerkki jätteen määrän kartoitustaulukosta.

Sekajäte (astia 1) 660l, Uusi kirkko	
Soittopäivä/(tyhjennyspäivä)	Täyttöaste/huomioita
5.7.2009	Liian täynnä, tyhjennys myöhässä
8.8.2009	Täynnä 100%
1.10.2009	puolillaan →50 %, mukana paljon hyötyjätettä. Tuotu kotitalousjätteitä.

Jos uusia keräysjakeita otetaan käyttöön, tulee sekajätteen määrä vähenemään automaattisesti. Myös muihin jätteen määrän vähennyskeinoihin (elinkaari, hankinnat, pakkauskoot,

kestotuotteet, ympäristömerkinnät jne.) olisi kiinnitettävä huomiota, jotta kokonaismäärää syntyvissä jätteissä saadaan laskettua.

10 Yleistietoja seurakunnalla kerättävistä tai mahdollisista jätelajeista

Luvuissa 10.1- 10.8 on käsitelty eri jätelajeita seurakunnan näkökulmasta. Lisäksi jokaisen jätelajeen yhteyteen on liitetty suuntaa-antavat keräysohjeet, joita on helppo muokata seurakunnan eri toimintojen tarpeisiin. Lisää lajitteluohjeita löytyy jätehuolto-yhtiöiden Internet-sivuilta. Näistä eri jätelajeista valitaan kullekin kiinteistölle kerättävät jakeet jätteen syntymäärän perusteella.

10.1 Paperi

Paperia kerätään tällä hetkellä lähinnä vain Uuden kirkon seurakuntakeskuksella sijaitsevilla toimistoilla. Lisäksi Hiekanpääntiellä (nuorisotyö) ja leirikeskuksissa (emännät) keräävät ja lajittelevat itsenäisesti paperia. Nuuvinniemeen, Jäppilään, Naarajärvelle ja Virtasalmelle sekä käyttöasteeltaan suurempiin tiloihin tulisi harkita paperinkeräyksen aloittamista. Muilla kiinteistöillä vähäiset paperimäärät voisi toimittaa suurempiin keräyspisteisiin esimerkiksi Uudelle kirkolle tai Naarajärven seurakuntakeskukselle. Paperinkeräys kuuluu Paperinkeräys Oy:lle ja Pieksämäellä sen hoitaa Pieksämäen Puu- ja jätekuljetus Oy (PPJ) sekä Pieksämäen keräys Oy. Jos Pieksämäen keräys valitaan muovinkeräykseen, niin silloin voidaan harkita myös paperinkeräyksen lisäämistä eri kiinteistöillä Pieksämäen keräyksen kautta. Taulukossa 10 on annettu esimerkki paperinkeräysohjeista. Ohjeita tulisi laittaa ainakin toimistoihin, jätekatoksiin sekä kohteisiin joissa on paperinkeräys tai paperijätettä syntyy huomattavasti.

Taulukko 10. Paperin lajitteluohjeet.

Keräyspaperi	
<u>Kotikeräyspaperi</u>	<u>Toimistopaperi</u>
Kaikki postin kautta tuleva paperi	Valkoiset/vaaleat kopio-, konekirjoitus- ja toimistopaperit
Sanoma- ja aikakauslehdet	Atk-listat ja jatkolomakkeet
Mainokset ja esitteet	Ruutupaperit tai -lehtiöt (ilman pohjapahvia)
Vaaleat/ valkoiset kirjekuoret (myös ikkunalliset)	Muistiinpanopaperit
Puhelinluettelot	Valkopohjaiset mainosesitteet
Valkoiset paperikassit	
Kirjat ja julkaisut	
Uusiopaperi	
Värilliset kopio- ja monistuspaperit	

Ei saa laittaa:

Märkä tai likainen paperi

Pehmopaperi (talous/wc- paperi)

Aaltopahvi ja ruskeat paperikassit

Alumiini- tai vahapaperi, lahjapaperi, kopiopapereiden kääreet

Kartonkitölkit ym. pakkaukset (elintarvikepakkaukset, kertakäyttöastiat)

Muovi, styroksi ja muut paperille vieraat aineet

Liimautuvat muistilaput

10.2 Pahvi/Kartonki

Pahvia (ruskea pahvi rullakkoon) kerätään lähinnä vain Uuden kirkon seurakuntakeskuksella. Leirikeskuksissa ja muutamalla muulla kiinteistöllä työntekijät lajittelevat itse pahvin+ kartongin ja vievät ekopisteisiin pieniä eriä. Leirikeskuksissa on saatu myös osa toimituksista järjestettyä niin, että tavarantoimittaja vie mukanaan tuomansa laatikot, kun ne ovat tyhjiä. Hautausmaille tulisi järjestää ainakin kausittainen pahvinkeräys, sillä keväällä kukkienistutus aikaan syntyy huomattava määrä keräyspahvia. Varsinaista kartongin tai yhdistettyä kartongin ja pahvin keräystä seurakunnalla ei ole. Ruskea pahvi on raaka- aineena parempaa, kuin kartongin ja pahvin seos (Haikonen 2009). Kuitenkin käytännössä tällä hetkellä Pieksämäen alueella kaikki pahvi ja kartonki kerätään samaan keräykseen (Jätekukko asiakaspalvelu 2009). Huomioitava on, että Pieksämäen keräys Oy:llä, Jätekukosta poiketen, kerätään vain ruskeaa pahvia. Joten riippuen valittavasta jätehuolto-yhtiöstä voi seurakunta valita vain pahvinkeräyksen tai yhdistetyn keräyskartongin keräilytarpeistaan riippuen. Joka tapauksessa tulisi tämä keräysjäte mahdollistaa useammilla kiinteistöillä seurakunnassa. Hautausmaiden kohdalla tulee selvittää onko kukkaistutuksista tuleva pahvi tarpeeksi puhdasta keräykseen. Taulukossa 11 on pahvinkeräysohjeet ja taulukossa 12 kartonginkeräysohjeet. Ohjeita tulisi laittaa jätekatoksiin ja jakaa työntekijöille joiden toimista syntyy pahvi- tai kartonkijätettä.

Taulukko 11. Pahvinkeräysohjeet

Pahvin keräys
Aaltopahvi
Ruskea kartonki
Voimapaperi
Ruskeat kirjekuoret ja paperikassit
Ei saa laittaa: Märkää tai likaista pahvia

Taulukko 12. Keräyskartongin lajitteluohjeet.

Keräyskartonki
Keräyskartonkiin kuuluvat erilaiset kodeista kertyvät paperi-, kartonki- ja pahvipakkaukset, kuten: Kartonkiset nestepakkaukset; maito- ja mehutölkit   Kuivien tuotteiden kartonki- ja pahvipakkaukset, esim. muro- ja keksipaketit, kuitupohjaiset kertakäyttöastiat, munakennot, pitsalaatikat ja leivoslaatikat   Paperihylsyt; talous- ja wc-paperin hylsyt   Kopiopapereiden kääreet, lahjapaperit   Paperikassit   Kartonkiset monipakkaukset ja kertakäyttöastiat   Aaltopahvilaatikat, ruskeat kirjekuoret.   Askartelukartongit, piirustukset, postikortit   On tärkeää, että pakkaukset litistetään ja pakataan sisäkkäin. Näin säästyy tilaa ja keräyskustannukset pienenevät.
Ei saa laittaa: likaisia tölkkejä tai pakkauksia   likaiset kertakäyttöastiat   Muovi

10.3 Biojäte

Biojätettä/puutarhajätettä kerätään ja kompostoidaan hautausmailla, paitsi Hiekkapurossa, aumoissa sekä kompostoreissa Uudella kirkolla, Virtasalmella, ja Nuuvinniemessä. Myös Vangasharjussa kompostoidaan, mutta jos kiinteistöstä luovutaan, siirtyy kompostori luultavasti Kontiopuistoon, Jäppilään tai Naarajärven srk-talolle. Naarajärvelle ja Jäppilään on ollut tarvetta kompostorille. Biojätteen keräys ja kompostointi on seurakunnalla jo valmiiksi hoidettu hyvin. Tarvittaessa uusia kiinteistöjä voidaan harkita kompostoinnin piiriin. Taulukoissa 13-14 on esimerkkejä biojätteen ja puutarhajätteen keräysohjeista. Näitä ohjeita olisi hyvä jakaa jätekatoksiin sekä keittiöihin.

Taulukko 13. Biojätteen lajitteluohjeet.

Biojäte
Hedelmien, vihannesten, juuresten ja kananmunien kuoret marjojen, hedelmien ja kalojen perkuujätteet
Ruoantähteet
Kahvin tai teen porot suodatinpapereineen
Käytetyt talouspaperit ja lautasliinat
Kuivuneet ja pilaantuneet elintarvikkeet
Kukkamulta, kasvinosat ja kuihtuneet kukat
Puutarhajätteet
Pahviset kananmunakennot
Lemmikkieläinten puupohjaiset kuivikkeet.
Ei saa laittaa:
Maatumatonta jätettä
Nestettä
Muovia

Taulukko 14. Puutarhajätteen lajitteluohjeet.

Puutarhajäte
Kukat Risut
Oksat Ruohot
Naatit
Puiden lehdet
Haravointijäte
Havut
Muu kasvijäte
Pienet määrät multaa/hiekkaa/turvetta
Muuta näihin verrattavaa hautausmailla syntyvää biojätettä.
Ei saa laittaa:
Muovia, muovipusseja pahvia, kynttilöitä, kukkalaitteiden pohjia, kukkaruukkuja, talousjätettä tai muuta kompostiin kelpaamatonta jätettä

10.4 Sekajäte

Sekajätteen tyhjentää pääosin Jätekuukko Oy (urakoitsija: EnviroNet Oy) ja osassa kiinteistöistä myös paikallinen jätehuolto-yhtiö PPJ (Pieksämäen puu- ja jätekuljetus). Sekajätteen määrää pitäisi kartoittaa ja tämän jälkeen selvittää vähentämismahdollisuuksia ja keinoja. Kartoi-

tuskeinoista on erikseen kappaleessa 7. Jos seurakunnalle saadaan uusia hyötyjätejakeita keräyksen piiriin (pahvi, muovi, lasi, metalli) niin silloin sekajätteen määrä vähenee huomattavasti. Sekajätteen lajitteluohjeet ovat taulukossa 15. Ohjeita voidaan tarvittaessa jakaa soveltaen seurakunnan eri kiinteistöille.

Taulukko 15. Sekajätteen lajitteluohjeet.

Sekäjäte
Kaikki kierrätykseen kelpaamaton, lajittelematon sekäjäte: Muovipussit ja pakkaukset PVC-muovia sisältävät jätteet esim. videokasetit, muovikansiot, piirtoheitinkalvot, mapit, vahakankaat, sadevaatteet, cd- levyjen muovikuoret Ikkunalasi, peililasi, posliini, keramiikka, kristalli, kuumuuden kestävä lasi (kahvipannut, uunivuoat) nahka, lumput, rikkiäiset kengät ja vaatteet, elleivät ne kelpaa kierrätykseen Styrox Kylmä tuhka ja tupakantumpit Siivousjäte ja imurin pölypussit Hehkulamput Vaipat ja siteet Kinkunrasva pakattuna tiiviisti esim. pulloon.
Ei saa laittaa: Kaikki hyötykäyttöön kelpaava materiaali Hyötyjätteet (paperi, pahvi, lasi, metalli, keräyskartonki) Ongelmajätteet (paristot, loisteputket, akut, maalipurkit, jäteöljyt, lääkkeet) Biojäte

10.5 Metall

Metallia ei varsinaisesti kerätä seurakunnalla. Emännät lajittelevat keittiöissä syntyvää metallijätettä itsenäisesti. Toiveena metallinkeräykseen on pitkä tyhjennysväli (max. 16 vkoa, mutta soiton perusteella voi olla pidempi) ja pieni astia Uudelle kirkolle, Nuuvinniemeen sekä Naarajärven seurakuntatalolle ja mahdollisesti myös Jäppilän seurakuntatalolle. Myös hautausmaille on harkittu metallinkeräystä. Metallinkeräysohjeet ovat taulukossa 16. Ohjeita jaetaan kohteisiin, joissa metallinkeräys otetaan käyttöön.

Taulukko 16. Metallin lajitteluohjeet.

Metalli
Tyhjät ja puhtaat säilyke- ja juomatölkit (pantilliset juomatölkit kauppaan) Pienet kodin metalliesineet esim. kattilat, aterimet, uunipellit, paistinpannut Tyhjät ja sivellinkuivat maalipurkit Tyhjät aerosolitölkit Puhdistetut alumiinivuoat ja -foliot Metallikannet, kruunu- ja kierrekorkit Metallipurkit ja -astiat (myös emaloidut)
Ei saa laittaa: Ongelmajätteet (mm. akut, öljyt, öljyiset astiat) ja paristot Sähkö- ja elektroniikkaromu (mm. pakastimet, jääkaapit, pesukoneet, televisiot, kodinkoneet) Maalipurkit, elleivät ne ole tyhjiä ja sivellinkuivia Aerosolitölkit, elleivät ne ole täysin tyhjiä Tuubit Suuret metalliromut (esim. polkupyörät ja kiukaat)

10.6 Lasi

Lasia ei varsinaisesti kerätä seurakunnassa. Emännät lajittelevat keittiöissä syntyvää lasijätettä itsenäisesti. Toiveena lasinkeräys Uudelle kirkolle, Nuuvinniemeen sekä Naarajärven seurakuntatalolle. Harkinnassa lasinkeräys myös hautausmaille. Lasin keräykselle tulee olla pitkä tyhjennysväli (max. 16 vkoa, mutta soiton perusteella voi olla pidempi) ja pieni astia. Esi-merkki lasin lajitteluohjeista on taulukossa 17. Ohjeita jaetaan kohteisiin joissa lasinkeräys otetaan käyttöön.

Taulukko 17. Lasin lajitteluohjeet.

Lasi
Kaiken väriset puhtaat lasipurkit (säilöntä- ja lastenruokapurkit) Kaiken väriset puhtaat lasipullot (pullonpalautukseen sopimattomat lasipullot) Kaiken väriset puhtaat lasiastiat ja esineet (rikkoutuneet juomalasit, lasilautaset, maljakot, hajuvesipullot)
Ei saa laittaa: Kuumuutta kestävä lasi (uunivuoat, kahvipannut) Ikkunalasi, tuulilasi, peililasi

Opaalilasi (esim. lampun kuvut: valkoista läpinäkymätöntä)
 Kristalli
 Posliini, keramiikka (kahvikupit ja lautaset)
 Loisteputket ja hehkulamput
 Pulloista ja purkeista metalliset korkit kannet ja kaulukset pois!
 HUOM! Palautuspullot kauppaan!

10.7 Ongelmajäte

Yleisesti ottaen ongelmajätettä syntyy vähän seurakunnassa. Akut viedään suoraan jäteasemalle sitä mukaa, kun niitä syntyy. Loisteputket kerätään kiinteistöillä tiettyyn paikkaan (esim. jokin varastotila) ja viedään jäteasemalle, kun niitä kertyy tarpeeksi. Paristoja työntekijät ja siivoajat lajittelevat itsenäisesti ja ne viedään kauppojen patterinkeräyksiin. Koneista syntyvät öljyt (Vangasniemi 201:n kanistereihin varastointi) ja muut jätteet viedään lyhyen varastoinnin jälkeen suoraan jäteasemalle tai huoltoasemalle (Virtasalmi). Yleisimpiä ongelmajätteitä on lueteltu taulukossa 18. Ongelmajäteohjeita tulisi jakaa seurakunnan ongelmajätteiden parissa työskenteleville.

Taulukko 18. Ongelmajätteiden lajittelu.

Ongelmajätteitä	
Ongelmajätteitä ovat mm. - lääkkeet ja farmaseuttiset tuotteet - elohopeakuume- ja elohopeamittarit - loisteputket ja -lamput - akut, paristot - asbesti - käytetyt maalausvälineet, hartsit, kitit, tasoitteet - liimat ja eristysmassat - lämmönsiirtonesteet, kuten ammoniakki ja CFC - öljynsuodattimet, trasselit, rasvat, vahat - voiteluöljyt, öljysäiliön puhdistusjätteet - öljynerottimien jäte - laitteet, jotka sisältävät ongelmajätteeksi luokiteltuja aineita - ongelmajätteet, joita ei ole pakattu tai on	Tyypillisimpiä kodin ongelmajätteitä ovat edellisten lisäksi: - vanhat lääkkeet - maalit (eivät kuivuneet) - liuotinjätteet (tärpätti, tinneri, asetoni, ksyleeni jne.) ja väkevät pesuainejätteet - sammuttimien halonit - käyttämättömät torjunta-aineet - käyttämättömät lannoitteet - osa paristoista, ks. onko pakkauksen merkinnöissä mainintaa ettei saa laittaa jäteastiaan - puunkyllästysaineet - rikkakasvien- ja tuholaisien torjunta-aineet - hapot ja emäkset - bensiini - lasinpesuneste - jäädytinneste (mikäli kyljessä merkintä)

pakattu merkitsemättömiin tai väärin merkittyihin pakkauksiin	- ruosteenirrotusaine - käytetyt voiteluöljyt - käytetyt jarrunesteet - iskun vaimentimet yms. autojen ongelmajätteet
Öljyiset jätteet ovat erityisen ongelmallisia, koska niitä syntyy paljon, ne leviävät nopeasti ja voivat pieninäkin määrinä pilata pohjaveden.	

Hehkulamppujen poistumisen (EuP-direktiivi) ja seurakunnan oman periaatepäätöksen myötä tulevat seurakunnallakin käyttöön energiansäästölamput vaiheittain. Energiansäästölamppu kuten loisteputketkin sisältävät vähän elohopeaa, jolloin niitä ei saa laittaa sekajätteeseen. Tämä on huomioitava myös rikkoutuneen lampun käsittelyssä. Energiansäästölamput ja loisteputket tulee palauttaa sähkö- ja elektroniikkaromun (SER) tai ongelmajätteiden keräyspisteisiin (LED- valot: SER). Halogeenilamput, hehkulamput ja autojen lamput laitetaan sekajätteeseen. Syyskuuhun 2012 mennessä ovat viimeisetkin hehkulamput poistuneet markkinoilta ja energiansäästölamppujen keräysjärjestelmät kehittyneet kattavammiksi kuin tällä hetkellä. (Lampputieto 2009.)

10.8 Muovi

Muovin keräyksen aloittamista harkitaan seurakunnassa. Seurakunnassa syntyy merkittävän paljon muovia (kynttiläjäte, kukkaruukut, keittiöiden muovijäte). Halukkuutta muovin keräykseen löytyy työntekijöiden ja seurakuntalaisten keskuudesta. Tämän jakeen keräyksen aloittamisesta on käyty keskustelua yhdessä Pieksämäen keräys Oy:n kanssa. Keräysmahdollisuudet selvitetään tarkemmin Pieksämäen keräyksen kanssa. Kunnolliset lajitteluasiat ovat välttämättömät ja Virtasalmentta ja Jäppilästä muovit olisi tuotava kantakaupunkiin, sillä näillä alueilla ei liiku Pieksämäen keräyksen autoja. Muovijäte murskataan ja kuljetetaan Anjalan-koskelle Stora Enson polttolaitokselle energiakäyttöön. Mikkelin seurakuntapuutarhuri Virpi Kiviniemi kertoi, että Mikkelissä lajittelu ei toimi kunnolla, joten lajitteluohjeistukseen ja tiedottamiseen tulisi Pieksämäelläkin kiinnittää erityistä huomiota. Erityisammattimiehet, vapaaehtoiset ja rippikoululaiset ovat lajitelleet käsin kynttiläjätettä, mikä on melko työlästä. Muovin ja kynttiläjätteen keräys olisikin suunniteltava erittäin hyvin. Aluksi kuitenkin kynttiläjätteen osalta panostetaan tärkeään tiedotukseen, ohjeistukseen ja kynttiläjätteen syntymisen ehkäisyyn. Ohjeita muovin lajitteluun löytyy taulukosta 19. Jos muovinkeräys otetaan uutena jakeena seurakunnalle, tulisi ohjeistuksia jakaa koko seurakunnan henkilökunnalle, jotta uusi jätejake tulisi tutuksi.

Taulukko 19. Muovin lajittelu.

Muovin keräys
Pieksämäen keräys kerää muovilaatuja 01 (PET): Kirkas, kova, kemikaaleja kestävä→ virvoitusjuoma ym. pullot, tekstiilit 02 (PE-HD): Samea tai värillinen, joustava, vahamainen pinta→ mehupullot, ämpärit, virvoitusjuomakorit 04 (PE-LD): Pehmeä, joustava, vahamainen pinta→ muovikassit, pussit, kalvot 05 (PP): Jäykkä, sitkeä→ Narut, rasiat, tekniset osat 06 (PS): Lasin kirkas, värjätty, hauras→ rasiat, purkit, styrox taulukossa esitetty muovilaadut
Ei saa laittaa: Muovilaadut 03 (PVC) ja 07 (muiden laatujuen sekoitteet). Jos et ole varma muovilaadusta, älä laita sitä astiaan!

11 Jätehuolto kiinteistöittäin

Kappaleissa 9-14 on koottu kiinteistökohtaiset kartoitukset maantieteellisen sijainnin mukaan järjesteltynä, poikkeuksena hautausmaat, jotka on käsitelty omana kappaleenaan. Aluksi on esitelty nykytila ja nykyisiä käytänteitä sekä jäteastioiden määrä, sijainti ja lajittelun taso kiinteistöillä. Tämän jälkeen on esitetty mahdollisia toimenpiteitä jätehuollon kehittämiseksi sekä määritelty vastuuhenkilöt. Päävastaavana toimivat hallintopäällikkö ja seurakuntapuu-tarhuri. Kiinteistöillä seurakuntamestarit, erityisammattimiehet, emännät, sekä hautausmaiden työntekijät vastaavat pääosin jätehuollosta ja astioiden tyhjennyksen soittamisesta. Eri työaloilla jätteen määrän ehkäisemisestä ja muusta jätehuollosta sekä sen kehittämisestä vastaavat pääosin työalavastaavat/diplomin vastaavat yhteistyössä ja vastuuta jakaen muiden työntekijöiden kanssa. Muita mahdollisesti tarvittavia tietoja kiinteistöistä, kuten rakentamisvuodet jne. saa selville vuonna 2008 tehdystä kiinteistöselvityksestä. Liitteenä 1 on taulukko kiinteistöissä kerättävistä jätelajeista ja niihin liittyvistä ominaisuuksista.

Jätehuollon järjestämisen osalta on huomioita kiinteistöt alueittain. Virtasalmelle ja Jäppilään on suunniteltava erilaiset ratkaisut, kuin seurakunnan muihin kohteisiin, sillä Pieksämäen keräys ja Pieksämäen puu- ja jätekuljetus eivät ainakaan tällä hetkellä hoida jätehuoltoa näillä alueilla. Lisäksi jätehuolto on suunniteltava kiinteistön käyttöasteen ja jätemäärien perusteella.

12 Kantakaupunki

12.1 Vanha kirkko ja kellotapuli/ Suoranrannantie seurakuntatalo

Vanhalla kirkolla on yksi 660l sekajäteastia. Bio-/ puutarhajätteille ei ole tällä hetkellä kunnollista keräystä. Biojätettä syntyy kirkkoon tuoduista leikkokukista ja puutarhahoidosta. Kynttiläjätettä syntyy kausittaisesti paljon, etenkin talvella joulun ja itsenäisyyspäivän aikaan. Kynttiläjäte menee tällä hetkellä sekajätteeseen. Myös kirkon sisältä tulee kynttilä/steariinijätettä. Kukkalaitteita tulee muutamia sekajätteeksi. Pahvia syntyy kiinteistöllä satunnaisesti, lähinnä keväällä kukkien istutuksen yhteydessä. Muita jätelajeja ei juuri synny ja ne laitetaan pääasiassa sekajätteeseen.

Suoranrannantien seurakuntatalolla on yksi 660l:n sekajäteastia, joka on yhteinen kiinteistössä asuvien vuokralaisten kanssa ja seurakunta vastaa astian tyhjennyksestä. Biojätteen keräystä tällä kiinteistöllä ei ole. Suoranrannantie on käyttöasteeltaan hyvin pieni ja siellä järjestetään vähän tilaisuuksia. Kiinteistöä on yritetty myydäkin. Kiinteistölle tehtiin vuonna 2007 pintaremontti.

Astiat tyhjentää Jätekuukko Oy soiton perusteella noin 3-4 viikon välein. Kiinteistöille on hankittu pyörälliset astiat.

12.1.1 Toimenpiteet

Vanhan kirkon puutarha/biojätteen keräilylle pitäisi järjestää puitteet. Kirkon takana olevan tiepätkän (joka päättyy nurmikenttään) päähän voisi tuoda peräkärryn, kontin tai siirtolavan, johon puutarhajäte koottaisiin ja vietäisiin tarpeen mukaan Vangasjärven hautausmaan kompostointialueelle. Tiepätkälle saattavat marjastajat tms. parkkeerata autojaan, joten tämä on myös huomioitava suunniteltaessa biojätteen keräystä.

Kynttiläjätteen vähentäminen on ongelma, sillä ihmiset ovat tottuneet siihen, että sankarihaudoilla jokaisella vainajalla on oma kynttilä. Seurakunnalla kuluu useita tuhansia kynttilöitä vuosittain. Muovikynttilöille voisi olla korvaajana erilaisia ulkosoihtuja, kynttilälyhdyt, maatuivat ekokynttilät tai talvella jäälyhdyt. Toisaalta, jos yhteistyö Pieksämäen keräyksen kanssa aloitetaan, voidaan silloin saada tämä kynttiläjäte energiakäyttöön, jolloin se ei päädy sekajätteeseen.

Keväällä kukkien istutuksesta syntyvä pahvijäte kuljetetaan, jos mahdollista, Uuden kirkon jätekatoksen pahvinkeräykseen. Pahvijätettä ei kiinteistöllä muuten juurikaan synny, joten pahvinkeräysastiaa ei siksi ole kannattavaa kiinteistölle hankkia.

Vastuu: Srk- puutarhuri, srk- mestarit, erityisammattimiehet

12.2 Uusi kirkko ja kellotapuli/ seurakuntakeskus

Uuden kirkon ja seurakuntakeskuksen jätekatoksessa on 3x660l sekajäteastiaa, pahvirullakko (Pahvi- Paavo) ja 660l:n paperinkeräysastia. Lisäksi kiinteistöllä on 550l:n Biolanin pikakompostori, jolla kompostoidaan keittiöstä ja kahviloista syntyvä biojäte. Puutarhajäte kootaan jätekatoksen/varastorakennuksen viereen ja kuljetetaan siitä Vangasiemen hautausmaan kompostointialueelle. Kahvihuoneissa on seka- ja biojäteastiat. Toimistoissa kerätään paperi erikseen ja toimistoihin on jaettu paperinkeräysohjeet lajittelun helpottamiseksi. WC- tiloissa on käytössä valtaosin kangaspyyherullat, jolloin käsipyyhepaperin käyttöä saadaan vähennettyä. Keittiöissä syntyvän lasin ja metallin emännät lajittelevat tällä hetkellä itse ekopisteisiin. Siivoajat keräävät mahdolliset patterit ja panttipullot erikseen ja toimittavat ne asianmukaisesti keräyksiin.

Sekajäteastiat tyhjentää PPJ soiton perusteella noin 2 viikon välein. Pahvin ja paperin keräyksestä vastaa Pieksämäen keräys Oy. Vuonna 2008 paperinkeräysastia tyhjennettiin 26 kertaa ja kustannuksia aiheutui 63,44 €. Pahvirullakko tyhjennettiin 15 kertaa, josta tuli kustannuksia 82,35€. Kiinteistölle on hankittu pyörälliset sekajäteastiat.

12.2.1 Toimenpiteet

Jätekatokseen voitaisiin lisätä keräysastiat metallille ja lasille. Näissä tulisi tyhjennysvälin olla mahdollisimman pitkä ja astioiden pieniä (140l, 240l tai 360l riippuen syntyvän lasijätteen määrästä ja tyhjennysvälistä), jolloin kustannukset eivät olisi niin suuria. Jätekuon mukaan muiden hyötyjätteiden kuin biojätteen ja pahvin keräysväli voidaan sopia niin, että se on maksimissaan 16 viikkoa (Jätekuo Oy 2008) tai soiton perusteella pidempi. Näin ollen lasin ja metallinkeräys voisi olla kannattava ratkaisu tällä kiinteistöllä. Toimistoihin ja keittiöihin tarvitaan kunnolliset lajitteluastiat, jotta lajittelu olisi mahdollisimman helppoa.

Vastuu: Hallintopäällikkö, srk- mestarit, emännät

12.3 Naarajärven seurakuntatalo

Naarajärven seurakuntatalolla ei tällä hetkellä ole kuin yksi 660l:n sekajäteastia, minkä takia jätehuollossa on ongelmia, myös nykyinen jätekatos on epäkäytännöllinen.

Jäteastian tyhjentää Jätekuikko Oy viikoittain.

12.3.1 Toimenpiteet

Kiinteistölle on hankinnassa kunnollinen jätekatos, minne saadaan sekajätteen lisäksi useampia hyötyjätėjakeita lisättyä. Kiinteistölle on toivottu pahvin/kartonki, metallin sekä lasin keräystä. Lasille ja metallille tulevissa astioissa keräysvälin on oltava pitkä ja astioiden pieniä. Myös kompostoria ja muovin keräystä on harkittu kiinteistölle.

Vastuu: Emännät

12.4 Kontiopuiston seurakuntakoti

Kontiopuiston seurakuntakodilla on yksi 660l:n sekajäteastia, joka on aina täynnä. Tarvetta on myös toiselle astialle. Kompostoria tai muita hyötyjätekeräyksiä kiinteistöllä ei ole.

Tyhjennyksen hoitaa PPJ soitettaessa. Astiat tyhjennetään keskimäärin 4 viikon välein.

12.4.1 Toimenpiteet

Huomioidaan toisen sekajäteastian tarve. Jos Vangasharjun leirikeskuksesta luovutaan, siirretään siellä oleva kompostori mahdollisesti Kontiopuistoon tai hankitaan Kontiopuistoon oma kompostori.

Vastuu: Emännät

12.5 Kerhotilat

Sinikellonkujan kerhotilan jätehuolto järjestetään kiinteistön käytännön mukaisesti, sillä seurakunta on taloyhtiön osakkaana.

Tahinniemen kerhotilan jätehuollon hoitaa Jätekuikko Oy. Kerhotila sijaitsee kaupungin omistamassa kiinteistössä.

Sylvinkujan kerhotilan jätehuollon hoitaa myös Jätekuikko Oy.

Kerhotilojen jäteastioiden tyhjennys tapahtunee jätehuoltomääräysten mukaisesti. Tyhjennysväli voi olla yhdestä neljään viikkoa. Kuitenkin oletettavasti kiinteistöillä ei ole biojätteen erilliskeräystä, joten tyhjennysväli on tuolloin 1-2viikkoa.

Vastuu: Kerhotilojen käyttäjät, kiinteistön omistajat

12.6 Tapparakatu 3-5 ja Hiekanpääntie

Kiinteistöllä on yksi sekajäteastia, missä säännöllinen tyhjennys 2 viikon välein Jätekuikko Oy:n toimesta. Puutarhajätteet haetaan tarvittaessa pois ja viedään kompostointialueille. Hiekanpääntien kääntöpaikalla on kaksi yleistä paperinkeräysastiaa, jonne nuorisotyö on vienyt keräyspaperit.

Jäteastian tyhjennys/täyttöaste tulisi tarkastaa. Kiinteistön käyttöaste pieni, onko 2 viikon välein tapahtuva tyhjennys liian tiivis jätteen määrän syntyyn nähden. Kuinka paljon ja usein jätettä tulee Winttipuodista kirpputorin toiminnasta.

Vastuu: Srk- puutarhuri, erityisammattimiehet, Winttipuodin (kirpputori) henkilökunta, nuorisotyö

13 Leirikeskukset

13.1 Vangasharjun leirikeskus

Vangasharjun leirikeskus on suunniteltu purettavaksi lähivuosien aikana. Tällä hetkellä siellä on sekajäteastia ja kompostori. Lasin, metallin, patterit ja pahvin emännät toimittavat itse ekopisteisiin. Jätevesijärjestelmät eivät ole uuden haja- asutusalueiden jätevesiasetuksen mukaisia. Jos leirikeskusta ei pureta, on jätevesiasia ratkaistava säädösten mukaiseksi 2013-2014 mennessä. Kiinteistöllä on kankaiset käsipyyherullat, jotka vähentävät käsipyyhepaperin tarvetta.

Tyhjennyksen hoitaa PPJ soitettaessa. Pieksämäen keräys on hakenut tarvittaessa pahvia. Jätevesien tyhjennyksestä vastaa paikallinen jätevesiyrittäjä.

Vangasharjun leirikeskukseen ei tällä hetkellä tehdä erityisiä jätehuoltosuunnitelmia, sen epävarman tulevaisuuden takia.

Vastuu: Emännät, erityisammattimiehet, leirikeskuksen käyttäjät

13.2 Nuuviniemen leirikeskus

Nuuvinniemen leirikeskuksessa on yksi 660l:n sekajäteastia ja Biolanin 550l:n pikakompostori. Kompostori tyhjenetään kasvien alle karikkeeksi tai kompostointialueelle. Kesäaikaan, kun on paljon leirejä, 660l:n sekajäteastia tyhjenetään noin 2 kertaa viikossa, talvisin noin 2 viikon välein. Lasin, metallin, pahvin ja paristot emännät ovat itse toimittaneet ekopisteisiin. Kiinteistöllä on kankaisia käsipyyherullia, jotka vähentävät käsipyyhepaperien tarvetta. Kiinteistöllä on umpikaivo jätevesille, joka tyhjenetään tarvittaessa. Kiinteistö tullaan tulevaisuudessa liittämään kaupungin vesijohtoverkkoon.

Tyhjennyksen hoitaa PPJ soitettaessa. Jätevesien tyhjennyksestä vastaa paikallinen jätevesiyrittäjä.

13.2.1 Toimenpiteet

Tehostetaan kompostin hyödynnystä. Lisätään jätekatokseen pahvin/kartongin, lasin ja metallinkeräykset. Jakeille tulee olla pienet astiat ja pitkä tyhjennysväli. Lapsille opastetaan kieräytystä ja lajittelua leireillä.

Nuuvinniemeen on suunniteltu luontopolkua. Luontopolulla on huomioitava, että jätteitä ei saa jättää luontoon. Tämä olisi hyvä opastaa lapsille ja muille leiriläisille esimerkiksi samalla, kun kerrotaan jokamiehen oikeuksista.

Vastuu: Emännät, erityisammattimiehet, leirikeskuksen käyttäjät

14 Virtasalmi

14.1 Virtasalmen kirkko

Virtasalmen kirkolla on sankarihauta-alueella kaksi jäteastiaa; yksi 240l:n biojäteastia ja yksi 240l:n sekajäteastia. Astioissa on selkeät lajittelutarrat.

14.1.1 Toimenpiteet

Lajittelun tasoa nostetaan tarvittaessa. Tulevaisuudessa rakennettaviin jätekatoksiin lisätään lajitteluohjeet. Aluksi kynttiläjätteen vähentämiskeinona käytetään ohjeistuksia ja tämän jälkeen harkitaan muovinkeräystä.

Vastuu: Srk- puutarhuri, srk- mestarit, hautausmaatyöntekijät

14.2 Virtasalmen seurakuntatalo

Virtasalmen seurakuntatalolla on 660l:n kartongin/pahvin keräys ja 660l:n sekajäte. Jätekatoksessa on ollut myös komposti, mutta se on nyttemmin poistettu. Kompostorin käyttöönottoa uudelleen on syytä harkita.

14.2.1 Toimenpiteet

Selvitetään tarvetta muille keräysjakeille ja kompostorille. Lajitteluohjeistukset jätekatoksiin.

Vastuu: Srk- mestarit, hautausmaatyöntekijät

14.3 Virtasalmi leirisaari (keskus)

Leirisaaren jätteet kuljetetaan yleensä seurakuntatalolle. Leirisaarella olisi hyvä olla ohjeistus/kyltti, että jätteitä ei saa jättää leirisaareen, vaan ne pitää käyttäjän tuoda sieltä mukanaan pois.

15 Jäppilä

15.1 Jäppilän kirkko

Jäppilän kirkon jätteet tuodaan viereiseen seurakuntatalon jäteastiaan.

Kirkolle ei tule vesiä. Kaikelta varalta on pihan perällä säästetty vanha huussi, joka tyhjenetään tarvittaessa (käyttö todella vähäistä), varsinainen WC on kuitenkin seurakuntatalolla. Sankarihaudoilta syntyy kynttiläjätettä, joka menee sekajätteeseen. Kirkolla syntyvä puutarhajäte viedään hautausmaan kompostointialueelle

Vastuu: Srk- mestarit

15.2 Jäppilän seurakuntatalo

Seurakuntatalon jätekatoksessa on yksi 660l:n sekajäteastia, joka tyhjenetään säännöllisesti kerran viikossa. Kiinteistöllä ei ole biojätteen keräystä. Keittiössä on pieni metallinkeräysastia, joka tyhjenetään alueen ekopisteeseen. Syntyvä paperijäte ja pahvi viedään myös ekopisteisiin. Kiinteistön käyttöaste on melko suuri.

Säännöllisestä 1krt/viikko tyhjennyksestä vastaa Jätekuukko Oy.

15.2.1 Toimenpiteet

Kiinteistölle hankitaan kompostori. Selvitetään tarve metallin, lasin ja pahvin keräykselle. Myös hautausmailta syntyvän pahvin, lasin ja metallin voisi tuoda tällöin seurakuntatalon jätekatokseen. Paperinkeräystä ei kannata todennäköisesti hankkia, sillä paperijätteen syntyminen ei ole niin suurta. Kiinteistölle tarvitaan paperisilppuri mahdollisten salaisten asiakirjojen tuhoamiseen (ei voi muuten viedä paperinkeräykseen ekopisteelle).

Vastuu: Emännät, srk- mestarit

15.3 Jäppilä Syrjälampi leirikeskus

Vuokralla ulkopuolisille, jotka hoitavat jäteasiat ja leirikeskuksen hoidon. Tyhjennyksestä vastaa Jätekuukko Oy.

16 Hautausmaat

Hautausmaille on tehtävä jätekatoksiin kunnolliset lajitteluohjeet ja ympäristöohjeet sekä työntekijöiden on puututtava lajitteluun mahdollisuuksiensa mukaan. Hautausmaille ja muille kiinteistöille voisi harkita muovi/kynttiläjätteen keräystä, sillä keräykselle on esiintynyt kiinnostusta niin työntekijöiden, kuin seurakuntalaisten keskuudessa. Yhteistyötä tässä voidaan miettiä Pieksämäen keräys Oy:n kanssa, joka olisi erittäin kiinnostunut muovin keräyksestä seurakunnalla. Toiminta aloitetaan kuitenkin ehkäisemällä kynttiläjätteen syntymistä suosiolla ja painottamalla esimerkiksi vaihtoehtoihin kynttiläratkaisuihin. Myös muiden hyötyjätteiden (pahvi/kartonki, lasi, metalli) keräyksen mahdollisuuksia hautausmaille tulee tarkastella. Toiveita maatuovista kukkalaitteista on tullut työntekijöiden keskuudesta. Tärkeänä pidetään kunnollisia, selkeitä ja kansantajuisia lajitteluohjeita. Ohjeissa on selkeästi ilmoitettava mitä saa ja ei saa laittaa kuhunkin astiaan.

Hautausmaiden työntekijöille järjestettiin ympäristöiltapäivä 10.9.2009. Siellä pohdittiin yhdessä hautausmaiden jätehuollon kehittämistä. Päätettiin, että hautausmaille voisi järjestää mahdollisuuksien mukaan sekajätteen, metallin, pahvin, puutarhajätteen sekä muovin (ruukut, kynttilät) keräykset. Näiden keräyksien tyhjennys hoidettaisiin soiton perusteella, kuten nykyinen jätehuoltokin. Astioiden määrä on huomioitava myös jätekatoksien suhteen. Lisäksi yhteiset ja yhtenevät lajittelukäytännöt tulee tehdä Siilille, Vangasniemeen ja Hiekkapuroon sekä omansa seurakunnan reuna- alueille Jäppilään ja Virtasalmelle.

Hautausmaat eivät kuulu kunnan järjestämän jätehuollon (Jätekukko) piiriin (Haikonen 2009). Hautausmailla on suunniteltu vaihdettavaksi jätehuoltoyhtiöksi PPJ (Pieksämäen puu- ja jätekuljetus), sillä se on osoittautunut joustavammaksi ja täsmällisemmäksi soittoon perustuvissa hauissa, kuin Jätekukko, lyhyempien tyhjennysreittien ja aikataulujen vuoksi. Syyskuusta 2009 alkaen onkin tyhjennyksen hoitanut Pieksämäen puu- ja jätekuljetus Siilin, Vangasniemen ja Hiekkapuron hautausmailla.

Vastuu hautausmailla: Srk- puutarhuri, erityisammattimiehet, hautausmaatyöntekijät, srk-mestarit

16.1 Hiekkapuron hautausmaa

Hiekkapuron hautausmaalla kerätään biojäte ja sekajäte. Hautausmaalle, pääkäytävän varrelle, on vasta rakennettu neljä jätekatosta, joista 3 katoksessa on yksi 660l:n sekajäteastia ja yksi 240l:n biojäteastia ja yhdessä katoksessa on kaksi 660l:n sekajätettä ja yksi 240l:n biojäte. Biojäteastiat tyhjennetään hautausmaan sivustalla olevaan karryyn, joka viedään traktorilla Vangasniemen kompostointialueelle. Taukotilaan on vasta hankittu biojäteastia, joka tyhjennetään peräkarryyn. Keväällä hautausmaalla on sekajätelava, mihin kerätään työntekijöiden kevätsiivouksen yhteydessä keräämät maatumattomat jätteet.

Hiekkapuroon on myös valmistunut uusi huoltorakennus.

PPJ tyhjentää 1.9.2009 alkaen sekajäteastiat soiton perusteella sesonkiaikaan (kevät+joulu) noin 2 viikon välein ja muulloin noin kerran kuukaudessa. PPJ vastaa myös jätelavan tyhjennyksestä

16.1.1 Toimenpiteet

Lajittelun tehostaminen ja mahdolliset uudet jätejakeet (pahvi, muovi, lasi) ovat etusijalla. Vähän syntyviä jakeita, kuten lasia voisi olla mahdollista varastoida pieneen astiaan ja kuljettaa sitten esimerkiksi Uudelle kirkolle. Tarvitaan selkeät lajitteluohjeet jätekatoksiin. Lajittelua voisi helpottaa, jos hautausmaan alueelle pääportin läheisyyteen rakennettaisiin isompi

lajittelukeskus, jossa voisi lajitella hautausmaalla syntyneet jätteet. Voittaisiin harkita seurakuntalaisten yhteisiä kevät- ja syysseivoustalkoita. Ihmiset ovat kiinnostuneita niistä ja siellä saisi informoitua suuremmalle ryhmälle kerralla ympäristö- ja lajitteluasioista. Jättemaille, suurille oksille ja kiville on ollut suunnitteilla osoitettu varastointialue hautausmaan lähelle. Kuten Hiekkapurossa myös Vangasjärvässä voitaisiin järjestää kevät- ja syysseivoustalkoot, joissa jaettaisiin ympäristötietoutta ja lajitteluvinkkejä.

16.2 Siilin hautausmaa ja siunauskappeli

Siilin hautausmaalla on yhteensä kymmenen jättepistettä. Niistä kahdeksassa on yksi 660l:n sekajäte ja yksi 240l:n biojäte, kahdessa pisteessä pelkkä 240l:n biojäteastia ja yhdessä pisteessä yksi 240l:n säkkiteline sekajätteelle. Keväällä on PPJ:n kautta jätelava, jonne kerätään kevättöiden yhteydessä talven aikana syntynyt sekajäte. Siilin hautausmaalla on oma kompostointialue, josta on seulottu multaa viherrakentamistarkoituksiin. Myös taukotilassa syntyvä biojäte viedään kompostointiaumaan. Siilin aumakompostointi toimii parhaiten seurakunnan komposteista. Siilin hautausmaalla ei ole ollut lähivuosien aikana yhteisiä kevät- ja syysseivouksia, vaan työntekijät ovat tehneet ne itse.

Tyhjennyksestä on vastannut 1.9.2009 alkaen PPJ soiton perusteella sesonkiaikaan (kevät+joulu) noin 2viikon välein ja muulloin noin kerran kuukaudessa. Jätelavan tyhjennyksestä vastaa myös PPJ.

16.2.1 Toimenpiteet

Lajittelun tehostaminen, ohjeistus ja keräysjakeiden lisääminen (pahvi, metalli, lasi ja muovi) ovat olennaisia asioita. Näiden jakeiden keräysjärjestelyt tulee miettiä huolella. Jos järjestettäisiin seurakuntalaisille kevät- tai/ja syysseivoustalkoot, niin näissä tilaisuuksissa olisi hyvä jakaa tietoa ympäristöasioista ja lajittelusta hautausmailla. Jätekatojen rakentaminen ja asentaminen paikoilleen on käynnissä hautausmaalla.

16.3 Vangasniemen hautausmaa ja siunauskappeli

Vangasniemen hautausmaalla on neljä jättepistettä ja hallilla yksi 660l:n sekajäteastia. Pääovien edessä on kaksi 660l:n sekajäteastiaa ja kaksi 240l:n biojäteastia. Kahdella muulla pisteellä on kaksi 660l:n sekajäteastiaa ja yksi 240l:n biojäteastia, neljännellä pisteellä on yksi 660l:n sekajäte ja yksi 240l:n biojäte. Keväisin on ollut sekajätteelle jätelava. Biojätteet viedään hautausmaalla sijaitsevalle kompostointialueelle.

Sekajätteet tyhjentää 1.9.2009 alkaen PPJ soiton perusteella sesonkiaikaan (kevät+joulu) noin 2viikon välein ja muulloin noin kerran kuukaudessa. Jätelavan tyhjennyksestä vastaa myös PPJ.

16.3.1 Toimenpiteet

Työntekijöiden taukotilaan on hankittu biojäteastia, joka tyhjenetään pihan biojäteastioihin ja sitä mukaan kompostointialueelle. Puutarhajätteen aumakompostin laatu paranee, kun siellä on pieni määrä ruokaperäistä biojätettä. Tämä taukotilasta tulevan biojätteen määrä on kokonaisuuteen katsottuna hyvin pieni. Hautausmaalle tulee rakentaa kunnollinen kompostointialue erilleen muusta hautausmaasta. Myös erilaisten maa- ainesten käsittelyn ja varastoinnin tulisi olla mahdollista tällä alueella.

Hautausmaalla tulisi olla pahvinkeräys. Mahdollista voisi olla myös hankkia Pahvi- Paavot jätekatoksiin, jotka tyhjennettäisiin tarpeen mukaan. Vangasniemeen tulee 4kpl jätekatoksia. Jätekatoksiin toivottu ämpäriä/koria, jolla liikuntarajoitteisten, vanhusten jne. olisi helpompi tuoda jätteet lajiteltavaksi jätekatoksille. Tätä voitaisiin soveltaa kaikilla hautausmailla. Tarvitaan selkeät lajitteluohjeet jätekatoksiin. Jos järjestettäisiin kevät- ja syysiiuoustalkoot, niin siellä voitaisiin samalla jakaa ympäristötietoa ja lajitteluohjeita seurakuntalaisille.

16.4 Jäppilän hautausmaa

Hautausmaan etuosassa pääovien vieressä on jätekatoksessa kaksi 660l:n sekajäteastiaa ja hautausmaan takaosassa jätekatoksessa kaksi 660l:n sekajäteastiaa. Biojäteastioita ei ole. Hautausmaan takaosassa on pieni kompostointialue, joka on tällä hetkellä lähes täynnä. Seurakuntalaiset on ohjeistettu viemään maatuvat jätteet suoraan kompostointialueelle. Hautausmaalla on vuosittain talkooluontoiset kevät- ja syysiiuokset. Työntekijät keräävät pääosin syntyvän kynttiläjätteen.

Jätekkokko tyhjentää sekajäteastiat säännöllisesti kerran viikossa. Takaosan asiat eivät täyty niin nopeasti, joten ne saatetaan tyhjentää myös kahden viikon välein.

16.4.1 Toimenpiteet

Hautausmaan etuosaan tarvitaan biojäteastia, jonka työntekijät tyhjentäisivät kompostointialueelle. Hautausmaan takaosassa biojätteet voidaan edelleen viedä suoraan kompostointialueelle. Ohjeistuksen ja kompostointialueen paikan tulee kuitenkin olla erittäin selkeitä, jotta lajittelu olisi mahdollisimman helppoa. Näin saataisiin vähennettyä biojätteen määrää sekajätteessä. Kompostointialueen ja takaosan jätekatoksen paikkoja on suunniteltu siirrettäväksi sopivampiin paikkoihin. Myös muovin (kukkaruukut ja kynttilät) keräykseen voisi olla

mahdollisuus ja kiinnostusta työntekijöiden ja seurakuntalaisten puolesta. Pahvin, metallin ja lasin keräys voisi olla yhdistetty seurakuntatalon keräyksen kanssa.

Jos sekajätettä saataisiin vähennettyä (esim. tehokkaammalla biojätteen keräyksellä), voitaisiin harkita myös harvempia tyhjennysvälejä, jolloin jätemaksut tältä osin alenisivat. Lisäksi jätemaksuja alentaisi, jos hautausmaa saataisiin siirrettyä säännöllisestä tyhjennyksestä soiton perusteella tapahtuvaksi. Järkevää ratkaisua tyhjennysten järjestämiseen selvitetään yhdessä työntekijöiden kanssa.

16.5 Virtasalmen hautausmaa

Virtasalmen hautausmaalla on hautausmaan etuosassa kaksi 660l:n sekajäteastia ja yksi 240l:n biojäteastia. Takaosassa hautausmaata on yksi 660l:n sekajäte ja yksi 660l:n biojäte. Astioissa on selkeät lajitteluohjeistukset, mutta silti niihin ja takaosassa sijaitsevalle jätelavalle tuodaan sopimatonta jätettä, kuten vaippoja. Hautausmaan ulkopuolella takaosan jäteastioiden lähistöllä on kompostointialue, minne Virtasalmen seurakunnan kiinteistöillä syntävä puutarhajäte tuodaan. Hautausmaalla järjestetään joka syksy ja kevät siivoustalkoot, jotka ovat olleet melko suosittuja.

Tyhjennys tapahtuu Jätekulolta soiton perusteella noin 4 viikon välein. Jätelavan tyhjentää PPJ.

16.5.1 Toimenpiteet

Tarvetta olisi muille keräysjakeille, kuten muoville ja pahville. Hautausmaan keskellä sijaitsevaan huoltorakennukseen voisi rakentaa lisäsiiven, jonne saisi vielä yhden jätepisteen. Jäteastia voisi myös olla mahdollista sijoittaa nykyiseen huoltorakennukseen tilojen järjestelyn jälkeen. Tällä hetkellä ihmiset ovat tottuneet jättämään jätteensä kottikärryyn varaston ulkopuolella. Jos kärryä ei ole, löytyvät jätteet maasta, joten jäteasioille hautausmaan keskeillä olisi tarvetta. Myös useammille vesipisteille on havaittu tarvetta. Kevät- ja syysiiivouksen yhteydessä voitaisiin jakaa ympäristötietoutta ja lajitteluohjeita. Jätekatokset ovat hankinnassa tulevaisuudessa.

17 Salvoskämpä

Salvoskämpällä noudatetaan periaatetta tuo "tullessas- vie mennessäs". Jätevesiä (harmaat vedet) varten on rakennettu alueelle imeytyskenttä.

18 Jätehuollon kannalta merkittäviä osa-alueita

Jätehuollon kannalta merkittäviä osa-alueita kiinteistökohtaisen tarkastelun lisäksi ovat keittiöt, toimistot ja siivous, joita on tässä käsitelty lyhyesti. Hautausmaat muodostavat myös suuren kokonaisuuden seurakunnan jätehuollossa. Hautausmaat on käsitelty raportissa edellä.

18.1 Keittiöt

Keittiöissä muodostuu biojätettä, pakkausjätettä, muovia, metallia, lasia ja keräyskartonkia. Tällä hetkellä lajittelun ja keräyksen taso vaihtelee kiinteistöistä riippuen (tietoja esitelty jo edellä raportissa kiinteistökohtaisissa tiedoissa). Pääasiallisesti kerätään biojäte ja sekajäte, joissakin kiinteistöissä myös pahvi. Biojäte kompostoidaan käyttöasteeltaan suurissa kiinteistöissä. Vähemmän käytettävissä kiinteistöissä ei ole resursseja eikä välttämättä järkevää lajitella biojätettä erikseen. Emännät lajittelevat itsenäisesti metallia, lasia, pahvia sekä paristoja. Näille jakeille tarvittaisiin keräysmahdollisuus ainakin Nuuvinniemeen, Uudelle kirkolle ja Naarajärven seurakuntatalolle. Lisäksi Jäppilän ja Virtasalmen keräysmahdollisuudet keittiöiden osalta tulisi tarkastaa.

Keittiöitä on ainakin seuraavilla kiinteistöillä (missä enemmän käyttöä): Uusi kirkko+srk-keskus, Suoranrannantie srk-talo, Naarajärven srk-talo, Virtasalmen srk-talo, Jäppilän srk-talo, Kontiopuiston srk-koti sekä Vangasharjun ja Nuuvinniemen leirikeskukset.

Lajitteluohjeistuksia keittiöihin voidaan tulostaa muun muassa Jättekukon Internet-sivuilta. Lajittelun tasoa tulee tarkkailla ja lajittelua tehostaa tai kehittää tarvittaessa sekä lisätä ohjeistusta ja tiedotusta. Myös pakkauksiin, hankintoihin ja ympäristömerkittyihin tuotteisiin tulisi kiinnittää huomiota.

18.2 Toimistot

Toimistoissa syntyy paljon paperia ja sen lisäksi erilaisia pakkauksia sekä toimistotarvikkeita jätteeksi. Työntekijöille on jaettu sähköpostin välityksellä paperinlajitteluohjeet ja paperinlajittelu on aloitettu. Tietosuojamateriaali silputaan mukaan keräyspaperiin. Myös pahvia kerätään jonkin verran. Osassa taukotiloissa (ainakin Uusi kirkko) on biojäteastia.

Toimistojen lajittelun taso vaihtelee kiinteistöittäin.

Toimistoissa on huomioitava paperinlajittelu, kopiointikäytännöt, hankinnoissa kestävyys ja pitkäikäisyys, sähköinen viestintä sekä koulutus ja ohjeistukset.

18.3 Siivous

Siivous tapahtuu pääosin ISS:n kautta. Heillä on ympäristöjärjestelmä. ISS:n kanssa voidaan sopia seurakunnan siivouskäytännöistä. Siivoajat lajittelevat kiinteistöillä seurakunnan jätehuollon mukaisesti ja keräävät+ toimittavat mahdolliset paristot ja panttipullot palautukseen.

Siivous tapahtuu kestävän siivouksen mukaisesti ja toiminnassa pyritään lajitteluun, materiaalien ja siivousaineiden säästöön, ympäristöystävällisiin toimintatapoihin ja aineisiin, jätteen määrän vähentämiseen, koulutukseen sekä elinkaarien ja toiminnan ympäristömyönteisyyden arviointiin.

19 Jäteohjeistukset ja koulutukset

Opasteiden ja ohjeiden tulee selkeitä, informatiivisia ja ymmärrettäviä, että kaikkien on mahdollisimman helppo toimia jätehuoltosuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Ohjeiden tulee olla näkyvillä ja helposti saatavilla. Ohjeita kannattaa laatia kiinteistökohtaisesti sekä jätekatoksiin ja työpisteisiin. Esimerkiksi lajitteluohjeissa on hyvä olla esillä mitä kerätään ja mihin, kuka vastaa ja mistä saa lisätietoja. Opasteet kertovat esimerkiksi mihin astiaan mikäkin jäte kuuluu ja siksi niiden on hyvä olla selkeitä ja kuvallisia. (Jätehuoltosuunnitelma 2009.)

Uuden jätehuoltosuunnitelman vakiintuminen vaatii aikaa ja koulutusta. Jotta tehokas jätehuolto saadaan toimivaksi osaksi myös seurakunnan toimintaa, tarvitaan opastusta, koulutusta ja tiedotuksen lisäämistä. Koulutusta voi järjestää seurakunnan sisäisten tahojen toimesta tai monien muiden eri tahojen toimesta. Koulutuksessa kannattaa käydä läpi yleisiä jätehuollon asioita, käytännön toteutusta sekä heränneitä ajatuksia/mielipiteitä. Koulutuksen tulee olla jatkuvaa, sillä jätehuoltosuunnitelma ja jätelainsäädäntö muuttuvat jatkuvasti. Koulutusta annetaan erityisesti uusille työntekijöille ja kausityöntekijöille. Vakituksia työntekijöitä koulutettaessa täytyy muistaa antaa heille mahdollisuus esittää mielipiteitä ja kehittää itse oman työalansa jätehuoltoa. (Jätehuoltosuunnitelma 2009.)

Seurakunnan työntekijöille on koottu kansioon "KOULUTUS" koulutusmateriaalia jäte- ja muista ympäristöasioista. Nämä materiaalit sisältävät kierrätysvinkkejä ja ohjeita jätteen määrän vähentämiseen sekä muita ympäristöön liittyviä tietopaketteja. Lajitteluohjeita kiinteistöille, kuten keittiöihin voi myös tulostaa tai tilata Jätekuukko Oy:n Internet- sivuilta. Taulukossa20 on esimerkkejä seurakunnan koulutusmateriaaleista.

Taulukko 20 Esimerkkejä koulutusmateriaalista.

Muutamia materiaaleja/linkkejä (Lisää kansiossa):
Eko- Elmerin pieni kierrätysopas
Power point- esitys "Koulutusmateriaalia", jossa dioja useasta eri aiheesta. Esityksestä voidaan poimia tarvittavat diat.
Paperinkeräysohjeet
Jättekukon lajitteluohjeet+ lajittelutarrojen pohjat
Yksi paperi riittää, luonto kiittää! (Käsipaperitelineisiin)
www.fiksu.net (pelejä, ohjeita, vinkkejä)
www.kuluttajavirasto.fi/eko-ostajanopas
Muita linkkejä mm. eri jätehuoltoyritysten jäte/lajittelusanastoihin. Löytyy kansioista "Koulutus"

Paperinkulutukseen liittyvää koulutusta saadaan, kun kopiokoneet hankitaan Lexmarkilta. Heiltä on mahdollista saada koulutusta järkevästä kopiointista, laitteiden energiansäästövinkeistä jne. Työntekijät ovat kiinnostuneita koulutuksesta myös jätehuollon suhteen. Diplomi-kauden aikana tullaan toteuttamaan jätehuoltokoulutuksia eri aiheista sekä mahdollisesti vierailemaan aiheeseen liittyvissä kohteissa (kaatopaikka, jäteasemat, jäteveden puhdistamo, paikallinen ympäristötoimisto jne.). Jäte- ja ympäristöneuvontaa sekä koulutusta voidaan saada myös ympäristösihteeri Hanna Kakriaisen kautta. Hän auttaa tarvittaessa jätehuoltoasioissa ja muissa ympäristökysymyksissä.

20 Lopuksi

Jätteen synnyn ehkäiseminen on pääasia jätehuollon kehittämisessä. Sen jälkeen tulevat lajittelu ja kierrätys. Jätteen määrän vähentämisen keinoja ovat muun muassa järkevät hankinnat, kestotuotteet, ympäristöystävälliset ja ympäristömerkityt tuotteet, suuret pakkauskoot, kestotuotteet sekä tavaroiden vuokraus ja lainaus. Kunnolliset ja selkeät ohjeistukset, uudet hyötyjätejakeet sekä lajittelun toimivuus ja tehokkuus ovat keinoja kestävään jätehuoltoon.

Jätehuoltosuunnitelmassa käsitellään lähinnä kiinteistöjä. Työalakohtaisesti tärkeitä ovat toimistot, keittiöt, nuoriso- ja lapsityö sekä hautausmaiden työntekijät. Toimistoissa on erityisesti huomioitava paperinkulutus ja -keräys sekä kopiointikäytännöt. Keittiöissä merkittävää on saada bio- ja sekajätteen lisäksi kartongin, metallin ja lasin keräys toimivaksi. Nuoriso- ja lapsityö ovat tärkeitä kanavia ympäristökasvatukselle, kuten lajittelu- ja kierrätysohjeille. Kierrätysmateriaaleista askarrellessa lapset oppivat kädentaitoja ja luontoa säästäviä toimintatapoja. Diakonia- ja lähetystyön kirppikset sekä matonkutomis- ja puukäsityöpajat luovat vanhasta uutta ja auttavat näin osaltaan vähentämään jätteen syntymistä. Myös muilla työaloilla kiinnitetään huomiota jätehuollon kehittämiseen.

Tärkeää jätehuollon onnistumisen kannalta on niin työntekijöiden kuin seurakuntalaisten sitoutuminen jätehuoltosuunnitelman tavoitteisiin. Jätehuollon kehittäminen ei ole mikään pikainen pyrähdys, vaan jatkuva prosessi, jossa toimintatavat kehittyvät koko ajan. Jätehuollon vastuullinen hoitaminen on yksi monista keinoista turvata parempi tulevaisuus tuleville sukupolville.

Lähteet

- Ekokem Oy 2008. EU:n jätestrategiassa määritelty jätehierarkia. Viitattu 3.7.2008.
http://www.ekokem.fi/portal/fi/lisaa_tietoa/jatteiden_synnyn_ehkaisy/eu_n_jatestrategiassa_maaritelty_jatehierarkia/
- Hautausoimilaki 457/2003. Viitattu 29.7.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030457>
- Jätehuoltosuunnitelma. 2009. Garbagex. Jätehuollon suunnittelu. Viitattu 10.8.2009.
http://www.garbagex.net/03_kiinteistojen_jatehuolto/01_00_tulostus.html
- Jätelaki 1993/1072. Viitattu 1.7.2009. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931072>
- Jätekkuko Oy. 2009. Viitattu 25.7.2009. Viitattu 9.8.2009.
<http://www.jatekkuko.fi/www/fi/jatekkuko/index.php>
- Kemikaalilaki 1989/744. Viitattu 15.7.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890744>
- Kirkkolaki 1054/1993. Viitattu 29.7.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>
- Jätekkuko Oy. Keräysvälineiden tyhjennysvälit. 2008. Viitattu 15.7.2009.
http://www.jatekkuko.fi/www/fi/jatehuollon_jarjestaminen/tyhjennysvali.php
- Koski, E. Jätepolitiikka- jälkihoitoa vai kestävää kehitystä? 2007. Viitattu 10.7.2009.
<http://sll.fi/luontojaymparisto/kestava/eu-luonnonvara-hanke/eija-jate071125.pdf>
- Lampputieto. 2009. Viitattu 6.9.2009. <http://www.lampputieto.fi/>.
- Leinonen , Marttinen, Salila & Siitari- Vanne. Toim.Kuusiniemi. Ympäristönsuojelulainsäädäntö. 2008. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Nissinen, J. 2008. Jätteiden määrän vähentäminen - lainsäädäntö ja todellisuus. Suomen luonnon-suojeluliitto. Viitattu 24.6.2009.
<http://luontoliitto.fi/hlp/jate/Esitys170108-JouniNissinen.pdf>
- Nyman Helena. 2009. Hyvää muovienenergiaa hukataan edelleen paljon kaatopaikalle. Pieksämäen lehti. 22.5.2009.
- Salmenperä 2004. Jätteen synnyn ehkäisy ympäristölupamenettelyssä. Ympäristöopas 116. Suomen ympäristökeskus. Viitattu 30.8.2009.
<http://www.environment.fi/download.asp?contentid=24644&lan=fi>
- Suomen luonnonsuojeluliitto 2009. Lausunto luonnoksesta Keski-Suomen alueelliseksi jätesuunnitelmaksi vuoteen 2016. Viitattu 20.7.2009.
<http://www.sll.fi/keski-suomi/luonto/jatteet/jatesuunn-lausunto09>
- Terveystoimilaki 1994/763. Viitattu 20.8.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940763>
- Ympäristöministeriö 2008a. Yhdyskuntajätteet. Viitattu 3.7.2009.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=153666&lan=fi>

Ympäristöministeriö 2008b. Jätteen synnyn ehkäisy. Viitattu 10.7.2009.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=2654&lan=fi>

Ympäristönsuojelulaki 86/2000. Viitattu 11.7.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000086>

Julkaisemattomat lähteet

Haikonen Mari. Seurakunnan ympäristötyöryhmän kokous. Jäte/ympäristökouluttajan vierailu. 27.5.2009.

Kaplas Anne. Tarjouspyyntö hyötyjätteen keräyksestä. 27.7.2009

Pieksämäen seurakunta. Toimintakertomus. 2008.

Räty Pirjo. Tarjouspyyntö jätekuljetuksista. 6.8.2009.

Jätekkukko asiakaspalvelu. Puhelinkeskustelu. 9.7.2008.

Taulukot

Taulukko 1. Jätehuollon tavoitehierarkia.....	6
Taulukko 2. Erilliskerätty jätemäärä Jättekukolla.	9
Taulukko 3. Sekajäteastioiden tyhjennyshintoja Jättekukolla.	9
Taulukko 4. Hyötyjätteiden tyhjennyshintoja Jättekukolla.....	9
Taulukko 5. Hyötyjätteiden tyhjennyshintoja Pieksämäen keräyksellä.....	10
Taulukko 6. Jätteiden tyhjennyshintoja Pieksämäen puu- ja jätekuljetuksella.....	10
Taulukko 7 Jätehuollon kustannuksia.....	11
Taulukko 8. Seurakunnan vuotuiset jätemäärät eri kiinteistöillä.....	13
Taulukko 9. Esimerkki jätteen määrän kartoitustaulukosta.	14
Taulukko 10. Paperin lajitteluohjeet.....	15
Taulukko 11. Pahvinkeräysohjeet.....	16
Taulukko 12. Keräyskartongin lajitteluohjeet.....	17
Taulukko 13. Biojätteen lajitteluohjeet.....	18
Taulukko 14. Puutarhajätteen lajitteluohjeet.....	18
Taulukko 15. Sekajätteen lajitteluohjeet.....	19
Taulukko 16. Metallin lajitteluohjeet.....	20
Taulukko 17. Lasin lajitteluohjeet.....	20
Taulukko 18. Ongelmajätteiden lajittelu.....	21
Taulukko 19. Muovin lajittelu.....	23
Taulukko 20 Esimerkkejä koulutusmateriaalista.....	37

Liitteet

Liite 1. Jättekartoitustaulukko seurakunnan kiinteistöistä

Liite 2. Jättemäärä/tyhjennystaulukko

LIITE 1 Jätekartoitustaulukko seurakunnan kiinteistöistä

Kiinteistöillä kerättävät jätteet	Paperi (astioiden määrä+koko)	Pahvi (astioiden määrä+koko)	Nestekartonki (astioiden määrä+koko)	Energiajäte (Tarve?)	Biojäte (astioiden määrä+koko)	Lasi (astioiden määrä+koko)	Metalli (astioiden määrä+koko)	Sekajäte (astioiden määrä+koko)	Kompostointi	Ongelmajäte/paristot (mitä ja mihin, määrät)	Millaisia jätteitä syntyy? / Muita huomioita/kuka tyhjentää+miten
Vanha kirkko ja kellotapuli,				Tarvitaan, Kynttiläjäte	Pitäisi järjestää puutarhajätteelle			1x660			JÄTEKUKKO SOITTO.
Suoranrannantie srk koti								1x660			JÄTEKUKKO SOITTO
Uusi kirkko ja kellotapuli, srk keskus	1x660	rullakko	Tarvitaan yhdistetty pahvi+kartonki, jos onnistuu pmk keräys?	Tarvitaan, elintarvikemuovi, kansi-ot, muovitas- kut		Tarvitaan	Tarvitaan	3x660	1, 550l	Siivoajat vie kauppoihin	PPJ soitto, Pieksämäen keräys paperi+pahvi
Hiekkapuron hautausmaa		Tarvitaan (keväällä)		Tarvitaan, kynttiläjäte	4x240	Tarvitaan, pieni astia, jonka voi tuoda Uudelle kirkolle tms.	Tarvitaan	5x660	Puutarhajäte viedään Vangasjärven au- maan.		JÄTEKUKKO SOITTO, uudet jätekatokset
Naarajärven seurakuntatalo	Tarvitaan	Tarvitaan (yhdistetty kartonki+pahvi)	Tarvitaan (yhdistetty pahvi+kartonki)	Kohtalainen tarve		Tarvitaan	Tarvitaan	1x660	Tarvitaan kompostori?		JÄTEKUKKO, jätekatokset
Konttiopuiston seurakuntakoti								1x660	Tarvitaan kompostori?		PPJ SOITTO. Yksi jäteastia aina täynnä. Tarvitaan toinen?

Sinikellonkuja(kerhotila)								x			JÄTEKUKKO (srk taloyhtiön osakkaana)
Tahinniemi (Kerhotila)								x			JÄTEKUKKO (kaupungin omistama kiinteistö)
Vangasharjun leirikeskus		Emännät vie itse ekopisteseen	Emännät vie itse ekopisteseen			Emännät vie itse ekopisteseen	Emännät vie itse ekopisteseen	1x660	1x220	Emännät vie itse kauppaan	kompostorin käyvät erikoisammattimiehet tyhjentämässä.PPJ SOITTO, jätevesi Manninen. Tarvitaan keräysastiat nyt itse vietäville jakeille.
Nuuviniemen leirikeskus		Emännät vie itse ekopisteseen, tarvitaan astia	Emännät vie itse ekopisteseen, tarvitaan astia	Tarvitaan: muovi, pakkausmuovi, kansiot jne.		Emännät vie itse ekopisteseen, tarvitaan astia	Emännät vie itse ekopisteseen, tarvitaan astia	1x660	1x220	Emännät vie itse kauppaan	kaikkia jätteitä syntyy, mutta astiat puuttuu. PPJ SOITTO, jätevesi Manninen
Virtasalmen kirkko					1x240			1x240			JÄTEKUKKO
Virtasalmen seurakuntatalo		Talon päädysssä, 660 astia						1x660	Viety pois,tarvetta ja hoitomahdollisuus olisi kuitenkin		JÄTEKUKKO
Virtasalmen hautausmaa		Tarvitaan			1x240, 1x660			3x660+ sekajätekontti	Pieni kompostointialue hautausmaalla		JÄTEKUKKO
Virtasalmi leirisaari (keskus)	Jätteet kuljetetaan pois kiinteistöltä										
Jäppilän kirkko											Viedään srk-talon roskikseen

Jäppilän seurakuntatalo							1kpl n.50 l	2x660		JÄTEKUKKO, säännöllinen 1xvko
Jäppilän hautausmaa	Tarvitaan		Tarvitaan, kynttiläjäte	Tarvitaan etuosaa ainakin biojäteastia				4kpl,660 l	Pieni kompostointialue hautausmaalla	JÄTEKUKKO säännöllinen 1xvko, vanhat jätekatokset
Jäppilä Syrjälampi leirikeskus								2kpl 300,660		vuokrattu ulkopuolisille, he hoitavat
Salvoskämpä								x		JÄTEKUKKO?
Siilin hautausmaa+siunauskappeli	Tarvitaan		Tarvitaan, kynttiläjäte	9x240	Tarvitaan	Tarvitaan		8x660 1x240	Kompostointialue (paras). Kiviurakoitsija seuloi kompostimultaa..	JÄTEKUKKO SOITTO, jätekatokset tulossa
Vangasniemen hautausmaa+siunauskappeli	Tarvitaan		Tarvitaan, kynttiläjäte	4x1x240l?				3x1+1x2 660l	kompostointialue, johon tulee panostaa	Ämpärit, biojäteastia keittiö. Kompostointialue. JÄTEKUKKO SOITTO
Tapparakatu 3-5/Hiekanpääntie	Vieressä autojen kääntöpaikalla paperinkeräysastiat.							1x660l		Jätekukko:2vkon välein

KYSELYTULOKSIEN KOOSTE JÄTEHUOLLON OSALTA

LIITE 2

Tähän liitteeseen on koottu raportista "Pieksämäen seurakunnan ympäristödiplomin alkukartoituskyselyn tuloksia" jätehuoltoon liittyvät kyselyn tulokset.

Sisällys

1	Johdanto.....	2
2	Yleistä tietoa kyselystä sekä vastaajien taustatietoja	2
3	Energiansäästö.....	4
4	Jätehuoltoa	5
	Paperinlajittelu	6
	4.2 Biojäte	7
	4.3 Lasi	8
	4.4 Tietosuojapaperi	8
	4.5 Pahvi	9
	4.6 Keräyskartonki	10
	4.7 Metalli.....	10
	4.8 Ongelmajäte/ paristot.....	11
5	Suurimpia ongelmia lajittelussa	12

1 Johdanto

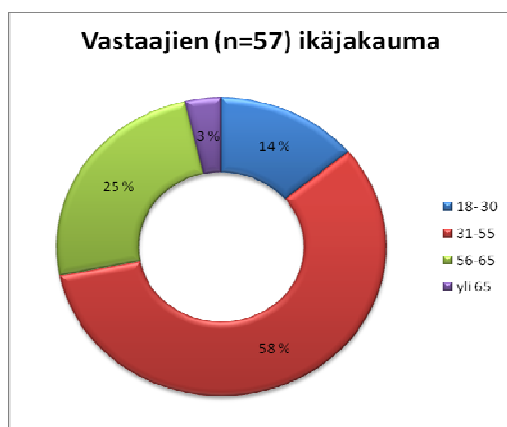
Tässä raportissa on esitelty Pieksämäen seurakunnan ympäristödiplomiprosessiin liittyvän alkukartoituskyselyn tuloksia. Kysely kokosi seurakunnan työntekijöiden mielipiteitä ympäristöstä ja diplomista sekä käytänteitä esimerkiksi lajitteluasioihin liittyen. Kyselyn avulla selvitettiin myös mahdollisia kehittämiskohteita seurakunnassa. Kyselyn tulokset ovat toimineet ympäristökatselmuksen apuna rakennettaessa Pieksämäen seurakunnalle ympäristöohjelmaa ja jätehuoltosuunnitelmaa.

2 Yleistä tietoa kyselystä sekä vastaajien taustatietoja

Kysely lähetettiin yhteensä 79 :lle henkilölle. Mukana olivat seurakunnan työntekijät, luottamushenkilöiden puheenjohtajat sekä kesätyöntekijät. Taulukossa 1 on nähtävillä vastaajaryhmien jakautuminen. Vastaajien ikäjakauma on taasen nähtävillä kuvassa 1.

Taulukko 1 Vastaajien jakautuminen kyselyssä.

Luottamushenkilöt	5kpl
Työntekijät	59kpl
Kesätyöntekijät	13kpl

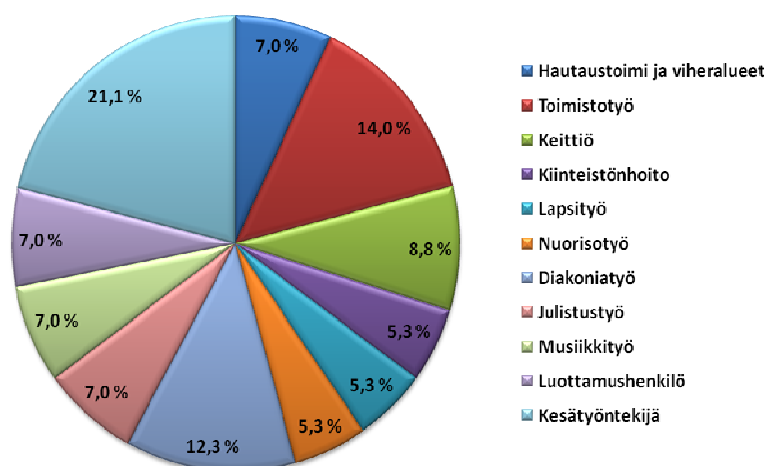

Kuva 1. Vastaajien ikäjakauma.

Kyselyyn vastasi 57 henkilöä ajalla 16.4- 8.5.2009. Muistutusviestejä lähetettiin kaksi kappaletta. Vastausprosentti oli hyvä 72,2 %. Joten otos on erittäin kattava. Lisäksi kaikki työalat tulivat edustetuiksi. Kuvassa 2 on nähtävillä vastaajien prosentuaalinen jakautuminen eri työalojen kesken. Tässä täytyy huomioida, että kyselyssä yhtenä työalavaihtoehtona oli myös siivous. Kuitenkin emännät, jotka tekevät siivouksia (enää harvoin) kuuluvat ensisijaisesti keittiön piiriin ja ISS:n siivoajille tein suoraan tarkemman temahaastattelun.

Eniten vastaajia oli kesätyöntekijöiden ryhmässä 21,2 %. Heille teetettiin kysely infopäivän yhteydessä, mikä varmisti sen, että jokaiselta saatiin vastaukset kyselyyn. Myös diakoniatyö 12,3 % ja toimistotyö 14,0 % olivat hyvin edustettuina. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että eri työaloilla on hyvin erisuuret määrät työntekijöitä, joten kuvassa 3 on vielä esitetty absoluuttinen jakauma, josta käy selville vastaajien todelliset lukumäärät työaloittain. Tässä on huomioitava, että kiinteistönhoidossa yksi vastaajista on kesätyöntekijä, mutta hän oli hyvin päättäväisesti laittanut itsensä kuuluvaksi enemmän kiinteistönhoitoon. Tämä on vain huomiona tuloksia tulkittaessa.

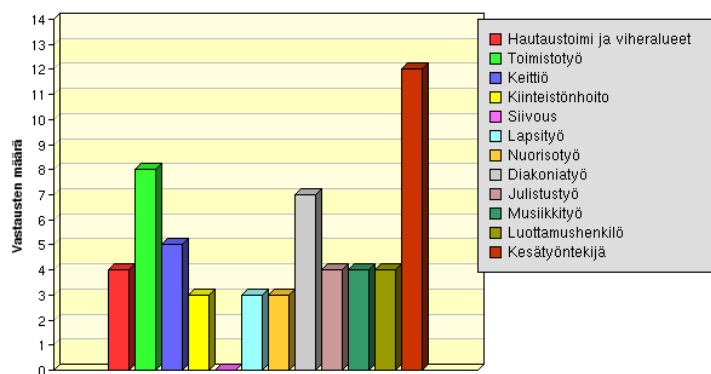
Kyselyyn vastanneet työaloittain % (n=57/79)

Kuva 2. Vastanneiden jakautuminen työaloittain.

Ensisijainen työnkuvasi

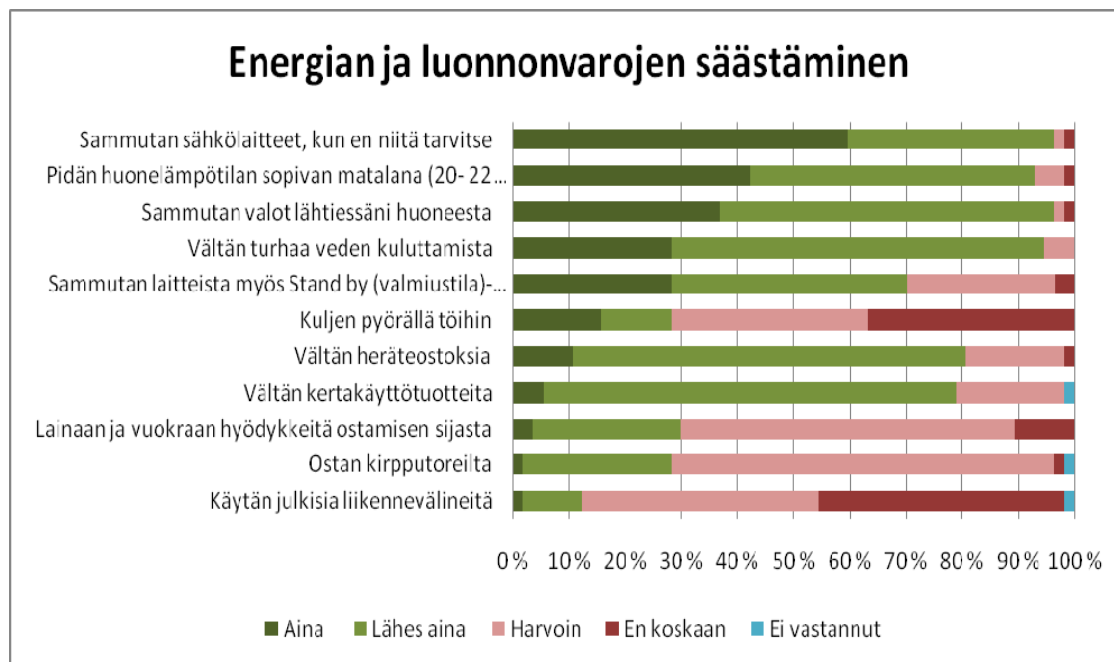
Vastausten absoluuttinen jakauma

Kuva 3. Vastaajien absoluuttinen jakautuminen.

3 Energiansäästö

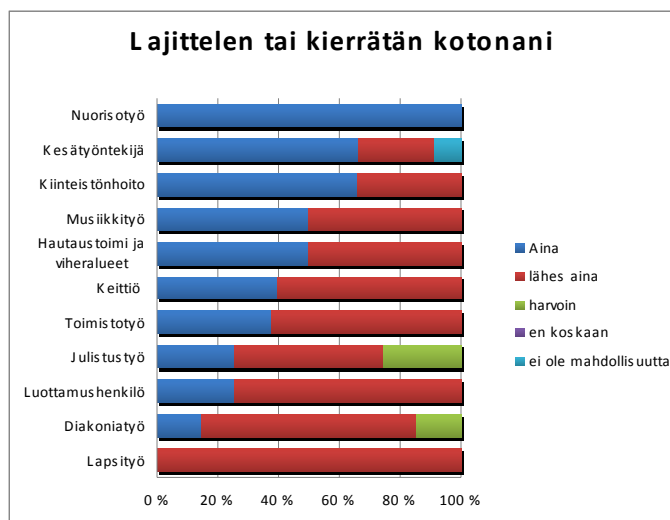
Kuvassa 4 jätehuoltoon liittyvät erityisesti väittämät: Vältän heräteostoksia, vältän kertakäyttötuotteita, lainaan ja vuokraan hyödykkeitä ostamisen sijasta ja ostan kirpputoreilta.

Kuva 4. Työntekijöiden energian ja luonnonvarojen säästäminen.

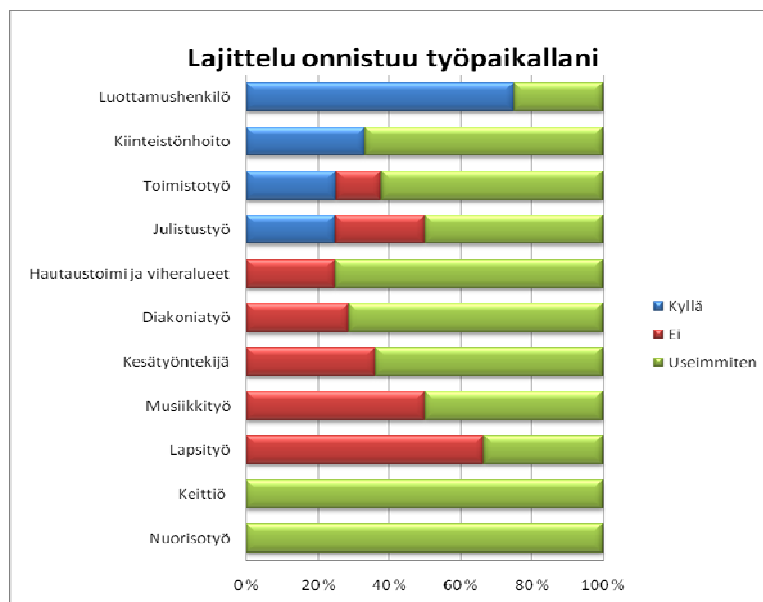
Ensinnä täytyy antaa huomio kohtaan "kuljen pyörällä töihin". Eräs vastaaja kertoi kulkevänsä töihin jalan, joten hän on ekologinen ja säästää energiaa, vaikka ei kuljekaakaan pyörällä ja vastasi siksi "en koskaan". Tämä onkin otettava huomioon tulkittaessa tätä väitettä. Väitteen tulokset kertovat, että noin 2/3 työntekijöistä kulkee harvoin tai ei koskaan pyörällä töihin. Toisaalta noin 30 % kulkee aina tai lähes aina pyörällä töihin, mikä on todella hyvä asia. Työntekijät selkeästi säästävät toimissaan niin kotona kuin töissä energiaa ja luonnonvaroja, sillä se säästää myös rahaa. Poikkeuksia tuli pyörä- väittämän lisäksi kolmessa muussa väittämässä. Myös noin 2/3 työntekijöistä lainaa, vuokraa tai ostaa kirpputoreilta harvoin tai ei koskaan. Tämä on tietysti jokaisen henkilökohtainen valinta, mutta seurakunta voisi kannustaa tähän toimintaan oman esimerkinsä kautta. Valtaosa vastaajista ei käyttänyt julkisia liikennevälineitä koskaan tai korkeintaan harvoin. Tämä voi johtua Pieksämäen julkisen liikenteen jousitamattomuudesta/toimimattomuudesta tai siitä, että bussit koetaan kalliiksi.

4 Jätehuoltoa

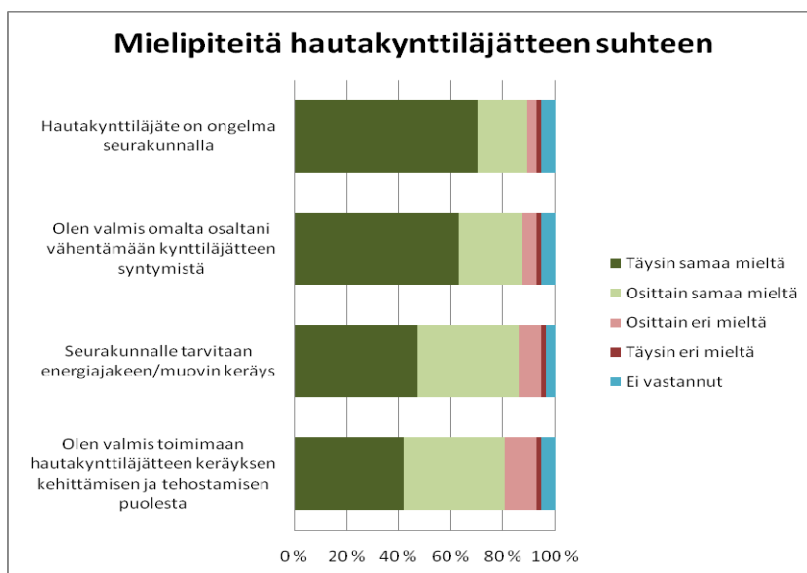

Kuva 5. Lajittelu tai kierrätys kotona.

Vastaajista valtaosa kierrätti tai lajitteli kotonaan aina tai lähes aina työalasta riippumatta (kuva 5). Kuitenkin kysyttäessä lajittelun onnistumista työpaikalla (kuva 6) vähiten vastauksia saatiin kohtaan "kyllä". Useimmiten lajittelu kuitenkin onnistui. Kuitenkin tässä on selkeä kehittämisen kohde. Lajittelu täytyy saada seurakunnalla toimivammaksi ja samalla kartoittaa lajittelutarve sekä ongelmat kiinteistöittäin ja työaloittain.

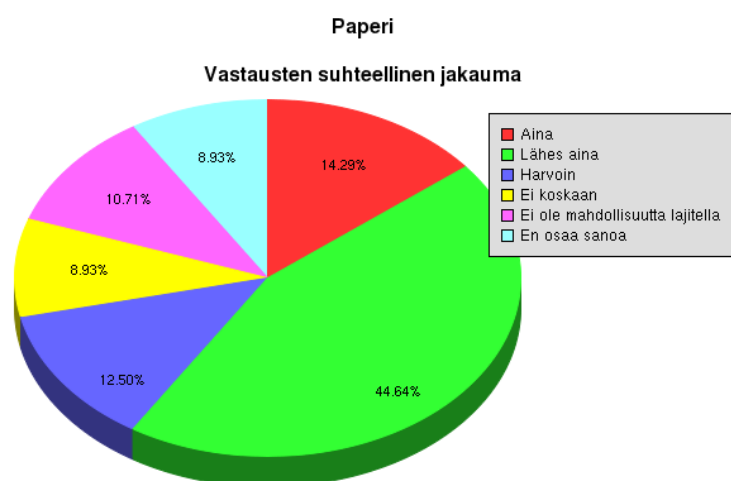
Kuva 6. Lajittelun onnistuminen työpaikalla.

Kuva 7. Mielipiteitä hautakynntiläjätteestä.

Kuvan 7 taulukossa käsiteltiin hautakynntiläasioita. Hautakynntiläjäte on suuri ongelma varmaankin jokaisessa seurakunnassa, sama tulos saatiin myös esitettäessä väittämä ”Hautakynntiläjäte on ongelma seurakunnalla”. Kyselyssä esitettiin myös muita väittämiä koskien hautakynntiläjätettä. Pääosin vastaajat olivat täysin samaa mieltä tai osittain samaa mieltä väittämien kanssa. Väittämien tulos on positiivinen. Työntekijät ovat valmiita toimimaan hautakynntiläjäte-ongelman pienentämiseksi. Lisäksi valtaosa myöntää, että seurakunnalla tarvittaisiin energijakeen tai muovi keräys. Kuitenkin kyselyn tulos ja todelliset kommentit ovat hieman ristiriidassa, sillä usea työntekijä epäilee, saadaanko kynntiläjätteenkeräys ja muovi-kynntilöille vaihtoehtoiset menetelmät todella toimimaan.

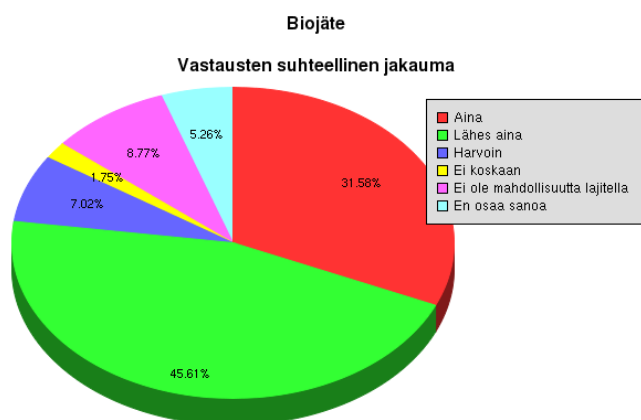
4.1 Paperinlajittelu

Kuva 8. Paperinlajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.

Seurakunnan työntekijöistä hieman alle 60 % lajittelee paperia aina tai lähes aina (kuva 8). Tämä on hyvä tulos seurakunnan näkökulmasta. Toivotaan, että paperinlajitteluohjeet ja muut tietoisuuskampaniat nostavat vielä tätä prosenttia entisestään! Noin 11 % :lla ei ole mahdollisuutta lajitella paperia. Tässä on tärkeää selvittää kuinka tarpeellista lajittelu on näissä paikoissa ja onko mahdollista järjestää paperinlajittelu.

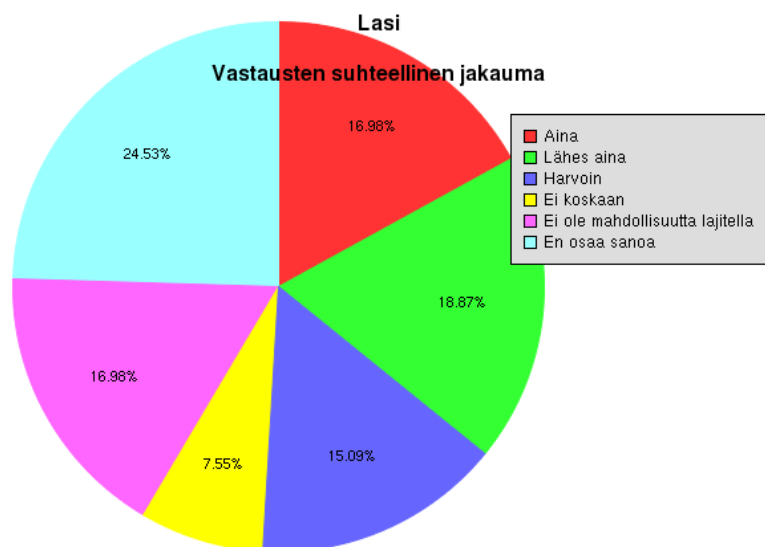
4.2 Biojäte

Kuva 9. Biojätteen lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.

Biojätteen lajittelee huimat 77 % seurakunnan työntekijöistä (kuva 9). Tämä on todella hyvä lukema. Biojätteen lajittelua tapahtuu keittiöissä, toimistojen taukutiloissa sekä viheralueilla ja hautausmailla. Selvitettävä on, onko mahdollista järjestää biojätteen keräily myös hieman alle 10 %:n joukolle, joka on ilmoittanut, että biojätteen lajittelu ei ole mahdollista työpaikalla.

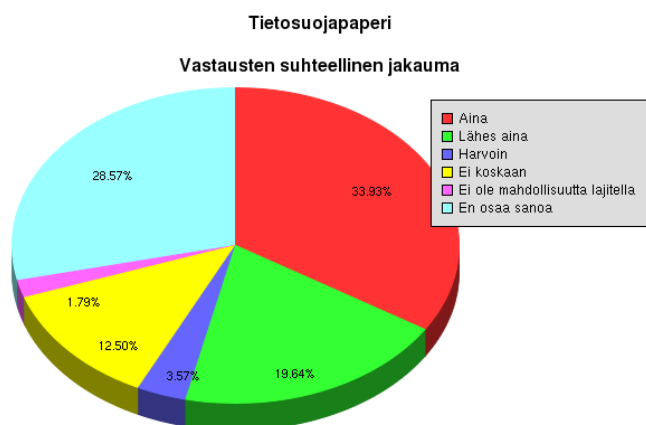
4.3 Lasi

Kuva 10. Lasin lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.

Hienoa oli huomata, että Pieksämäen seurakunnassa jopa noin 36 % lajittelee lasia aina tai lähes aina. Noin 17 % vastaajista ilmoitti, että ei ollut mahdollisuutta lajitella. Huolestuttavaa on, että noin 25 % ei osannut sanoa lajitellaanko heidän työpaikallaan lasia. (Kuva 10)

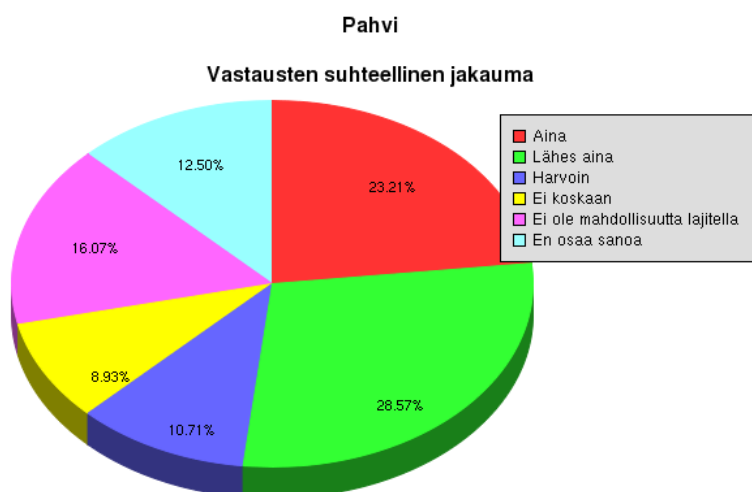
4.4 Tietosuojapaperi

Kuva 11. Tietosuojapaperin lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.

Työntekijöistä 54 % lajittelee aina tai lähes aina tietosuojapaperin (kuva 11). Loput 46 % ovat luultavasti sellaisia työaloja (esim. kesätyöntekijät), joilla ei välttämättä ole edes tarvetta tai siksi tietoa tietosuojapaperin lajitteluun.

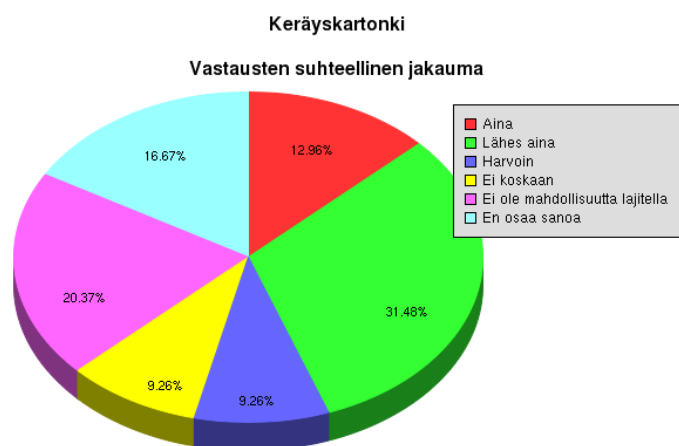
4.5 Pahvi

Kuva 12. Pahvin lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.

Hieman yli 50 % lajittelee pahvin. Tärkeää on selvittää miksi hieman alle 20% ei lajittele paperia kuin harvoin tai ei koskaan tai miksi 12,5 % ei osaa sanoa lajitellaanko työpaikalla pahvia. Lisäksi on kartoitettava kiinteistöt ja työalat, joissa on ilmoitettu, että ei ole mahdollisuutta lajitella. 16 % on kuitenkin merkittävä hukka pahvinkeräyksessä. (Kuva 12).

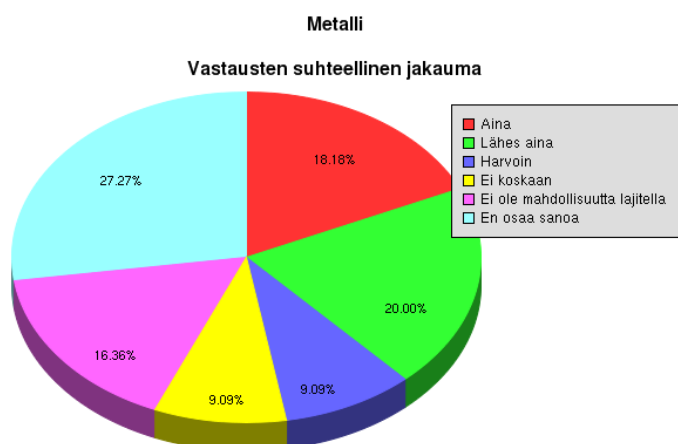
4.6 Keräyskartonki

Kuva 13. Keräyskartongin lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.

Noin 45 % työntekijöistä lajittelee keräyskartongin (kuva 13). Tämä luku tulee luultavasti ainakin keittiöiden osalta. Noin 20 %:lla ei ole mahdollista lajitella keräyskartonkia. Tähän liittyen tulisi selvittää, onko keräyskartongin keräämiselle tarvetta. Siivoajien haastattelussa kävi ilmi, että esim. Uudella Kirkolla on siivoajat ja keittäjät kertoneet, että keräyskartonki-keräykselle olisi tarvetta. Ja keräyskartonkia lajitellaankin jonkin verran omatoimisesti. Koska seurakunnalla ei ole varsinaista keräyskartongin lajittelua, tulevat nämä prosentit varmasti osaltaan työntekijöiden omasta lajittelusta kotona.

4.7 Metalli

Kuva 14. Metallin lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.

Metallin lajittelee aina tai lähes aina noin 38 % vastaajista (Kuva 14). Hieman yli 16 %:lla ei ole mahdollisuutta lajitella metallia ja jopa hieman vajaa 30 % ei osaa sanoa lajitella hänen työpaikallaan metallia. Metallinkeräystä olisi hyvä tarkastella ainakin keittiöiden ja hautausmaiden osalta. Tässäkin tapauksessa on otettava huomioon, että seurakunnalla ei ole järjestettyä metallinkeräystä, joten työntekijät lajittelevat omatoimisesti tai kyse on kotona lajittelusta.

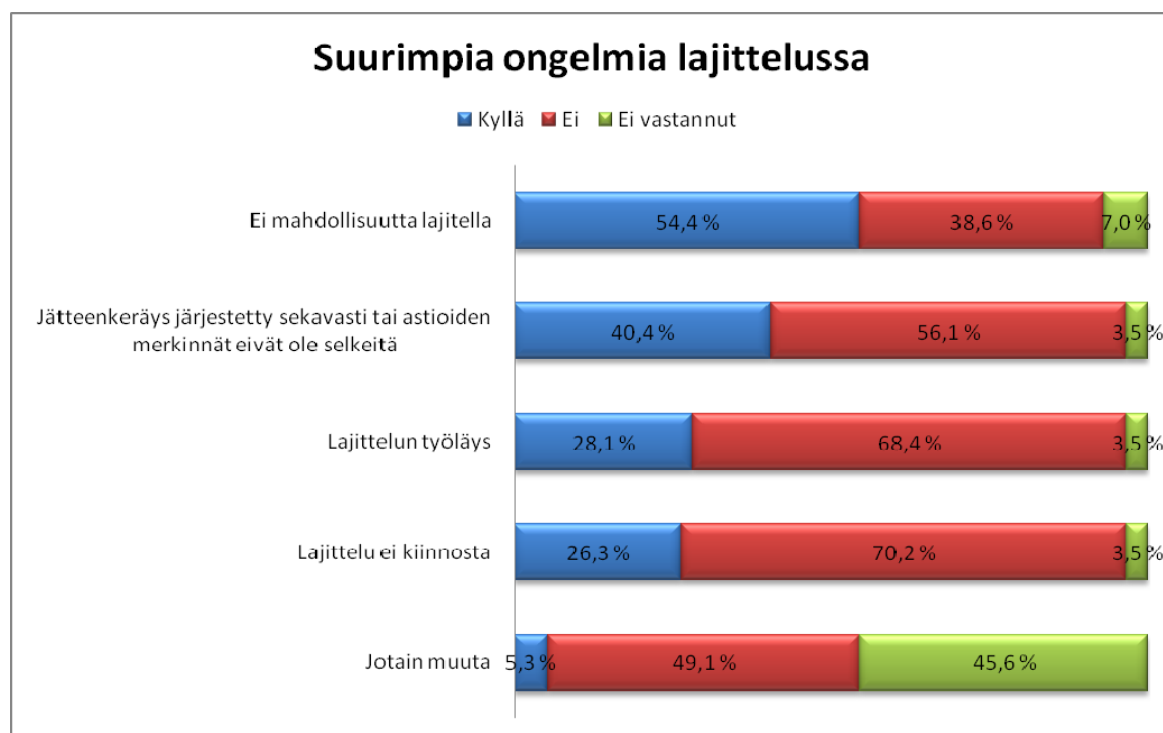
4.8 Ongelmajäte/ paristot

Kuva 15. Ongelmajätteiden ja paristojen lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.

Hieman yli 50 % lajittelee ongelmajätteet ja paristot aina tai lähes aina (Kuva 15). 18,5 %:lla ei ole mahdollisuutta lajitella. Tässä onkin selvítettävä, onko näillä 18,5 % :lla kuitenkin tarvetta lajitella ongelmajätteitä tai paristoja. 22 % vastaajista ilmoitti ettei osaa sanoa, lajitellaanko ongelmajätteitä ja paristoja.

5 Suurimpia ongelmia lajittelussa

Kuva 16. Suurimpia ongelmia lajittelussa.

Kuvasta 16 nähdään, että suurimpina ongelmina lajittelussa koettiin se, että ei ole mahdollisuutta lajitella, jätteenkeräys tai ohjeet ovat sekavia ja lajittelu on työlästä.

Seuraavaksi on jaoteltu väitteisiin annettuja kommentteja:

Lajittelu ei kiinnosta: "Kiinnostaa, mutta ei ole vielä mahdollisuutta lajitteluun", "yleisöä".

Lajittelun työläys: "kun keräyspistettä ei ole toimiston lähellä"

Ei mahdollisuutta lajitella: "Itse olen pannut keräyspaperilla laatikin työhuoneeseeni, mutta en tiedä, miten siivoojat toimivat, onko esim paperille ja kartongille tuotu oma keräyspiste". "Nestekartonki ja metalli". "Naaralla on pienet roskistilat". "ei vielä kaikissa toimipisteissä".

Jotain muuta: "Lajitteluasiat ovat vielä pahasti kesken". "Ihmiset eivät osaa lajitella"

Jätteenkeräys järjestetty sekavasti: "Enemmän tietoa esim lehdissä".

Tiedotus ja ohjeistuksen selkeyttäminen sekä yhteiset toimintasäännöt auttavat tekemään jättehuollosta toimivampaa.

Kuvat ja taulukot

Kuva 1. Vastaajien ikäjakauma.	2
Kuva 2. Vastanneiden jakautuminen työaloittain.	3
Kuva 3. Vastaajien absoluuttinen jakautuminen.....	3
Kuva 4. Työntekijöiden energian ja luonnonvarojen säästäminen.	4
Kuva 5. Lajittelu tai kierrätys kotona.	5
Kuva 6. Lajittelun onnistuminen työpaikalla.	5
Kuva 7. Mielipiteitä hautakynntiläjätteestä.	6
Kuva 8. Paperinlajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.	6
Kuva 9. Biojätteen lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.	7
Kuva 10. Lasin lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.	8
Kuva 11. Tietosuojapaperin lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.	8
Kuva 12. Pahvin lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.	9
Kuva 13. Keräyskartongin lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.	10
Kuva 14. Metallin lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.	10
Kuva 15. Ongelmajätteiden ja paristojen lajittelun kokonaisjakauma seurakunnassa.	11
Kuva 16. Suurimpia ongelmia lajittelussa.	12
Taulukko 1 Vastaajien jakautuminen kyselyssä.	2